

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:

**«ΥΠΟΔΟΧΗ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΗ
ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ
ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΑΡΡΕΝΩΝ »**

Σπουδάστριες:

**ΜΑΡΘΑ ΓΟΥΤΣΟΥ
ΜΑΡΙΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΟΥ
ΣΟΥΛΤΑΝΑ ΣΧΙΖΑ**

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:

ΠΑΠΑΔΑΚΑΚΗ ΜΑΡΙΑ

Ηράκλειο, 2008

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Στην εκπόνηση της παρούσας πτυχιακής συνέβαλαν αρκετοί άνθρωποι τους οποίους οφείλουμε να ευχαριστήσουμε, αφού η βοήθειά τους ήταν πολύτιμη, κυρίως λόγω των δυσκολιών που αντιμετωπίσαμε.

Καταρχήν, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά, τους κρατούμενους που συμμετείχαν στην έρευνα και τους κοινωνικούς λειτουργούς, την κ. **Δήμητρα Αλεξοπούλου** (προϊσταμένη της κοινωνικής υπηρεσίας Κορυδαλλού), την κ. **Βασιλική Φραγκαθούλα**, τον κ. **Μάριο Νάστο** και την κ. **Θεοδοσία Κατσαλούλη** που βοήθησαν στην συμπλήρωση των ερωτηματολογίων.

Θα θέλαμε επίσης, να εκφράσουμε ένα πάρα πολύ μεγάλο ευχαριστώ μεγάλο ευχαριστώ στον κ. **Αλοσκόφη Ουίλιαμ** (κοινωνιολόγος), και τον κ. **Κουλούρη Νικόλαο** (εγκληματολόγος) που χάρη στη συνεργασία τους κατέστη δυνατή η διεξαγωγή της πρώτης έρευνας για την σεξουαλική κακοποίηση των φυλακισμένων στην Ελλάδα. Ήταν πάντα διατεθειμένοι να προσφέρουν την βοήθειά τους, την υποστήριξη τους, τις γνώσεις τους και γι' αυτό τους είμαστε ευγνώμονες.

Ακόμα θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τον κ. **Χατούπη Παναγιώτη** (Αστυνομικός Υποδιευθυντής, Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Εξωτερικής Φρούρησης Φυλακών και Σωφρονιστικών Καταστημάτων) για την βοήθεια του στην επαφή μας με το Υπουργείο Δικαιοσύνης και τον κ. **Γεώργιο Χονδροματίδη** (εγκληματολόγος) για τις πολύτιμες συμβουλές του, κατά την διάρκεια της συγγραφής του πρωτοκόλλου.

Ένα θερμό ευχαριστώ οφείλουμε στην επιβλέπουσα καθηγήτρια κ. **Παπαδακάκη Μαρία** η οποία υπήρξε αρωγός στην προσπάθειά μας για την ολοκλήρωση της εργασίας. Οι καίριες υποδείξεις της και η κριτική τόσο στο κείμενο όσο και στην ανάλυση οδήγησαν στο βέλτιστο αποτέλεσμα. Με την υποστήριξη, την υπομονή, την αμέριστη και συνεχή ενθάρρυνση, εμπιστοσύνη και βοήθειά της, από την αρχή έως το τέλος μπορέσαμε να φέρουμε εις πέρας την σημαντική αυτή έρευνα, η οποία ελπίζουμε να αποτελέσει κομβικό σημείο στην ενασχόληση της σεξουαλικής κακοποίησης στις Ελληνικές Φυλακές.

Τέλος, νοιώθουμε την ανάγκη να ευχαριστήσουμε τις οικογένειές μας για την ηθική συμπαράσταση και την οικονομική ενίσχυση που μας προσέφεραν τόσο κατά την διάρκεια των σπουδών μας, όσο και κατά την διάρκεια εκπόνησης της πτυχιακής μας εργασίας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κατάλογος συντομογραφιών	Σελ. 6
Περίληψη	Σελ. 7
ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	Σελ. 10
1 ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	Σελ. 11
1.1 Ο όρος «Σωφρονισμός»	Σελ. 11
1.2 Ιστορική εξέλιξη του ελληνικού σωφρονιστικού συστήματος	Σελ. 13
1.3 Το ελληνικό σωφρονιστικό σύστημα σήμερα	Σελ. 15
1.4 Ο σωφρονιστικός κώδικας	Σελ. 19
1.5 Το σωφρονιστικό προσωπικό	Σελ. 22
2 ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΒΙΑ / ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ	Σελ. 24
2.1 Εισαγωγή	Σελ. 24
2.2 Ιστορική αναδρομή	Σελ. 24
2.3 Θεσμικό πλαίσιο	Σελ. 26
2.3.1 Εθνική νομοθεσία	Σελ. 26
2.3.2 Διεθνής νομοθεσία	Σελ. 27
2.4 Ορισμός σεξουαλικής βίας / κακοποίησης	Σελ. 29
2.5 Μορφές σεξουαλικής βίας	Σελ. 31
2.5.1 Σεξουαλική παρενόχληση	Σελ. 31
2.5.2 Βιασμός	Σελ. 32
2.5.3 Συζυγικός βιασμός	Σελ. 33
2.6 Συχνότητα εμφάνισης	Σελ. 35
2.7 Θεωρίες για την σεξουαλική βία	Σελ. 37
2.8 Παράγοντες κινδύνου	Σελ. 44
2.8.1 Παράγοντες κινδύνου για άσκηση σεξουαλικής βίας	Σελ. 44
2.8.2 Παράγοντες κινδύνου για υποδοχή σεξουαλικής βίας	Σελ. 47
2.9 Επιπτώσεις στην υγεία	Σελ. 48

2.9.1	Επιπτώσεις στην σωματική υγεία	Σελ. 59
2.9.2	Επιπτώσεις στην ψυχική υγεία	Σελ. 50
	ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	Σελ. 53
1.	Σκοπός μελέτης	Σελ. 54
2.	Ερευνητικά ερωτήματα	Σελ. 54
3.	Μεθοδολογία	Σελ. 55
3.1	Ερευνητική στρατηγική	Σελ. 55
3.2	Δειγματοληψία	Σελ. 56
3.3	Συλλογή πληροφοριών	Σελ. 56
3.4	Ερευνητικό εργαλείο	Σελ. 57
4.	Αποτελέσματα	Σελ. 60
4.1	Κοινωνιολογικό προφίλ	Σελ. 60
4.2	Χαρακτηριστικά της κράτησης	Σελ. 63
4.3	Η υποδοχή & άσκηση σεξουαλικής βίας	Σελ. 65
4.4	Στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής βίας	Σελ. 66
4.5	Παιδικές εμπειρίες ενδοοικογενειακής βίας	Σελ. 66
4.6	Επίπεδο θρησκευτικότητας	Σελ. 69
4.7	Επίπεδο αυτοεκτίμησης	Σελ. 69
5.	Αποτελέσματα σύνθετων αναλύσεων	Σελ. 71
5.1	Σεξουαλική προτίμηση & υποδοχή / άσκηση σεξουαλικής βίας	Σελ. 71
5.2	Εμπειρία σεξουαλικής παρενόχλησης & βίας κατά την παιδική ηλικία & υποδοχή / άσκηση σεξουαλικής βίας	Σελ. 71
5.3	Μαρτυρία ή εμπειρία ενδοοικογενειακής βίας κατά την παιδική ηλικία & υποδοχή / άσκηση σεξουαλικής βίας	Σελ. 73
5.4	Αυτοεκτίμηση & υποδοχή / άσκηση σεξουαλικής βίας	Σελ. 73
5.5	Θρησκευτικότητα & υποδοχή / άσκηση σεξουαλικής βίας.....	Σελ. 74
5.6	Στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής βίας & υποδοχή / άσκηση σεξουαλικής βίας.....	Σελ. 75
6.	Συζήτηση / Συμπεράσματα	Σελ. 76
6.1	Αδυναμίες και δυνατά σημεία της μελέτης	Σελ. 79
7.	Προτάσεις	Σελ. 80

7.1 Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού	Σελ. 82
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	Σελ. 84
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	Σελ. 93
Παράρτημα 1: Ερωτηματολόγιο έρευνας	Σελ. 94
Παράρτημα 2: Δικαιολογητικά για άδεια υλοποίησης έρευνας	Σελ. 104
Παράρτημα 3: Έγγραφο απόρριψης αιτήματος από Συμβούλιο σωφρονιστικού καταστήματος Αλικαρνασσού	Σελ. 108
Παράρτημα 4: Έγγραφο έγκρισης αιτήματος από Συμβούλιο σωφρονιστικού καταστήματος Κορυδαλλού	Σελ. 110
Παράρτημα 5: Πρακτικό Συμβουλίου Δικαστικής Φυλακής Κορυδαλλού	Σελ. 112
Παράρτημα 6: Ελληνικά καταστήματα κράτησης	Σελ. 115
Παράρτημα 7: Στατιστικός πίνακας κίνησης κρατουμένων (1999-2002)	Σελ. 118

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΚΑΝ.Δ/ΓΜΑ	ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ
Ν.Π.Δ.Δ	ΝΟΜΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΕΠΑ	ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ
Π.Δ.	ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ
ΦΕΚ	ΦΥΛΛΟ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
Π.Κ.	ΠΡΟΕΔΡΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ
Κ.Π.Δ.	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ
Κ.Α.Τ.Κ.	ΚΕΝΤΡΟ ΑΠΕΞΑΡΤΗΣΗΣ ΤΟΞΙΚΟΜΑΝΩΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ
Ο.Α.Ε.Δ	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ
Σ.Κ.	ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ
Κ.Ε.Σ.Φ.	ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΦΥΛΑΚΩΝ
ΜΟΡS	MEASUREMENT OF PARENTAL STYLE
RR-PTSD	RAPE-RELATED POSTTRAUMATIC STRESS DISORDER
ΜΔΣ	ΜΕΤΑΤΡΑΥΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΣΤΡΕΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Γενικά: Η σεξουαλική κακοποίηση στους τροφίμους των φυλακών αναγνωρίζεται ολοένα και περισσότερο ως κοινωνικό φαινόμενο , ευρέως διαδεδομένο . Παρόλα αυτά ο σεξουαλικός εξαναγκασμός στις φυλακές δεν έχει μελετηθεί επαρκώς. Συγκεκριμένα στην Ελλάδα δεν υπάρχουν δημοσιευμένες μελέτες που να εκτιμούν το μέγεθος του προβλήματος της σεξουαλικής βίας στα καταστήματα κράτησης. Ο σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να συμβάλει στην καλύτερη κατανόηση του προβλήματος της σεξουαλικής βίας μέσα στις φυλακές μέσω της αναγνώρισης παραγόντων κινδύνου. **Μεθοδολογία:** Το δείγμα μας αποτέλεσαν όλοι οι Έλληνες τρόφιμοι του Σωφρονιστικού Καταστήματος Κορυδαλλού (~860). Για την υλοποίηση της έρευνας χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο, το οποίο εξέταζε τα κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων, τα χαρακτηριστικά κράτησης, την συχνότητα υποδοχής και άσκησης σεξουαλικής βίας, την ύπαρξη εμπειριών ενδο-οικογενειακής βίας, το επίπεδο αυτοεκτίμησης, την συχνότητα θρησκευτικότητας και την διερεύνηση στρατηγικών αντιμετώπισης της σεξουαλικής βίας. **Αποτελέσματα:** Συμπληρωμένα ερωτηματολόγια επιστράφηκαν από 50 τροφίμους (ρυθμός απάντησης ~6%). Μεταξύ 19% και 24% των συμμετεχόντων ανέφερε ότι είχε προσεγγιστεί σεξουαλικά ή είχε αναγκαστεί να έρθει σε σεξουαλική επαφή με άλλο συγκρατούμενο και 18,4% - 20% είχαν προσεγγίσει σεξουαλικά ή είχαν αναγκάσει σε σεξουαλική επαφή άλλο συγκρατούμενό τους. Η ενδοοικογενειακή βία κατά την παιδική ηλικία βρέθηκε να σχετίζεται σε στατιστικώς σημαντικό επίπεδο με την εκδήλωση σεξουαλικής επιθετικότητας αλλά και την υποδοχή αυτής. Αντίθετα το επίπεδο αυτοεκτίμησης δεν βρέθηκε να σχετίζεται σημαντικά με την υποδοχή και την άσκηση σεξουαλικής βίας. Η χαμηλή θρησκευτικότητα βρέθηκε να σχετίζεται με την αυξημένη υποδοχή/άσκηση σεξουαλικής κακοποίησης. **Συμπεράσματα:** Το φαινόμενο της σεξουαλικής κακοποίησης στους τροφίμους των φυλακών είναι ένα πραγματικό γεγονός και σε συνδυασμό με τα ευρήματα που συνδέουν την χαμηλή θρησκευτικότητα και το ιστορικό ενδοοικογενειακής βίας, θα πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη στην προσπάθεια πρόληψης και αντιμετώπισης του φαινομένου. Ωστόσο περαιτέρω έρευνα είναι απαραίτητη για την επιβεβαίωση των παραπάνω. **Λέξεις-κλειδιά:** Υποδοχή/άσκηση σεξουαλικής βίας, καταστήματα κράτησης, ενδοοικογενειακή βία, θρησκευτικότητα, αυτοεκτίμηση

Αντί προλόγου,

Πρόσεξε τις σκέψεις σου γίνονται λόγια,

Πρόσεξε τα λόγια σου γίνονται πράξεις,

Πρόσεξε τις πράξεις σου γίνονται συνήθειες,

Πρόσεξε τις συνήθειές σου γίνονται χαρακτήρας,

Πρόσεξε το χαρακτήρα σου γίνεται η μοίρα σου.

"Χ. Γκιμπράν"

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

1. ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

1.1 Ο ΟΡΟΣ «ΣΩΦΡΟΝΙΣΜΟΣ»

Ο όρος σωφρονισμός εμφανίστηκε για πρώτη φορά στο αρχαίο ελληνικό και ρωμαϊκό δίκαιο, όπου και ορίστηκε ως η διαδικασία φύλαξης υποδίκων οι οποίοι παραπέμφθηκαν σε δίκη με σκοπό να μην έρχονται σε επαφή με το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο βλάπτοντάς το, με τις άνομες πράξεις τους (Δασκαλάκης, 1985).

Η έννοια του σωφρονισμού στη συνέχεια βρήκε τους κύριους υποστηρικτές του, οι οποίοι τον καθόρισαν, στη καθολική εκκλησία. Συγκεκριμένα μέσα από το κανονιστικό δίκαιο όρισαν τον σωφρονισμό ως «τη διαδικασία τιμωρίας του αμαρτωλού με σκοπό την επαναφορά του στον ίσιο δρόμο». Σωφρονισμός για τους καθολικούς ήταν η διαδικασία η οποία επέτρεπε στον αμαρτωλό να διευκολυνθεί στη διαδικασία της περισυλλογής αλλά και στην επικοινωνία του με τον Θεό μέσα από την απομόνωση. Ο Σωφρονισμός ως μια θρησκευτική εξυγίανση του φυλακισμένου ήταν μια διαδικασία κάθαρσης εσωτερική κυρίως, η οποία επανάφερε κατά τους Καθολικούς τον αμαρτωλό στον ίσιο δρόμο (Goetting, 1983).

Στη σύνοδο του Beziers το 1266, ο σωφρονισμός ορίστηκε ως η διαδικασία απομόνωσης και σιωπής για τον κρατούμενο. Για την εκκλησία σωφρονίζω σήμαινε ότι τιμωρώ, αλλά η τιμωρία αυτή ήταν μια διαδικασία αποξένωσης και ένωσης του αμαρτωλού, του παραβάτη με το Θεό, μέχρι ο τελευταίος να επανενταχθεί επιτυχώς στη κοινωνία (Δασκαλάκης, 1985).

Ο Watkins (1967) στο βιβλίο του «Επιβολή Υπακοής στο Δίκαιο σε περίπτωση περιφρόνησης των πρακτικών» («Enforcement of Conformity to Law through Contempt Proceedings»), αναφέρεται σ' έναν Γάλλο Βενεδικτίνο μοναχό τον Madillon ο οποίος στο έργο του «Σκέψεις πάνω στις εκκλησιαστικές φυλακές» αναφέρεται στο σωφρονιστικό σύστημα ορίζοντας το ως όχι μια διαδικασία εγκλεισμού και τιμωρίας αλλά μια διαδικασία μάθησης για το άτομο, με σκοπό να βιώσει το λάθος του και να μπορέσει κάποια στιγμή να γίνει και πάλι ένα ισότιμο μέλος της κοινωνίας. Συγκεκριμένα αναφέρει ότι όταν το άτομο νοιώθει κομμάτι της

κοινωνίας κατά τη διάρκεια του εγκλεισμού του υπάρχει ελπίδα για άμεση και ουσιαστική επαναφορά του στη κοινωνία.

Ο Madillon ήταν ο πρώτος που όρισε μ' αυτό τον τρόπο το σωφρονιστικό σύστημα και εισήγαγε διάφορες μεταρρυθμίσεις στον μέχρι τότε εφαρμοζόμενο τρόπο μεταχείρισης των κρατουμένων, όπως την καθιέρωση της εργασίας των κρατουμένων και των επισκέψεων σε αυτούς και τη λήψη μέτρων που να εξασφαλίζουν τους όρους υγιεινής διαβίωσης. Εισηγήθηκε ακόμα και την εξατομίκευση των κρατουμένων (Watkins, 1967).

Ο Howard (1787) ο οποίος για πολλούς είναι ο πατέρας του σωφρονιστικού συστήματος, μια και είναι ο πρώτος που αφιέρωσε ολόκληρη τη ζωή του στη βελτίωση των σωφρονιστικών ιδρυμάτων, προσπάθησε να ορίσει την έννοια του σωφρονισμού, λέγοντας ότι είναι: «η διαδικασία επανένταξης του ατόμου, με σκοπό να γίνει ένα ισότιμο μέλος το οποίο κατανοώντας το λάθος του, μπορεί να γίνει εξίσου παραγωγικό με τους υπόλοιπους ανθρώπους». Γι' αυτόν οι φυλακές ήταν τόπος μάθησης για τους φυλακισμένους και ο σωφρονισμός δεν είχε καμία σχέση με την τιμωρία.

Σήμερα αρκετά χρόνια αργότερα η έννοια του σωφρονισμού ορίζεται στα πλαίσια που την προσδιόρισε ο Howard έχοντας όμως και κάποιες νέες προεκτάσεις. Σύμφωνα με τον Reginald (2003), ο σωφρονισμός ορίζεται ως: «Η διαφοροποίηση του περιεχομένου της μεταχείρισης η οποία δεν πρέπει να γίνεται με βάση τη βαρύτητα του τελεσθέντος εγκλήματος και της επιβληθείσας ποινής, αλλά με βάση την προσωπικότητα και την ικανότητα βελτίωσης του εγκληματία».

Με βάση το σύγχρονο ορισμό του σωφρονισμού, τα σωφρονιστικά καταστήματα θα έπρεπε να διακρίνονται σε κατηγορίες, ανάλογα με τη μέθοδο μεταχείρισης που εφαρμόζουν, η οποία να αντιστοιχεί στις σωφρονιστικές ανάγκες ενός τύπου εγκληματία. Δυστυχώς, η εμπειρική έρευνα δεν έχει κατορθώσει, μέχρι σήμερα τουλάχιστον, να εγκαθιδρύσει μια τυπολογία εγκληματιών, που να αντιστοιχεί σε μία τυπολογία μεθόδων μεταχείρισης, πράγμα που θα επέτρεπε τη διάκριση των σωφρονιστικών καταστημάτων με κριτήρια καθαρώς επιστημονικά (Reginald, 2003).

Στην Ελλάδα η έννοια του σωφρονισμού, ορίζεται από το άρθρο 10 του σωφρονιστικού κώδικα ως εξής: «Οι στερούμενοι της προσωπικής αυτών ελευθερίας κρατούνται, αναλόγως του σκοπού και της διάρκειας της κρατήσεως». Ο σωφρονισμός ορίζεται μέσα από τέσσερα διαφορετικά συστήματα. Τα συστήματα αυτά, σύμφωνα με τον Δασκαλάκη (1985), είναι τα εξής:

1. Το κοινοβιακό σύστημα, το οποίο ορίζει το σωφρονισμό μέσα από τη συνεχή επικοινωνία των κρατουμένων, τη συνεργατική εργασία και τη γενικότερη συνύπαρξη τους.
2. Το απομονωτικό σύστημα, το οποίο ορίζει το σωφρονισμό μέσα από τη διαδικασία της απομόνωσης, της σιωπής και το οποίο θεωρεί το σωφρονισμό μια διαδικασία μοναχισμού.
3. Το μικτό σύστημα, ορίζει το σωφρονισμό μέσα από το συνδυασμό της μερικής επικοινωνίας και της μερικής απομόνωσης.
4. Τέλος το προοδευτικό σύστημα το οποίο είναι και το πιο ουσιαστικό ορίζει το σωφρονισμό ως τη διαδικασία της σταδιακής ένταξης του ατόμου στη κοινωνία ως τη πορεία από τον εγκλεισμό στη κοινωνικοποίησή του.

1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Έπειτα από τη σύσταση του Ελληνικού κράτους, το 1830, έγιναν πολλές κινήσεις εκ μέρους των διαδεχόμενων κυβερνήσεων της χώρας, προκειμένου να συνταχτεί ένας ολοκληρωμένος Σωφρονιστικός Κώδικας. Από τότε έως σήμερα έγιναν πολλές προσπάθειες και αλλαγές νόμων, προκειμένου να συνταχτεί ο καταλληλότερος, ανάλογα με τις κοινωνικές συνθήκες κάθε εποχής. Οι κινήσεις αυτές περιγράφονται χρονικά παρακάτω:

Επί κυβερνήσεως Ιωάννη Καποδίστρια, συντάχτηκε το πρώτο σωφρονιστικό νομοθέτημα. Ήταν το ψήφισμα αριθμός 278 της 14 Δεκεμβρίου 1830. Κατά τη Βαυαρική Αντιβασιλεία, στο πλαίσιο της νομοθετικής οργάνωσης του κράτους, τέθηκαν σε ισχύ δυο βασικοί ποινικοί κώδικες. Ο Ποινικός Νόμος, τον Απρίλιο του 1834 και η Ποινική Δικονομία, τον Μάιο του ίδιου χρόνου (Κουράκης, 2005). Στην

ποινική Δικονομία βρίσκονται αρκετές διατάξεις «περί φυλακών». Στις 31 Δεκεμβρίου 1836, συντάσσεται το Β.Δ. « περί Σωφρονιστικής Φυλακής», όπου προβλέπεται η εφαρμογή του μικτού σωφρονιστικού συστήματος.

Συμπερασματικά αυτή η περίοδος χαρακτηρίζεται από τρία κύρια χαρακτηριστικά γνωρίσματα:

- 1) Η ανάμειξη δικαστικού στοιχείου (εφέτη) για τον έλεγχο του Σωφρονιστικού Συστήματος.
- 2) Η επέκταση του Σωφρονιστικού Συστήματος με την προσθήκη νέων χώρων στις ήδη υπάρχουσες φυλακές αλλά και τη δημιουργία νέων (Αβέρωφ, Συγγρού).
- 3) Η αποτυχία της εφαρμογής του Β.Δ. του 1836, « περί Σωφρονιστικής Αγωγής», στο οποίο προτάθηκε η εφαρμογή του μικτού (Ωβούρνειου) συστήματος.

Στη συνέχεια έγιναν προσπάθειες για την αναμόρφωση του Σωφρονιστικού Συστήματος, διαχωρίζοντας τις φυλακές σε δικαστικές και κεντρικές. Καθιερώθηκε το απομονωτικό σύστημα για τους υπόδικους και το μικτό για τους υπόλοιπους. Η στελέχωση των φυλακών θα γινόταν από πτυχιούχους πανεπιστημίων. Επίσης διέκριναν τις φυλακές σε επανορθωτικές, εγκληματικές, γυναικείες και ειδικές (1920). Προβλέφθηκε από το Υπουργείο Δικαιοσύνης η « Υγειονομική Επιθεώρηση των φυλακών». Επετράπη η εργασία των κρατουμένων στο ύπαιθρο, σε δημόσια ή ιδιωτικά έργα υγείας, κοινής ωφέλειας και εθνικής οικονομίας ή γεωργίας.

Το 1923 πάρθηκε μέριμνα για το σωφρονιστικό προσωπικό, με το Β.Δ. της 9 Ιουλίου 1923. Σε αυτό το Β.Δ. προβλέφθηκε για πρώτη φορά η επιμόρφωση του προσωπικού. Επίσης με το Β.Δ. της 2 Μαρτίου 1923 γίνεται επίσημη αναφορά στην « Περί Σχολής των φυλάκων των οργανωμένων φυλακών» (Εφημερίδα της κυβέρνησης του βασιλείου της Ελλάδας).

Έπειτα από τα παραπάνω, με τον αν. ν. 2349/’40, προβλέφθηκε η ίδρυση ψυχιατρικού παραρτήματος σε φυλακή της Αθήνας. Με τον αν. ν.2724/1940, επίσης, προβλέφθηκε η οργάνωση συστήματος μεταχείρισης ανηλίκων. Κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου και του εμφυλίου διακόπηκε η όποια σχετική ενέργεια. Το 1955 πια κινήθηκαν προς την οργάνωση ανοικτών Σωφρονιστικών Καταστημάτων.

Κατά την περίοδο 1950-1989 έγιναν μεγάλες νομοθετικές μεταβολές στη νομική δικαιοσύνη. Οι μεταβολές αυτές αφορούσαν τον ν. 1492 της 17 Αυγούστου 1950 για την κύρωση του ποινικού κώδικα ποινικής δικονομίας. Οι δυο αυτές κυρώσεις είχαν αντίκτυπο στο χώρο της σωφρονιστικής, με το άρθρο 56 του Ποινικού Κώδικα. Για την εκτέλεση αυτού του άρθρου συστάθηκε πενταμελής Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή στο Υπουργείο Δικαιοσύνης. Η Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή, ξεκίνησε τις εργασίες της το 1953.

1.3 ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΗΜΕΡΑ

Οι Υπηρεσίες που υπάγονται σήμερα στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Δικαιοσύνης καθώς και στο ευρύτερο ελληνικό σωφρονιστικό σύστημα και ασχολούνται με την πρόληψη της εγκληματικότητας είναι οι ακόλουθες:

1. Εταιρείες προστασίας ανηλίκων (ΕΠΑ) (Α.Ν.2724/40 Καν.Δ/γμα της 3.7.43, Ν.2298/95 και Ν.2331/95): Είναι Ν.Π.Δ.Δ. υπό την εποπτεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Λειτουργούν στην έδρα κάθε πρωτοδικείου και έχουν σκοπό την πρόληψη της εγκληματικότητας των ανηλίκων οι οποίοι εμφανίζουν αντικοινωνική συμπεριφορά ή βρίσκονται σε κίνδυνο να γίνουν δράστες ή θύματα αξιόποινων πράξεων, λόγω ακατάλληλου ή ανύπαρκτου οικογενειακού περιβάλλοντος ή άλλων δυσμενών κοινωνικών συνθηκών και αιτίων. Κάθε Εταιρεία διοικείται από επταμελές διοικητικό συμβούλιο, τα μέλη του οποίου προσφέρουν τις υπηρεσίες τους χωρίς μισθό. Οι πόροι των ΕΠΑ προέρχονται από επιχορηγήσεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης, από δωρεές και κληροδοτήματα. Όταν εξασφαλισθούν οι αναγκαίοι πόροι οι Εταιρείες ιδρύουν Στέγες Φιλοξενίας Ανηλίκων όπου μέσα σε οικογενειακές συνθήκες παρέχουν φιλοξενία και πολύπλευρη υποστήριξη στα παιδιά που προστατεύουν. Στέγες φιλοξενίας διαθέτουν οι ΕΠΑ Αθήνας, Πειραιά, Ηρακλείου Κρήτης, Καρδίτσας, Αλεξανδρούπολης, Κοζάνης και Βόλου.

2. Υπηρεσίες επιμελητών ανηλίκων των δικαστηρίων ανηλίκων (Ν.378/76 (ΦΕΚ 171/Α) Π.Δ.49/79 (ΦΕΚ 11/79/Α): Είναι περιφερειακές υπηρεσίες του Υπουργείου Δικαιοσύνης που λειτουργούν στην έδρα κάθε πρωτοδικείου όπου υπάρχει και δικαστήριο ανηλίκων και εποπτεύονται από το δικαστή ανηλίκων. Αποτελούν τον κυριότερο φορέα εξωϊδρυματικής μεταχείρισης ανηλίκων που έχουν διαπράξει αξιόποινη πράξη ή βρίσκονται σε κίνδυνο να γίνουν δράστες ή θύματα αξιόποινων πράξεων. Στελεχώνονται από τους επιμελητές ανηλίκων, οι οποίοι ασχολούνται με τους ανηλίκους που τους έχει επιβληθεί το αναμορφωτικό μέτρο της επιμέλειας (άρθρο 122 Π.Κ.), συνδράμοντας ουσιαστικά τον δικαστή ανηλίκων στην εκδίκαση των σχετικών υποθέσεων. Ασχολούνται επίσης με τους ανηλίκους που βρίσκονται σε κίνδυνο να παραβατήσουν λόγω ακατάλληλου ή ανύπαρκτου οικογενειακού περιβάλλοντος ή άλλων κοινωνικών συνθηκών, παρέχοντας πολύπλευρη στήριξη στους ίδιους και τις οικογένειές τους. Στις Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων τηρούνται στατιστικά στοιχεία για την κίνηση της υπηρεσίας, τον αριθμό των περιπτώσεων, τα αίτια της παρεκτροπής ή της υποτροπής των ανηλίκων, με όλα τα λοιπά στοιχεία που είναι αναγκαία για την παρακολούθηση της πρόληψης και της καταστολής της εγκληματικότητας των ανηλίκων της περιφέρειας του Δικαστηρίου Ανηλίκων. Στον τομέα της καταστολής, οι υπηρεσίες του Υπουργείου έχουν την εποπτεία για την καλή λειτουργία των Καταστημάτων Κράτησης και των Ιδρυμάτων Αγωγής Ανηλίκων .

Στον τομέα της καταστολής οι υπηρεσίες που έχουν την εποπτεία για την καλή λειτουργία των Καταστημάτων Κράτησης και των Ιδρυμάτων Αγωγής Ανηλίκων είναι τα ακόλουθα:

- 1. Ειδικά καταστήματα κράτησης ενηλίκων – αγροτικές φυλακές:** Στη συγκεκριμένη κατηγορία φυλακών υπάγονται η Αγροτική Φυλακή Αγιάς, η Αγροτική Φυλακή Κασσάνδρας, η Αγροτική Φυλακή Τίρυνθας και η Κεντρική Αποθήκη Υλικού Φυλακών (ΚΑΥΦ).
- 2. Ειδικά καταστήματα κράτησης νέων:** Στη συγκεκριμένη κατηγορία φυλακών υπάγονται το Ειδικό Κατάστημα Κράτησης Νέων (ΕΚΚΑ) Αυλώνα, το Ειδικό Κατάστημα Κράτησης Νέων (ΕΚΚΝ) Βόλου, και το ΑΣΚΑ Κασσαβέτειας.
- 3. Θεραπευτικά Καταστήματα:** Στη συγκεκριμένη κατηγορία φυλακών υπάγονται το Ψυχιατρείο Κρατουμένων Κορυδαλλού, το Νοσοκομείο Κρατουμένων

Κορυδαλλού και το Κέντρο Απεξάρτησης Τοξικομανών Κρατουμένων Ελαιώνα Θηβών.

4. **Κλειστές φυλακές:** Στη συγκεκριμένη κατηγορία φυλακών υπάγονται η Κλειστή Κεντρική Φυλακή Γυναικών, η Κλειστή Φυλακή Πάτρας, η Κλειστή Φυλακή Χαλκίδας, η Κλειστή Φυλακή Κέρκυρας, η Κλειστή Φυλακή Αλικαρνασσοῦ και το Κατάστημα Κράτησης Μαλανδρινού.
5. **Δικαστικές Φυλακές:** Στη συγκεκριμένη κατηγορία φυλακών υπάγονται η Δικαστική Φυλακή Κορυδαλλού, η Δικαστική Φυλακή Ιωαννίνων, η Δικαστική Φυλακή Κομοτηνής, η Δικαστική Φυλακή Κορίνθου, η Δικαστική Φυλακή Θεσ/νίκης, η Δικαστική Φυλακή Λάρισας, η Δικαστική Φυλακή Ναυπλίου, η Δικαστική Φυλακή Νεάπολης, η Δικαστική Φυλακή Τρίπολης, η Δικαστική Φυλακή Χανίων, η Δικαστική Φυλακή Χίου, η Δικαστική Φυλακή στην Κω και το Πρεβαντόριο Κρατουμένων Άμφισσας.

Ακόμα έχουμε ένα Ίδρυμα Αγωγής Ανηλίκων Αρρένων Βόλου (Ν.2298/95, ΦΕΚ 62 Α'), το οποίο αποτελεί μια περιφερειακή υπηρεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Φιλοξενεί τους ανηλικούς οι οποίοι έχουν αναπτύξει παραβατική συμπεριφορά ή αντιμετωπίζουν δυσχέρειες κοινωνικής προσαρμογής με σκοπό την αγωγή, την κοινωνική στήριξη, την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση.

Στο ίδρυμα εισάγονται άρρενες ανήλικοι στους οποίους έχει επιβληθεί το αναμορφωτικό μέτρο της τοποθέτησης σε κατάστημα αγωγής (άρθρο 122 παρ.ιδ Π.Κ.) ή η τοποθέτηση αυτή επιβάλλεται ως περιοριστικός όρος (άρθρο 282 Κ.Π.Δ.). Επίσης εισάγονται ανήλικοι οι οποίοι διαβιώνουν σε κοινωνικό περιβάλλον ατόμων τα οποία τελούν καθ'έξη ή κατ'επάγγελμα αξιόποινες πράξεις. Κατά το χρόνο παραμονής τους στο ίδρυμα, οι ανήλικοι φοιτούν σε σχολείο εντός ή εκτός του Καταστήματος, μετέχουν σε προγράμματα εκπαίδευσης, επαγγελματικής κατάρτισης και λαμβάνουν μέρος σε πολιτιστικές, ψυχαγωγικές ή αθλητικές δραστηριότητες. Επίσης έχουν δυνατότητα να κάνουν χρήση άδειας δοκιμασίας ή άδειας για οικογενειακούς, εκπαιδευτικούς λόγους ή για λόγους υγείας. Το ίδρυμα στελεχώνεται από διοικητικούς υπαλλήλους, κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγο κ.λ.π. Φιλοξενεί μέχρι είκοσι πέντε ανηλικούς Έλληνες και αλλοδαπούς. Το Ίδρυμα Λειτουργεί στη πόλη του Βόλου.

Τέλος, έχουμε τα ειδικά Θεραπευτικά Καταστήματα, με τα οποία σημειώνεται ότι στον τομέα των Ειδικών Θεραπευτικών Καταστημάτων, η Ελλάδα πρωτοτύπησε με την δημιουργία ανεξάρτητων κέντρων απεξάρτησης τοξικομανών κρατουμένων. Ειδικότερα με το Ν.2721/99 (ΦΕΚ 112/3-6-99 τ.Α'), ιδρύθηκε το Κέντρο Απεξάρτησης Τοξικομανών Κρατουμένων στον Ελεώνα Θηβών, ως ειδικό θεραπευτικό κατάστημα, σκοπός του οποίου είναι η θεραπευτική μεταχείριση τοξικομανών κρατουμένων για τη σωματική και ψυχική τους απεξάρτηση . Με τον ίδιο νόμο ιδρύθηκε κι ένα δεύτερο κέντρο απεξάρτησης στο Δήμο Κασσάνδρας Χαλκιδικής.

Εξ' αυτών το πρώτο βρίσκεται στην περιοχή Ελεώνα Θηβών και έχει δυνατότητα να φιλοξενεί 250 τοξικομανείς κρατουμένους. Το δεύτερο κατασκευάζεται στο χώρο της Αγροτικής Φυλακής Κασσάνδρας, από την εταιρεία "ΘΕΜΙΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ Α.Ε" και οι κτιριακές του εγκαταστάσεις βρίσκονται στο στάδιο της αποπεράτωσης, έχει δε τη δυνατότητα φιλοξενίας 360 τοξικομανών κρατουμένων.

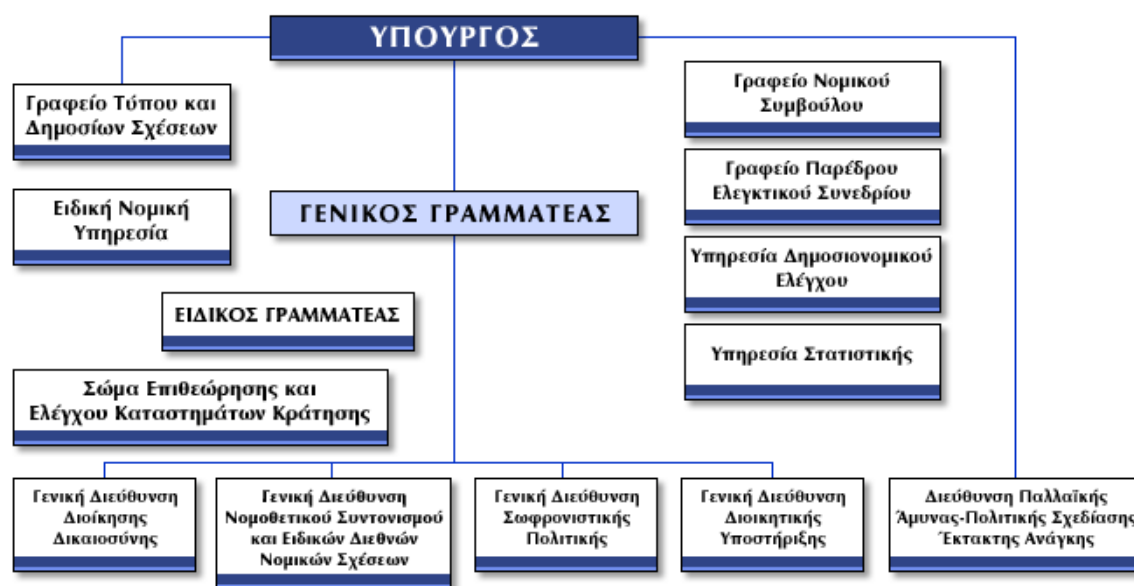
Το πρόγραμμα του Κέντρου Απεξάρτησης Τοξικομανών Κρατουμένων (Κ.Α.Τ.Κ.) είναι στεγνό , εθελοντικό , πολυφασικό και διάρκειας δύο περίπου ετών, στοχεύει δε : α) στη σωματική και ψυχική απεξάρτηση, β) στην αποχή από την παραβατικότητα , γ) στην εκπαίδευση και κατάρτιση, δ) στην πρόληψη της υποτροπής και στην κοινωνική επανένταξη των συμμετεχόντων. Η πρώτη φάση του προγράμματος - δίμηνης διάρκειας - είναι φάση προετοιμασίας και πραγματοποιείται στα κατά τόπους καταστήματα κράτησης τοξικομανών κρατουμένων.

Η δεύτερη φάση του προγράμματος πραγματοποιείται στο Κ.Α.Τ.Κ. Ελεώνα το οποίο άρχισε ήδη να λειτουργεί και είναι διάρκειας 4 μηνών τουλάχιστον. Χαρακτηρίζεται ως μεταβατική και συνδυάζει τον σωφρονισμό με τη θεραπεία, έχοντας ως στόχο τη συνέχιση της κινητοποίησης για θεραπεία και τη σταδιακή αλλαγή της ψυχολογικής στάσης και συμπεριφοράς του κρατούμενου από "φυλακισμένο" σε "θεραπευόμενο".

Στη συνέχεια ακολουθεί η τρίτη φάση, διάρκειας 8 μηνών τουλάχιστον, η οποία χαρακτηρίζεται ως φάση ψυχικής απεξάρτησης και πραγματοποιείται σε ειδικούς χώρους του Κ.Α.Τ.Κ., όπου εφαρμόζονται οι αρχές των θεραπευτικών κοινοτήτων. Η τέταρτη και τελευταία φάση, διάρκειας 12 τουλάχιστον μηνών, είναι η φάση της κοινωνικοποίησης και στοχεύει στη προώθηση και ένταξη των θεραπευομένων στην

κοινωνία. Η φάση αυτή πραγματοποιείται σε χώρους του Κ.Α.Τ.Κ. ή σε προστατευόμενα διαμερίσματα του Δημοσίου εκτός του Κ.Α.Τ.Κ. ή σε Αγροτικές Φυλακές.

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης με τις αρμόδιες υπηρεσίες του: (α) Δ/ση Σωφρονιστικής Αγωγής Ενηλίκων - Τμήμα Επαγγελματικής Κατάρτισης, Οργάνωσης της Εργασίας Κρατουμένων και Κοινωνικής Επανάταξης Αποφυλακιζομένων και (β) Κοινωνικές Υπηρεσίες των Καταστημάτων Κράτησης, σε συνεργασία με το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων μέσω του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.) εφαρμόζει προγράμματα επιδότησης νέων θέσεων εργασίας και νέων ελευθέρων επαγγελματιών σε αποφυλακιζόμενα άτομα και νεαρά παραβατικά άτομα ή νεαρά άτομα που βρίσκονται σε κοινωνικό κίνδυνο.

Γράφημα 1. Οργανόγραμμα Ελληνικού Σωφρονιστικού Συστήματος

1.4 Ο ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ

Η τελευταία τροποποίηση και σύνταξη του σωφρονιστικού κώδικα, ο οποίος εφαρμόζεται στην χώρας μας έγινε το 1999, με βάση το νόμο 2776/1999. Με την εφαρμογή αυτού του νόμου αντικαθίσταται ο όρος «Κώδικας Βασικών Κανόνων για

τη Μεταχείριση των Κρατουμένων και άλλες διατάξεις» με τον όρο «Σωφρονιστικός Κώδικας». Βασικές θεματικές ενότητες του κώδικα είναι οι εξής:

- Γενικές αρχές (αρ. 1 – 10)
- Όργανα άσκησης Σωφρονιστικής Πολιτικής (αρ. 11 – 17)
- Τα καταστήματα κράτησης (αρ. 18 – 21)
- Εισαγωγή και διαβίωση των κρατουμένων στα καταστήματα κράτησης (αρ. 22 – 33)
- Μορφωτικά προγράμματα και ελεύθερος χρόνος κρατουμένων (αρ. 34 – 39)
- Εργασιακή κατάσταση κρατουμένων (αρ. 40 – 50)
- Επικοινωνία με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον (αρ. 51 – 58)
- Εναλλακτικές μορφές έκτισης των ποινών κατά της ελευθερίας (αρ. 59 – 64)
- Μέτρα για την εύρυθμη λειτουργία του καταστήματος (αρ. 65 – 71)
- Μεταγωγή κρατουμένων (αρ. 72 – 77)
- Λήξη της εκτέλεσης των ποινών (αρ. 78 – 80)
- Μετασωφρονιστική Μέριμνα (αρ. 81 – 82)
- Εποπτεία της εκτέλεσης των ποινών (αρ. 83 – 86)
- Ζητήματα διαχρονικού δικαίου (αρ. 87)

Από τα 87 άρθρα του Σωφρονιστικού Κώδικα (Σ.Κ.) σε επτά από αυτά υπάρχει αναφορά για το σωφρονιστικό προσωπικό. Ειδικότερα, τα άρθρα, που αναφέρονται στο σωφρονιστικό προσωπικό, δεν αφορούν άμεσα τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντά τους, αλλά αποτελούν κάποιες διατάξεις, που περιγράφουν την θέση και την φύση του επαγγέλματος στο γενικότερο σωφρονιστικό σύστημα της χώρας μας.

Πιο συγκεκριμένα, στα άρθρα 4 και 7 παρ.3, τίθεται σαφής απαγόρευση της καταπάτησης των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων των κρατούμενων ή στέρησης αυτών, εκτός βέβαια από το δικαίωμα της προσωπικής ελευθερίας. Στην περίπτωση αυτή οι εργαζόμενοι στα σωφρονιστικά καταστήματα έχουν καθήκον να σέβονται και να περιφρουρούν τις ατομικές ελευθερίες των κρατουμένων καθ' όλη τη διάρκεια της εκτέλεσης της ποινής αυτών. Σύμφωνα λοιπόν με τον Σωφρονιστικό Κώδικα προσφέρεται ένα ασφαλές και ανθρώπινο περιβάλλον διαβίωσης για τους κρατούμενους, μέσα στο οποίο οι κρατούμενοι έχουν τη δυνατότητα να αναλογιστούν τις πράξεις τους και να αποδεχτούν τις ευθύνες των πράξεών τους, διαμορφώνοντας μία σωστή αίσθηση για το δίκαιο.

Στο άρθρο 8 του Σ.Κ. περιγράφεται η σύσταση και λειτουργία του Κεντρικού Επιστημονικού Συμβουλίου Φυλακών (Κ.Ε.Σ.Φ.), ως επιτελικό (ή γνωμοδοτικό με αυξημένες αρμοδιότητες) όργανο του Υπουργείου Δικαιοσύνης, το οποίο εισηγείται στον Υπουργό Δικαιοσύνης τη συνολική σωφρονιστική πολιτική και διατυπώνει προτάσεις για την αντεγκληματική πολιτική, καθώς και για τη λήψη μέτρων για τη βελτίωση των συνθηκών λειτουργίας των καταστημάτων κράτησης κ.α. Σημαντική αρμοδιότητά του, επίσης, είναι η πρόταση μέτρων για την επιμόρφωση του προσωπικού των καταστημάτων κράτησης. Η αρμοδιότητα αυτή είναι ζωτικής σημασίας, όταν ασκείται από ένα όργανο, το οποίο είναι γνώστης της γενικότερης σωφρονιστικής πολιτικής και των αντικειμενικών καταστάσεων των σωφρονιστικών καταστημάτων. Η συνεκτίμηση, λοιπόν, των παραπάνω δύο παραγόντων και η συσχέτιση τους με τα απαιτούμενα προσόντα του σωφρονιστικού προσωπικού, συντελεί στην διατύπωση προτάσεων για την αρτιότερη εκπαίδευση και κατάρτιση του προσωπικού, με στόχο την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των σωφρονιστικών αρχών.

Στη συνέχεια, το Συμβούλιο της Φυλακής, όπως ορίζεται από το άρθρο 10 του Σωφρονιστικού Κώδικα, ως αποκεντρωτικό όργανο, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην σωστή λειτουργία του καταστήματος κράτησης. Το Συμβούλιο της Φυλακής, το οποίο αποτελείται από τον Διευθυντή των φυλακών, τον αρχαιότερο κοινωνικό λειτουργό και τον αρχαιότερο ειδικό επιστήμονα, συντάσσει τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας του καταστήματος (τον οποίο υποβάλλει στο Κ.Ε.Σ.Φ.). Σε καθημερινή βάση, το Συμβούλιο των Φυλακών είναι υπεύθυνο για την ομαλότερη εκτέλεση των ποινών των κρατουμένων, τη διασφάλιση των δικαιωμάτων τους και την ύπαρξη των κατάλληλων συνθηκών για την επίτευξη του σωφρονισμού των κρατουμένων.

Στο άρθρο 65, αναφέρονται αναλυτικότερα τα μέτρα, που πρέπει να τηρούνται για την εύρυθμη λειτουργία του σωφρονιστικού καταστήματος. Στο άρθρο αυτό, αναφέρεται ως καθήκον του σωφρονιστικού προσωπικού η διατήρηση της τάξης και της ασφάλειας του καταστήματος. Επίσης, προβλέπονται και ειδικά μέτρα για την αντιμετώπιση δυσμενών καταστάσεων, που θέτουν σε κίνδυνο την τάξη και την ασφάλεια του καταστήματος (μέτρα προφυλακτικής απομόνωσης, διαδικασίες

διεξαγωγής έρευνας, οπλοφορίας κ.α). Όλα τα παραπάνω προβλέπονται και ορίζονται από τον κανονισμό ασφαλείας των καταστημάτων κράτησης, ο οποίος έχει καταρτιστεί από τα Υπουργεία Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως.

Στο επόμενο άρθρο (αρ. 66) ορίζονται τα μέτρα πειθαρχίας και προβλέπεται απαγόρευση των βασανιστηρίων ή η πρόκληση σωματικής κάκωσης, βλάβης υγείας ή άσκησης ψυχολογικής βίας. Επιπλέον, για μία ακόμα φορά, αναφέρεται ρητά η απαγόρευση καταπάτησης των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου. Με τα άρθρα αυτά έμμεσα ρυθμίζεται το έργο και οι δικαιοδοσίες των σωφρονιστικών υπαλλήλων προς τους κρατούμενους.

Αναφορικά με τη συμπεριφορά των κρατουμένων προς το προσωπικό των φυλακών, ο κώδικας προβλέπει κάποιες καταστάσεις, οι οποίες μπορούν να θεωρηθούν παραπτώματα. Για το λόγο αυτό υπάρχει και η κατάλληλη αντιμετώπιση των παραπτωμάτων αυτών, ώστε να μπορεί να τηρηθεί η εύρυθμη λειτουργία των σωφρονιστικών καταστημάτων, αλλά και να προστατεύονται και τα δικαιώματα των ατόμων, που αποτελούν το προσωπικό των καταστημάτων.

Τέλος, με το άρθρο 84 του Σωφρονιστικού Κώδικα ορίζεται η συμμετοχή των μελών του σωφρονιστικού προσωπικού, που μπορούν να συμμετέχουν σε συλλογικά όργανα, τα οποία προβλέπονται από τον σωφρονιστικό κώδικα. Με τον τρόπο αυτό, ανατίθενται κάποιες αρμοδιότητες σε συγκεκριμένα μέλη του σωφρονιστικού προσωπικού, τα οποία επιλέγονται με βάση την ιεραρχική διάταξη, που υπάρχει στα σωφρονιστικά καταστήματα.

1.5 ΤΟ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Αρχικά, όλα τα άτομα, που εργάζονται στα καταστήματα κράτησης ανήκουν στο σωφρονιστικό προσωπικό των καταστημάτων. Το προσωπικό αυτό, με βάση τις νομικές διατάξεις συνεργάζεται με στόχο την πραγματοποίηση της αγωγής των κρατουμένων. Πιο συγκεκριμένα, σκοπός της αγωγής των κρατουμένων είναι η ομαλή επανένταξη των κρατουμένων στο κοινωνικό, επαγγελματικό και οικογενειακό περιβάλλον. Αυτό επιδιώκεται με την ανάπτυξη των ψυχικών, σωματικών και

πνευματικών ιδιοτήτων τους, τη διατήρηση της ψυχικής και σωματικής τους υγείας, την κατάλληλη εκπαίδευση και τη μείωση των αρνητικών επιδράσεων της στέρησης της ελευθερίας, για να καταστούν υπεύθυνα και αυτοδύναμα άτομα.

Υπάρχουν κάποιες κατηγορίες στις οποίες διακρίνεται το σωφρονιστικό προσωπικό.

Οι κατηγορίες αυτές είναι οι εξής:

- Διοικητικό προσωπικό (διευθυντής, υποδιευθυντής, υπάλληλοι γραμματείας και διαχείρισης)
- Φυλακτικό προσωπικό (υπάλληλοι επίβλεψης και φύλαξης κρατουμένων)
- Υγειονομικό προσωπικό (ιατροί, οδοντίατροι, φαρμακοποιοί, νοσοκόμοι, μόνιμοι υπάλληλοι Υπουργείου Δικαιοσύνης)
- Προσωπικό κοινωνικής υπηρεσίας (κοινωνικοί λειτουργοί)
- Τεχνικό προσωπικό (γεωπόνοι, δάσκαλοι τέχνης, οδηγοί αυτοκινήτων, τεχνικοί κάθε κατηγορίας)
- Προσωπικό άλλων κατηγοριών (ιερείς, ειδικοί επιστήμονες, ψυχολόγοι, εκπαιδευτικοί, γυμναστές, υπάλληλοι άλλων ειδικοτήτων) Οι αρμοδιότητες όλων των παραπάνω εργαζόμενων καθορίζονται με σαφήνεια τις περισσότερες φορές από τους νόμους, τους οποίους προαναφέραμε. Για τους σκοπούς της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον η ενασχόληση με τα καθήκοντα του φυλακτικού προσωπικού και τις υπόλοιπες διατάξεις, που προβλέπονται για αυτό.

2. ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΒΙΑ/ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην κοινωνία μας η σεξουαλική κακοποίηση των ανδρών αποτελεί ένα θέμα-ταμπού, άγνοιας και ελλιπούς πληροφόρησης. Δεν είναι ένα θέμα για το οποίο μιλάει κανείς συχνά. Ο επικρατέστερος μύθος που περιβάλλει αυτό το φαινόμενο αναφέρει ότι η σεξουαλική κακοποίηση των ανδρών είναι κάτι που δεν συμβαίνει συχνά, αλλά σπάνια και αυτό σχετίζεται με την προσδοκώμενη εικόνα της κοινωνίας για τους άνδρες, δηλαδή ότι πρέπει να είναι δυνατοί και ικανοί να προσέχουν τον εαυτό τους. Εφόσον είναι σωματικά πιο δυνατοί κατ' επέκταση δεν είναι δυνατόν να κακοποιηθούν σεξουαλικά, και αν αυτό συμβεί, θα είναι δικό τους σφάλμα. Αντίθετα με τις γυναίκες, οι άνδρες δεν έχουν διδαχθεί να ζουν με το φόβο της σεξουαλικής επίθεσης. Η πολιτισμική αξία περί ανδρισμού θεωρεί ότι το να είσαι άνδρας αρκεί, προκειμένου να σε προστατεύσει από ένα βιασμό. Οι περισσότεροι άνδρες πιστεύουν ότι είναι αδύνατο να συμβεί σε αυτούς. Αυτοί που γίνονται θύματα από την άλλη, θεωρούνται ότι είναι γκέι ή αδύναμοι και ότι το προκάλεσαν ή ότι το επιθυμούσαν. Η άγνοια του φαινομένου και οι στάσεις της κοινωνίας απέναντι στο κρυμμένο έγκλημα – ταμπού αποτρέπουν τα θύματα από την καταγγελία του βιασμού τους και ως αποτέλεσμα δεν αναγνωρίζεται ότι ο βιασμός των ανδρών είναι ένα υπαρκτό πρόβλημα. Αν δεν σπάσει ο κύκλος της σιωπής μέσα από την αλλαγή των αντιλήψεων στο θέμα αυτό και δεν πέσει και το τελευταίο ταμπού, μικρή ελπίδα υπάρχει για τα θύματα του ανδρικού βιασμού να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν την τραυματική εμπειρία τους και με αυτό τον τρόπο να υπονομευτεί η βίαιη πραγματικότητα του βιασμού.

2.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Μαρτυρίες για κακομεταχείριση ακόμα και θανάτωση φυλακισμένων έχουμε από την αρχαιότητα. Ιστορικά, ο βιασμός των ανδρών αποτελούσε στοιχείο για την πλήρη ήττα σε μια μάχη. Ένας άνδρας που είχε βιασθεί, συμβολικά έχανε τον ανδρισμό του και δεν μπορούσε να είναι πλέον πολεμιστής. Περαιτέρω δε, ο ομαδικός βιασμός θεωρείτο η ύψιστη μορφή τιμωρίας (Σαρέλη, 2007).

Η εμπειρική ενασχόληση ωστόσο από επιστήμες όπως της εγκληματολογίας, ψυχολογίας, θυματολογίας με το φαινόμενο του βιασμού, γνώρισε μεγάλη άνθηση από το 1960 και μετά και έβγαλε τον βιασμό από τη σφαίρα της ντροπής και του απόκρυφου, γεγονός το οποίο οφείλεται και στην επίδραση των φεμινιστικών κινήματων της εποχής με επίκεντρο αρχικά τις γυναίκες θύματα βιασμού. Η ενασχόληση με την ανδρική θυματοποίηση ήταν περιορισμένη ακόμη και τότε, εκτός από τις περιπτώσεις που είχε, ως αντικείμενο, ανήλικα άτομα. Τούτο οφειλόταν: α) καταρχήν στον νομικό ορισμό του βιασμού (όπως θα δούμε σε αρκετές περιπτώσεις προϋπέθετε γυναίκα-θύμα), β) στη μικρή έως ανύπαρκτη συχνότητα καταγγελιών από μέρους των ανδρών θυμάτων το οποίο συνεπάγεται ανεπαρκή στοιχεία και γ) στα υπάρχοντα στερεότυπα σχετικά με την κατανομή των ρόλων των δύο φύλων στην κοινωνική δομή.

Ουσιαστικά, για πρώτη φορά η σωματική κακοποίηση αναγνωρίστηκε ως πρόβλημα ("σύνδρομο κακοποιημένου ατόμου") στις αρχές της δεκαετίας του '60, από τον Αμερικανό γιατρό Kempe C. και τους συνεργάτες του, μετά από παρατηρήσεις ακτινογραφιών καταγμάτων και τραυμάτων που φαίνονταν ανεξήγητα και δεν αιτιολογούνταν επαρκώς από τους συγκρατούμενους των κακοποιημένων φυλακισμένων (Cunningham & Reidy, 2002). Παρόλα αυτά, μόλις στα μέσα της δεκαετίας του 1980 και ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια τα πράγματα άρχισαν να αλλάζουν ραγδαία με αποτέλεσμα μία στροφή και ένα έντονο ενδιαφέρον για το φαινόμενο του ανδρικού βιασμού, ιδίως στην Βρετανία και στις Η.Π.Α. Αυτό οφείλεται καταρχήν στην αλλαγή του νομικού ορισμού του βιασμού στις εν λόγω χώρες, αλλά και στην προσπάθεια αλλαγής των αντιλήψεων και πεποιθήσεων γύρω από το θέμα (Cunningham & Reidy, 2002).

Μετά από πολλές αρχικές δυσκολίες των ειδικών να παραδεχθούν την ύπαρξη ενός τόσο βίαιου φαινομένου στους κόλπους των σωφρονιστικών καταστημάτων, η μελέτη της σεξουαλικής κακοποίησης φυλακισμένων και η δημιουργία σχετικών προστατευτικών νομοθεσιών καθώς και προγραμμάτων θεραπείας και πρόληψης αναπτύχθηκαν ταχύτατα σε όλες τις δυτικές κοινωνίες. Στην χώρα μας οι προβληματισμοί για το σύνδρομο της σεξουαλικής κακοποίησης πρωτοπαρουσιάστηκαν κάπως αργότερα, στα τέλη της δεκαετίας του '70 όταν αναπτύχθηκαν έντονα τα κινήματα για την ισότητα και για τα ανθρώπινα δικαιώματα (Μάνδρου, 1997).

2.3 ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2.3.1 ΕΘΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Σύμφωνα με την ελληνική ποινική νομοθεσία και ειδικότερα, έτσι όπως ρητά ορίζεται στο άρθρο **336** του Ποινικού Κώδικα, θύμα βιασμού μπορεί να είναι οποιοσδήποτε ανεξαρτήτως φύλου. Αυτή η ουδετερόφιλη ρύθμιση προέκυψε κατά την νομοθετική μεταρρύθμιση που έγινε στα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας με τον ν. 1419 του 1984 δεδομένου ότι μέχρι τότε τιμωρούνταν μόνο ο βιασμός της γυναίκας. Υπήρχε βέβαια ποινική ρύθμιση, το παλαιό άρθρο **337** του ποινικού κώδικα, που τιμωρούσε και τον εξαναγκασμό του άνδρα σε γενετήσιες πράξεις αλλά με πολύ μικρότερη ποινή, εφόσον ο μεν βιασμός της γυναίκας επέσυρε κάθειρξη δηλαδή 5-20 χρόνια, το δε 337 επέσυρε κάθειρξη 5-10 χρόνια. Ο νομοθέτης του 1984 ενοποίησε τις δύο διατάξεις και έτσι η ρύθμιση που προέκυψε είναι εναρμονισμένη με την ανάγκη προστασίας από το δίκαιο και των δύο φύλων, επιταγή που προκύπτει από το άρθρο 4 παρ. 2 του Συντάγματος σύμφωνα με το οποίο οι Έλληνες και οι Ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις.

Μετά τις πρόσφατες τροποποιήσεις του Π.Κ ο βιασμός περιλαμβάνεται στα «Εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας». Στο άρθρο 336 του Π.Κ. (όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 9 του ν.1419/84) προβλέπονται τα εξής:

1. Όποιος με σωματική βία ή απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου εξαναγκάζει άλλον σε συνουσία εξώγαμη ή σε ανοχή ή επιχείρηση ασελγούς πράξης τιμωρείται με κάθειρξη.

2. Αν η πράξη της προηγούμενης παραγράφου έγινε από δύο ή περισσότερους δράστες που ενεργούσαν από κοινού, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών.

Μετά το άρθρο 340 του Π.Κ. ορίζεται επίσης πως αν ο βιασμός «... είχε ως συνέπεια το θάνατο του παθόντος επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών ή ισόβια κάθειρξη». Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 344 του Π.Κ. η ποινική δίωξη για το βιασμό ασκείται αυτεπάγγελα.

Όπως προκύπτει από την ερμηνεία του νόμου, ως ασελγής γενετήσια πράξη νοείται οποιαδήποτε πράξη, η οποία κατά τα εξωτερικά της γνωρίσματα παραπέμπει σε εκδήλωση της γενετήσιας ζωής, δηλαδή η συνουσία και οι ισοδύναμες με αυτήν πράξεις, όπως η πεολειχία, αιδειολειχία, ο ετεροαυνανισμός, η παρά φύση διείσδυση, αλλά και η μέσω ξένων αντικειμένων διείσδυση, χωρίς να απαιτείται ταυτόχρονη σεξουαλική διέγερση από το θύμα ή από το δράστη. Εξάλλου για να στοιχειοθετηθεί το έγκλημα του βιασμού δεν είναι απαραίτητο να έχει προϋπάρξει εκσπερμάτωση, όπως και αντίστροφα, η ύπαρξη οργασμού στο θύμα δεν αναιρεί την στοιχειοθέτηση του εγκλήματος του βιασμού, εφόσον υπήρξε άσκηση μη αρεστής βίας από τον δράστη. Δράστης του εγκλήματος του βιασμού με θύμα άνδρα μπορεί να είναι γυναίκα ή άνδρας.

2.3.2 ΔΙΕΘΝΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Παρόμοια με την ελληνική ποινική πρόβλεψη για το βιασμό του άνδρα υπάρχει και στο χώρο των λεγόμενων ευρωπαϊκών δικαίων δηλ. στην Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία, Αυστρία κλπ. Στον χώρο όμως του αγγλοσαξονικού δικαίου, το οποίο κατά βάση ισχύει στην Βρετανία και στις ΗΠΑ τα πράγματα δεν είναι τόσο σαφή δεδομένου του κυρίως νομολογιακού χαρακτήρα τους. Φυσικά υπάρχει ένας βασικός κορμός διατάξεων αλλά η ερμηνεία και η εφαρμογή αυτών διαμορφώνεται μέσα από τις αποφάσεις των δικαστηρίων.

Στη Βρετανία μέχρι πρόσφατα με τον όρο “βιασμός” τιμωρούνταν μόνο ο βιασμός γυναίκας, εφόσον προϋπέθετε διείσδυση στον κόλπο μιας γυναίκας, ενώ η εξαναγκασμένη διείσδυση στο στόμα ή στον πρωκτό ενός άνδρα αποδιδόταν ως “σοδομισμός”, αλλά δε θεωρούνταν βιασμός. Η πρώτη αλλαγή στη Νομοθεσία των Σεξουαλικών Παραπτωμάτων του 1956 έγινε το 1994, όπου ο βιασμός του άνδρα εξισώθηκε κατ’ ουσία με το βιασμό της γυναίκας. Με την τελευταία δε αλλαγή που έγινε στη Νομοθεσία των Σεξουαλικών Παραπτωμάτων το 2004 και με τον σαφή προσανατολισμό του νόμου στην προστασία των θυμάτων ανεξάρτητα από φύλο ή οποιαδήποτε άλλη διάκριση, διαμορφώθηκαν διατάξεις σχετικά με την έννοια του βιασμού, τη σεξουαλική επίθεση με διείσδυση ή γενικά τη σεξουαλική επίθεση. Επειδή δε η έλλειψη συγκατάθεσης του θύματος αποτελεί κομβικό στοιχείο για την στοιχειοθέτηση αυτών των εγκλημάτων ορίστηκε ρητά στο χωρίο 74 της Νομοθεσίας των Σεξουαλικών Παραπτωμάτων του 2004 , ότι ένα άτομο θεωρείται ότι συγκαταθέτει, όταν συμφωνεί από επιλογή και έχει την ελευθερία και την δυνατότητα να κάνει αυτή την επιλογή (Σαρέλη, 2007).

Σύμφωνα λοιπόν με τους ορισμούς του ανωτέρω νόμου, ως βιασμός, θεωρείται πλέον η διείσδυση ενός πέους στον κόλπο, πρωκτό ή στόμα άλλου χωρίς συγκατάθεση. Μπορεί να τελεστεί εναντίον ανδρών ή γυναικών, αλλά όταν προϋποθέτει διείσδυση πέους μπορεί να τελεστεί μόνο από άνδρα. Ως σεξουαλική επίθεση θεωρείται η διείσδυση στον κόλπο ή στον πρωκτό άλλου με οποιοδήποτε άλλο μέρος του σώματος ή με κάποιο αντικείμενο. Επιπλέον, ως σεξουαλική επίθεση θεωρείται οποιαδήποτε σεξουαλική επαφή με το σώμα άλλου ατόμου ντυμένου ή γυμνού, είτε με το σώμα του δράστη, είτε με κάποιο αντικείμενο.

Στη Σκωτία δεν υπάρχει μέχρι σήμερα πρόβλεψη για το βιασμό των ανδρών και η ρύθμιση είναι ίδια με αυτήν που ίσχυε παλαιότερα στη Βρετανία, δηλαδή η σεξουαλική κακοποίηση ενός άνδρα αντιμετωπίζεται ως σεξουαλική επίθεση ή σοδομισμός. Ωστόσο, εν όψει της αλλαγής που έγινε στην Βρετανία γίνονται πιέσεις προς την πλευρά της νομοθετικής μεταρρύθμισης ώστε να αναγνωριστεί και να τυποποιηθεί και ο βιασμός του άνδρα (Σαρέλη, 2007).

Στις ΗΠΑ ισχύουν κατά βάση τα ίδια, δηλαδή, ως βιασμός, θεωρείται οποιαδήποτε εξαναγκασμένη σεξουαλική πράξη που προϋποθέτει διείσδυση κατά φύση ή παρά

φύση ή από το στόμα. Υπάρχουν ωστόσο διαφοροποιήσεις από πολιτεία σε πολιτεία, καθώς σε κάποιες από αυτές εξακολουθεί να υφίσταται η πράξη του σοδομισμού όταν πρόκειται για εξαναγκασμένη γενετήσια πράξη σε βάρος άνδρα π.χ. στην Τζόρτζια. Σε άλλες πολιτείες έχουν εξαλειφθεί οι όροι βιασμός και σοδομισμός και έχουν αντικατασταθεί με γενικούς όρους, όπως σεξουαλική επίθεση ή εγκληματική σεξουαλική συμπεριφορά, ανάλογα με το βαθμό και την ένταση της βίας ή του εξαναγκασμού από μέρους του δράστη π.χ. στο Νιου Τζέρσεϊ ή στο Οχάιο. Τέλος, σε ορισμένες πολιτείες τα αντίστοιχα εγκλήματα περιγράφονται με ουδετερόφιλους όρους χωρίς να εξειδικεύεται κάποια συγκεκριμένη σεξουαλική συμπεριφορά (Σαρέλη, 2007).

Μια νομοθετική εξέλιξη που έλαβε χώρα πρόσφατα στις ΗΠΑ και αξίζει να σημειωθεί είναι ότι το Σεπτέμβριο του 2003 τέθηκε σε ισχύ η Νομοθεσία του 2003 για την αντιμετώπιση του βιασμού στη φυλακή, ως αποτέλεσμα πίεσης για την προστασία των δικαιωμάτων των κρατουμένων. Σκοπός του νομοθετήματος αυτού είναι η μελέτη, πρόληψη, διερεύνηση και τιμωρία του φαινομένου του βιασμού στη φυλακή μέσω ειδικών οργάνων, ειδικά επιφορτισμένων προς την κατεύθυνση αυτή (Σαρέλη, 2007). Η θέσπιση αυτού του νόμου στις Η.Π.Α σηματοδότησε μία σημαντική στροφή, καταρχήν όσον αφορά στην αναγνώριση του προβλήματος και κατά δεύτερον ως προς την προάσπιση των δικαιωμάτων των κρατουμένων, εφόσον διακηρύχθηκε ρητά, ότι ο βιασμός στην φυλακή είναι μία μορφή μη αποδεκτής κακοποίησης, η οποία δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να αποτελεί μέρος της ποινής.

2.4. ΟΡΙΣΜΟΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΒΙΑΣ / ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Η σεξουαλική βία ορίζεται ως «οποιαδήποτε σεξουαλική πράξη, ή ανεπιθύμητα σεξουαλικά σχόλια ή πράξεις, με χρήση εξαναγκασμού ή φυσικής δύναμης, από οποιοδήποτε πρόσωπο ανεξάρτητα από τη σχέση που έχει με το θύμα, που περιλαμβάνει αλλά που δεν περιορίζεται στο σπίτι και την εργασία». Σύμφωνα με αυτόν τον ορισμό, ένα ευρύ φάσμα συμπεριφορών, από το βιασμό μέχρι και το σεξουαλικό εξαναγκασμό ορίζονται ως πράξη σεξουαλικής βίας (Harlow, 1999).

Σύμφωνα με τον Johnson, (2004) όρος «σεξουαλική κακοποίηση» περιλαμβάνει κάθε δραστηριότητα που αποσκοπεί στη σεξουαλική ικανοποίηση του δράστη. Σε αυτές τις δραστηριότητες ανήκουν όλες οι μορφές στοματογεννητικής, γεννητικής ή πρωκτικής επαφής. Στον ορισμό της σεξουαλικής κακοποίησης περιλαμβάνονται και άλλες δραστηριότητες που δεν εμπεριέχουν την επαφή, όπως διά της βίας επίδειξη γεννητικών οργάνων (επιδειξιομανία, ηδονοβλεψία), διά της βίας παρακολούθηση πορνογραφικών ταινιών και συμμετοχή του ατόμου στην παραγωγή πορνογραφικών προϊόντων. Ουσιαστικά, η σεξουαλική κακοποίηση καλύπτει ένα ευρύ φάσμα ενεργειών, που ποικίλλουν από το βιασμό έως και λιγότερο διεισδυτικές μορφές σεξουαλικής κακοποίησης (Johnson, 2004).

Σύμφωνα με τον Ριζάβα (2005), η παθολογία του φαινομένου της κακοποίησης έγκειται στην τέλεση γενετήσιων πράξεων από τον δράστη χωρίς την συγκατάθεση του θύματος. Προϋπόθεση αποτελεί η άσκηση βίας υλικής ή ψυχολογικής, η οποία οδηγεί στον εξαναγκασμό του θύματος και στην άρση της ελευθερίας διαμόρφωσης βούλησης από μέρος του. Σύμφωνα με τον ίδιο, η σεξουαλική κακοποίηση ορίζεται ως η κοινωνικό-ηθική απαξία των διαφορετικών μορφών προσβολής της ατομικής αξιοπρέπειας, της γενετήσιας ελευθερίας αλλά, σε κάποιες περιπτώσεις και της σωματικής ακεραιότητας.

Η Τσίτουρα (2006) ορίζει τη σεξουαλική κακοποίηση ως τη συμμετοχή ή την έκθεση του ατόμου σε πράξεις με σεξουαλικό περιεχόμενο που έχουν σκοπό τη σεξουαλική διέγερση ή και ικανοποίηση του δράστη.

Οι Kempe και Kempe (1978), συμπεριλαμβάνουν στον ορισμό της σεξουαλικής κακοποίησης την εμπλοκή εξαρτώμενων, ανώριμων ως προς την ολοκλήρωση της ανάπτυξης ατόμων σε σεξουαλικές δραστηριότητες, τις οποίες δεν κατανοούν συνειδητά, και για τις οποίες δεν είναι σε θέση να δώσουν έγκυρη συναίνεση καθώς επίσης και πράξεις που παραβιάζουν τις αντιλήψεις της κοινωνίας για τους κοινωνικούς ρόλους (Λάγγαρη, 2006).

Σύμφωνα με τον Γιωτάκο (2004), «Σεξουαλική Κακοποίηση είναι η εμπρόθετη χρήση φυσικής δύναμης ή εξουσίας, επαπειλούμενη ή πραγματική, εναντίον ενός άλλου προσώπου, του ίδιου του εαυτού ή μιας ομάδας ανθρώπων, η οποία έχει ως

αποτέλεσμα την επέλευση ή την αυξημένη πιθανότητα επέλευσης, τραυματισμού, θανάτου, ψυχολογικής βλάβης, στρεβλής ανάπτυξης ή αποστέρησης».

Τέλος, η Σαρέλη Αγγελική (2007) ορίζει τη σεξουαλική κακοποίηση ως έσχατο βήμα στην πορεία προς την προσβολή του εννόμου αγαθού της γενετήσιας ελευθερίας εμφανίζεται και ως αφόρητο παράδειγμα αντικοινωνικής συμπεριφοράς, δεδομένου ότι ο εξαναγκασμός που ασκείται στην σεξουαλική ζωή του ατόμου από άλλον αξιολογείται από τον νομοθέτη, ως βαρύτερη προσβολή, με αποτέλεσμα τον χαρακτηρισμό της πράξης, ως κακουργήματος.

2.5 ΜΟΡΦΕΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΒΙΑΣ

Η σεξουαλική βία μπορεί να λάβει πολλές μορφές και να πραγματοποιηθεί κάτω από διαφορετικές περιστάσεις. Ένα πρόσωπο μπορεί να παραβιαστεί σεξουαλικά από έναν μεμονωμένο άνθρωπο ή από πολλούς. Η σεξουαλική βία μπορεί να συμβεί προγραμματισμένα ή να αποτελέσει μια αιφνιδιαστική επίθεση. Σύμφωνα με τους Degroot, (2001) και Eigenberg (2002) η σεξουαλική βία περιλαμβάνει τις παρακάτω μορφές: *α. Σεξουαλική παρενόχληση, β. Βιασμός, γ. Συζυγικός βιασμός.*

2.5.1 ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗ

Παρότι είναι δύσκολο να καθορίσουμε με ακρίβεια πόσο δριμεία πρέπει να είναι μια συμπεριφορά, ώστε να χαρακτηριστεί προσβλητική και με προθέσεις σεξουαλικής παρενόχλησης (ειδικά αφότου η σεξουαλικότητα συχνά αποτελεί μια αποδεκτή μορφή κοινωνικής συναλλαγής), υπάρχουν χαρακτηριστικές συμπεριφορές που κατά κοινή παραδοχή εντάσσονται σε αυτή την κατηγορία.

Πιο συγκεκριμένα, σεξουαλική παρενόχληση είναι οι επανειλημμένες, ανεπιθύμητες προτάσεις ή απαιτήσεις για σεξουαλικές χάρες, καθώς και ανεπιθύμητη λεκτική ή μη

λεκτική συμπεριφορά με σεξουαλικό περιεχόμενο (Μπακαλάκη, 1998). Οι O' Shea και Jean (2002) αναγνωρίζουν πέντε βασικούς τύπους σεξουαλικής παρενόχλησης:

- Παρενόχληση με βάση το φύλο, η οποία αφορά γενικευμένα σεξουαλικά σχόλια και συμπεριφορά.
- Συμπεριφορά αποπλάνησης, η οποία εκδηλώνεται ως ακατάλληλη και προσβλητική συμπεριφορά χωρίς όμως να υπάρχει τιμωρία σε περίπτωση μη υποταγής.
- Σεξουαλική δωροδοκία, δηλαδή επιδίωξη σεξουαλικής δραστηριότητας μέσω υποσχέσεων ή ανταμοιβών.
- Σεξουαλική πίεση μέσω απειλών και τιμωριών.
- Σεξουαλική επιβολή ή επίθεση.

Ωστόσο, η σεξουαλική παρενόχληση δεν συνιστά μια κατάσταση ή ένα μέγεθος απόλυτο ή μετρήσιμο. Αντίθετα οι παράγοντες που καθορίζουν το νόημα της είναι ρευστοί, στο βαθμό που μεταβάλλονται ανάλογα με τη κοινωνική, ιστορική και πολιτισμική συγκυρία. Η προσπάθεια να αποδώσουμε την έννοια της σεξουαλικής παρενόχλησης μέσα από ένα συγκεκριμένο ορισμό θα προσέκρουε στην εγγενή αδυναμία μίας περιοριστικής ή διαστρεβλωτικής ακόμη περιγραφής, καθώς πρόκειται για μια έννοια μεταβλητή στο χώρο και στο χρόνο, συναρτούμενη άμεσα με πολιτικές, ιστορικές, κοινωνιολογικές και νομικές παραμέτρους.

Οι μεταβλητές του χώρου και του χρόνου, εντός των οποίων μια συμπεριφορά εκλαμβάνεται ως σεξουαλική παρενόχληση, καθώς επίσης και το στοιχείο της ταυτότητας των προσώπων που εμπλέκονται σε αυτή, τόσο με την κοινωνική (κοινωνική τάξη), όσο και με την ατομική (προσωπικότητα) τους διάσταση, υποδεικνύουν τα κριτήρια εκείνα, βάσει των οποίων καθορίζονται τα όρια ανοχής κάθε κοινωνίας αναφορικά με τον όρο σεξουαλική παρενόχληση. Ο τρόπος με τον οποίο κάθε κοινωνία τη συγκεκριμένη ιστορική στιγμή αντιμετωπίζει και ορίζει την προστασία της σεξουαλικής αξιοπρέπειας ως δικαίωμα προσδιορίζει και το περιεχόμενο της σεξουαλικής παρενόχλησης. Άλλωστε το νόημα της σεξουαλικής παρενόχλησης συνίσταται ακριβώς στη παραβίαση της παραπάνω έννοιας. Οι κοινωνικές δομές και οι σύμφωνα με αυτές, διαμορφωμένες αξίες και οι κώδικες συμπεριφοράς επιβάλλουν τα όρια της σεξουαλικής ελευθερίας, υποδεικνύουν την

έννοια της σεξουαλικής αξιοπρέπειας και προσδιορίζουν το εύρος των παρεκκλίσεων (Μπακαλάκη, 1998).

2.5.2 ΒΙΑΣΜΟΣ

Η παθολογία του φαινομένου του βιασμού έγκειται στην τέλεση γενετήσιων πράξεων από το δράστη χωρίς τη συγκατάθεση του θύματος. Προϋπόθεση αποτελεί η άσκηση υλικής ή ψυχολογικής βίας, η οποία οδηγεί στον εξαναγκασμό του θύματος και στην άρση της ελευθερίας διαμόρφωσης βούλησης από μέρους του (Σαρελή, 2007).

Ένας ορισμός σχετικός με το βιασμό είναι αυτός της Sgroi (Calder et al., 2001), στον οποίο δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην ισχυρή σχέση μεταξύ του θύτη που διαπράττει την πράξη και του θύματος και επισημαίνει το γεγονός ότι το θύμα δεν έχει καμιά επιλογή σχετικά με το ζήτημα αυτό. Ο βιασμός περιλαμβάνει επίσης σεξουαλικά επιβαλλόμενη πράξη σε ένα άτομο το οποίο στερείται συναισθηματικής ωρίμανσης και γνωστικής ανάπτυξης. Η ικανότητα δελεασμού ενός ατόμου σε μία σεξουαλική σχέση βασίζεται στην πολύ δυνατή και κυρίαρχη θέση του δράστη, η οποία διαφέρει σε μεγάλο βαθμό από την ηλικία, την ανεξαρτησία και την κατώτερη θέση του θύματος. Η εξουσία και η δύναμη καθιστούν ικανό το άτομο που διαπράττει την πράξη να εξαναγκάσει, έμμεσα ή άμεσα, το θύμα να ενδώσει σεξουαλικά.

Η πράξη του ανδρικού βιασμού περιλαμβάνει συνήθως διείσδυση, είτε πρωκτική είτε από το στόμα, παρά διέγερση του πέους, παρόλο που μερικοί δράστες επιδιώκουν την εκσπερμάτωση του θύματος μόνο και μόνο για να εισπράξουν την ενίσχυση της κυριαρχίας στο θύμα, ότι πραγματικά το απόλαυσε, καθώς και απαίτηση περισσότερων σεξουαλικών πράξεων (Σαρέλη 2007).

2.5.3 ΣΥΖΥΓΙΚΟΣ ΒΙΑΣΜΟΣ

Ο «συζυγικός βιασμός» (marital rape) ορίζεται ως ο εξαναγκασμός σε συμμετοχή στη σεξουαλική διαδικασία, καθώς και στην υιοθέτηση τρόπων σεξουαλικής

συμπεριφοράς, όχι μόνο μη αποδεκτών, αλλά και απωθητικών για τον/την σύντροφο (Σαμαρτζή, 1996). Πρόκειται για κάθε ανεπιθύμητη συνουσία ή διείσδυση που γίνεται με την επιβολή βίας ή απειλής βίας, ή όταν ο/η σύζυγος είναι ανίκανη να συναινέσει σε αυτήν (Bergen, 1996; Russell, 1990).

Μερικοί ερευνητές (Johnson & Sigler, 1997) υποστηρίζουν ότι ο συζυγικός βιασμός είναι «απλώς μια προέκταση της ενδοοικογενειακής βίας». Ο Gelles (1997) πρεσβεύει ότι το φαινόμενο αυτό δεν απαντάται ποτέ μόνο του, αλλά συνοδεύεται από άλλες μορφές βίας. Ο βιασμός στο πλαίσιο του γάμου δεν είναι μια πράξη που συμβαίνει μόνο μια φορά. Συνήθως, επαναλαμβάνεται πολύ συχνά και διαρκεί χρόνια (Dowdeswell, 1986).

Οι Finkelhor και Yllo (1980) διακρίνουν τρεις τύπους βιασμού στο πλαίσιο του γάμου:

Βιασμός συνοδευόμενος από σωματική κακοποίηση (battering rape): Σύμφωνα με την Bergen (1996), πρόκειται για την πιο συχνή μορφή συζυγικού βιασμού. Στην περίπτωση αυτή, η σεξουαλική βία είναι μια έκφανση της γενικότερης κακοποίησης. Οι δράστες αυτής της κατηγορίας, επίσης, χτυπούν, βρίζουν, εξευτελίζουν και καταπιέζουν τις γυναίκες τους. Ο στόχος τους είναι η άσκηση ελέγχου και επιβολής και όχι η ικανοποίηση των σεξουαλικών τους αναγκών. Όταν ο βιασμός συνοδεύει ένα επεισόδιο σωματικής κακοποίησης, υπάρχουν δύο ενδεχόμενα: πρώτον, ο ξυλοδαρμός να συνεχίζεται κατά τη διάρκεια της συνουσίας και δεύτερον, οι θύτες έχοντας τελειώσει με την κακοποίηση να θελήσουν να «επανορθώσουν» με λίγο σεξ. Οι γυναίκες, όμως, όντας εξαντλημένες από τον πόνο, δεν θέλουν να τις αγγίζουν. Τότε, οι άνδρες τους τις βιάζουν ή τις απειλούν ότι αν δεν ανταποκριθούν στο ερωτικό κάλεσμα, θα υποστούν περαιτέρω κακοποίηση. Αυτό το είδος βιασμού περιλαμβάνει συχνά πρωκτική διείσδυση, διείσδυση αντικειμένων, σοβαρότατη κακοποίηση των γεννητικών οργάνων της γυναίκας, σεξ με φίλους του συζύγου ή με τον ίδιο, με την παρουσία τρίτων, πολύ συχνά των παιδιών τους.

Βιασμός χωρίς σωματική κακοποίηση (nonbattering rape/force-only rape): Στην περίπτωση αυτή, ο θύτης χρησιμοποιεί τόση δύναμη, όση χρειάζεται για να εξαναγκάσει τη γυναίκα να κάνει σεξ μαζί του. Ο βιασμός συμβαίνει ως «απάντηση» σε επαναλαμβανόμενους καβγάδες ή διαφωνίες σχετικά με τη συχνότητα και τον

τύπο της σεξουαλικής πράξης. Ο στόχος του δράστη είναι η συνουσία και όχι η κακοποίηση της συζύγου. Αυτό το είδος βιασμού δεν είναι απαραίτητα λιγότερο εξευτελιστικό και τρομακτικό από τα υπόλοιπα, απλώς περιλαμβάνει την άσκηση πρόσθετης βίας λιγότερο συχνά .

Βιασμός λόγω εμμονής με το σεξ και σαδιστικών τάσεων (obsessive sadistic rape):

Οι δράστες αυτής της κατηγορίας έχουν εμμονή με το σεξ. Πολλές φορές, ενδιαφέρονται ιδιαίτερα για πορνογραφικό υλικό, όχι μόνο να το διαβάζουν ή να το βλέπουν, αλλά και να το αναπαράγουν φωτογραφίζοντας τις γυναίκες τους γυμνές. Άλλοι έχουν διαστροφές με αντικείμενο αυτές μπορεί, για παράδειγμα, να τους αρέσει να τους επιτίθενται ξαφνικά, σε μια ανύποπτη στιγμή και να τις βιάζουν. Ο τρόπος των θυμάτων τους αυξάνει τη διέγερση τους. Οι γυναίκες αντιμετωπίζονται ως σεξουαλικά αντικείμενα, που έχουν ως ρόλο να ικανοποιήσουν τις γενετήσιες ανάγκες των συζύγων. Ο εξευτελισμός τους είναι βασική προϋπόθεση ώστε να μπορέσουν να ευχαριστηθούν οι άνδρες το σεξ. Συχνά, οι δράστες αυτών των περιπτώσεων έχουν ιστορικό σεξουαλικών προβλημάτων, όπως δυσκολίες στη στύση ή ενοχές για παρελθούσες ομοφυλοφιλικές σεξουαλικές εμπειρίες.

2.6 ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΕΜΦΑΝΙΣΗΣ

Η μεγαλύτερη πλειοψηφία των θυμάτων της σεξουαλικής βίας είναι οι γυναίκες, ωστόσο η σεξουαλική βία κατά των ανδρών είναι επίσης διαδεδομένη. Παρόλα αυτά, η σεξουαλική βία κατά των ανδρών δύσκολα μπορεί να ερευνηθεί λόγω της απροθυμίας των ανδρών να εκθέσουν τις πράξεις της σεξουαλικής βίας στην αστυνομία. Αυτό πιθανόν οφείλεται στην ακραία αμηχανία που βιώνεται από τους περισσότερους άνδρες στην ύπαρξη της σεξουαλικής βίας. Υπάρχουν, εντούτοις, ορισμένα πλαίσια στα οποία οι πράξεις της σεξουαλικής βίας κατά των ανδρών μπορούν να είναι πιο επικρατούσες, παραδείγματος χάριν, στις φυλακές και στις ένοπλες δυνάμεις.

Από τη διεθνή βιβλιογραφία καταδεικνύεται ότι το πρόβλημα είναι ευρέως διαδεδομένο. Έρευνα που διεξήχθη σε 142 φυλακισμένους σε μια νότια φυλακή της Αμερικής έδειξε ότι 26 κρατούμενοι (18,3%) είχαν δεχτεί σεξουαλικές απειλές, ενώ 12 κρατούμενοι (8,5%) είχαν υποστεί σεξουαλική κακοποίηση (Hensley et al., 2005). Παρόμοια έρευνα του Πανεπιστημίου του Τέξας κατέδειξε ότι σε σύνολο 165 κρατουμένων, 74 άνδρες τροφίμοι (44,8%) υπήρξαν δράστες σεξουαλικής επίθεσης σε βάρος άλλων τροφίμων κατά τη διάρκεια του εγκλεισμού τους (Johnson et al., 2006). Από μελέτες μεγάλης κλίμακας στις φυλακές της κεντροδυτικής Αμερικής διαπιστώθηκε ότι το 22%-25% των τροφίμων ήταν θύματα αποπειραθείσας σεξουαλικής επίθεσης και 10% των τροφίμων ήταν θύματα ολοκληρωμένου βιασμού σε διάστημα μικρότερο του ενός έτους κατά τη διάρκεια της φυλάκισής τους. Επίσης διαπιστώθηκε ότι τα 2/3 των θυμάτων σεξουαλικού εξαναγκασμού θυματοποιούνταν επανειλημμένα, με μέσο όρο 9 σεξουαλικών επεισοδίων κατά τη διάρκεια του εγκλεισμού τους ενώ συγκεκριμένο ποσοστό θυμάτων δέχονταν μέχρι 100 γεγονότα σεξουαλικής επίθεσης ετησίως (Dumond, 2003).

Σύμφωνα με τον Donaldson (πρόεδρο του κινήματος «Stop rape in prison»), στις φυλακές των ΗΠΑ το 1994, 192.000 άνδρες υπέστησαν βίαιη σεξουαλική διείσδυση και 290.000 κακοποιήθηκαν σεξουαλικά με άλλο τρόπο. Μία συντηρητική εκτίμηση του ίδιου ερευνητή ανεβάζει τον ετήσιο αριθμό των ανδρών που βιάζονται ετησίως στα σωφρονιστικά καταστήματα στις 530.000 μεταξύ των οποίων 242.000 με διείσδυση (Maguschak, 2000). Σύμφωνα με άλλες εκτιμήσεις, μέσα στις φυλακές μπορεί να γίνονται περισσότεροι βιασμοί ανδρών από ότι γυναικών έξω από τη φυλακή. Εκτιμάται ότι πάνω από 1.000.000 βιασμοί συμβαίνουν κάθε χρόνο στις φυλακές (Harrison, 2002).

Παρόλα αυτά, ο σεξουαλικός εξαναγκασμός στις φυλακές δεν έχει μελετηθεί επαρκώς καθώς σε διάρκεια 35 ετών έχουν δημοσιευθεί λιγότερες από 20 επιδημιολογικές μελέτες (Dumond, 2003). Στην Ελλάδα δεν υπάρχουν δημοσιευμένες μελέτες που να εκτιμούν το μέγεθος του προβλήματος της σεξουαλικής κακοποίησης στα καταστήματα κράτησης. Οι υπάρχουσες μελέτες σε ενήλικες τροφίμους των ελληνικών καταστημάτων κράτησης εξετάζουν άλλες παραμέτρους όπως την αυτοκτονία και τις συμπεριφορές κινδύνου για εμφάνιση του ιού HIV (Giotakos et al., 2003; Koulierakis et al., 2000; Malliori et al., 1998; Spinellis & Themeli, 1997).

Από τη νομολογία προκύπτει ότι από το έτος 1950 έως σήμερα μόνο 13 ήταν οι καταδικαστικές αποφάσεις, από τις οποίες, οι 6 αφορούσαν βιασμό ανηλίκου, μια ομαδικό βιασμό και οι υπόλοιπες ενήλικες άνδρες (Σαρέλη, 2007).

2.7 ΘΕΩΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΒΙΑ

Ψυχοδυναμικά ερμηνευτικά μοντέλα

Οι πλέον πρώιμες συγκροτημένες προσπάθειες ερμηνείας της σεξουαλικής επιθετικότητας προέρχονται από το ψυχοδυναμικό πεδίο. Γενικά ο Freud είδε την παρεκκλίνουσα σεξουαλική συμπεριφορά ως διαταραχή του χαρακτήρα, όπου παιδικές σεξουαλικές επιθυμίες έχουν συνεχιστεί κατά την ενηλικίωση. Ο Laynon (1991) περιέγραψε τη μεταστροφή των μεταγενέστερων ψυχαναλυτικών συγγραφέων, οι οποίοι επέκτειναν τη θέση του Freud αλλά περιλάμβαναν πάντα τις έννοιες του άγχους του ευνουχισμού και της οιδιπόδειας σύγκρουσης.

Η εφαρμογή της ψυχοδυναμικής θεωρίας του βιασμού οφείλει πολλά σε δύο θεωρητικά μοντέλα, που αναπτύχθηκαν από τους Cohen et al., (1971). Οι θεωρίες αυτές βασικά υποστηρίζουν ότι ποικίλα αισθήματα φόβου και ανεπάρκειας τόσο σεξουαλικά όσο και διαπροσωπικά, μαζί με την πιθανή ύπαρξη μη αναγνωρισμένων ομοφυλοφιλικών τάσεων, αλληλεπιδρούν με την επιθετικότητα και κατευθύνονται στο θύμα, ως υποκατάστατο της μητέρας με αποτέλεσμα τη σεξουαλική κακοποίηση. Σε ακραίες περιπτώσεις η επιθετικότητα σεξουαλικοποιείται σε τέτοιο βαθμό ώστε το εγώ υπερνικάται και οι μηχανισμοί ελέγχου αποτυγχάνουν.

Συμπεριφορικά ερμηνευτικά μοντέλα

Το πρώτο σημαντικό αιτιολογικό μοντέλο της σεξουαλικής επιθετικότητας, βασισμένο στις σύγχρονες συμπεριφορικές αρχές, υποστήριξε ότι η σεξουαλική διέγερση με την παρουσία συνθηκών βιασμού αποτελεί το κρίσιμο σημείο των σεξουαλικών επιθέσεων. Η κριτική όμως από τη φεμινιστική πλευρά (Darke, 1990),

που υποστήριζε τη σημαντικότητα των επιθετικών έναντι των σεξουαλικών κινήτρων, μαζί με την αποτυχία της Φαλλομετρικής Μεθόδου να ανιχνεύσει διαφορές ανάμεσα σε βιαστές και μη βιαστές, οδήγησαν σε πιο περίπλοκες θεωρητικές ερμηνείες. Αυτές προσπάθησαν να ενσωματώσουν τόσο τα σεξουαλικά όσο και τα επιθετικά κίνητρα και να προτείνουν ένα αναπτυξιακό πλαίσιο ερμηνείας της σεξουαλικής επιθετικότητας.

Όλα τα τρέχοντα πλαίσια ερμηνείας της σεξουαλικής επιθετικότητας θεωρούν την παρεκκλίνουσα διέγερση ως ένα σημαντικό παράγοντα (Hall & Hirschman 1991; Malamuth 1984; Marshall & Barbaree 1990). Το μοντέλο της «σεξουαλικής προτίμησης» στηρίζεται στην υπόθεση ότι η ισχυρή σεξουαλική διέγερση σχετίζεται με την ισχυρή ανάγκη για ικανοποίηση και η ικανοποίηση αυτή προκαλείται από παρεκκλίνουσες φαντασιώσεις, οι οποίες στην ουσία ταυτίζονται με τις σεξουαλικές προτιμήσεις.

Το μοντέλο της «έλλειψης αναστολής της διέγερσης σε συνθήκες βιασμού» υποστηρίζει ότι η μη συγκατάθεση, καθώς και τα σημεία φόβου, πόνου και δυσφορίας από την πλευρά του θύματος, δημιουργούν αναστολή της διέγερσης του βιασμού στους περισσότερους άνδρες. Ο μηχανισμός αυτός ρυθμίζεται από την ικανότητα ενσυναίσθησης του ατόμου (Malamuth & Check, 1983). Οι βιαστές δεν φαίνεται να παρουσιάζουν αναστολή, μιας και η αναστολή της διέγερσης σε σκηνές βιασμού για κάποιο λόγο εξαφανίζεται. Οι αιτίες ή οι περιστάσεις κάτω από τις οποίες μπορεί να συμβεί αυτό σχετίζονται με τη γενικότερη νοοτροπία του περιβάλλοντος. Σχετικά παραδείγματα περιλαμβάνουν περιπτώσεις όπου το θύμα έχει προκλητικό ντύσιμο ή όπου, γενικότερα, ο βιαστής θεωρεί ότι το θύμα συμπεριφέρθηκε με τέτοιο τρόπο, ώστε να είναι υπεύθυνο και ακόμα, περιπτώσεις οι οποίες προκαλούν στο δράστη θυμό, όπως για παράδειγμα όταν γίνονται υποτιμητικά σχόλια σχετικά με την ερωτική απόδοση του άνδρα (Yates et al, 1984).

Το μοντέλο της «συναισθηματικής ενίσχυσης» υποστηρίζει ότι μη σεξουαλικές συναισθηματικές καταστάσεις δρουν συνεργικά με τη σεξουαλική διέγερση, ώστε να προκληθεί η σεξουαλική ανταπόκριση. Αυτός είναι ένας πιθανός μηχανισμός που ενέχεται τόσο στις θετικές (αγάπη) όσο και στις αρνητικές (μίσος ή εχθρότητα) αλληλεπιδράσεις μιας σχέσης. Άλλα μοντέλα εξετάζουν την ικανότητα ελέγχου της

σεξουαλικής ανταπόκρισης και υποθέτουν ότι οι βιαστές χαρακτηρίζονται αφενός από αδυναμία να καταπιέσουν με τη θέλησή τους τη σεξουαλική τους διέγερση (Hall, 1989) και αφετέρου από την ικανότητά τους να είναι συγχρόνως επιθετικοί και σεξουαλικά διεγερμένοι. Ο «έλεγχος της ανταπόκρισης» (response control) είναι ένας γενικός όρος, που σχετίζεται με την ανικανότητα του ατόμου να καταπιέζει εκούσια τη σεξουαλική διέγερση ή με την ικανότητά του να συμβιβάζει τη διέγερση που προκαλείται ταυτόχρονα από ερεθίσματα επιθετικότητας και σεξουαλικότητας (Blader & Marshall 1989).

Φεμινιστικά ερμηνευτικά μοντέλα

Οι φεμινιστικές θεωρίες θεωρούν το βιασμό ως μια ψευδοσεξουαλική πράξη, η οποία παρακινείται βασικά από την κοινωνικοπολιτική κυριαρχία των ανδρών. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '70 ο βιασμός αποτέλεσε ένα μείζον θέμα για το φεμινιστικό κίνημα, γεγονός που -τουλάχιστον εν μέρει- αποδιδόταν στην αντίληψη ότι η μορφή αυτή βίας οφειλόταν στην αλλαγή ρόλου που συνέβαινε σταδιακά στις γυναίκες. Διατυπώθηκε η άποψη ότι όχι μόνο ο βιασμός αλλά και ο φόβος για ενδεχόμενο βιασμό εξυπηρετεί ένα μηχανισμό κοινωνικού ελέγχου. Η άποψη αυτή είχε σημαντική επιρροή όχι μόνο στις αιτιολογικές θεωρίες, κριτικάροντας την άποψη περί αδυναμίας των βιαστών να ελέγξουν τη σεξουαλική επιθετικότητα, αλλά επίσης στον ορισμό της σεξουαλικής κακοποίησης, στη διάκριση και αντιμετώπιση των θυμάτων του βιασμού και στην ανίχνευση ειδικών πολιτισμικών στοιχείων που πιθανόν υποκινούν το βιασμό.

Για παράδειγμα, η φεμινιστική θεωρία της Burt (1980) για το βιασμό περιέγραψε τον τρόπο που οι κοινωνικές απόψεις μπορούν να ενισχύσουν τη σεξουαλική επιθετικότητα. Υποστήριξε ότι οι στερεότυπες απόψεις για το ρόλο του φύλου, οι αντικρουόμενες σεξουαλικές πεποιθήσεις, καθώς και η αποδοχή της διαπροσωπικής βίας, αποτελούν σημαντικούς παράγοντες που μεσολαβούν ανάμεσα στην κουλτούρα της κοινωνίας και τη σεξουαλική επιθετικότητα. Σοβαρότερη συνέπεια του επαναπροσδιορισμού της έννοιας του βιασμού ήταν η αυξημένη έρευνα των περιπτώσεων βιασμού που συμβαίνουν κατά το ραντεβού (date rape) και των περι-

στατικών σεξουαλικής παρενόχλησης (sexual harassment). Το βασικό εύρημα των Koss et al (1988), η ανεύρεση ποσοστού πάνω από 50% για κάποιες μορφές ανεπιθύμητη σεξουαλική επαφή και η βίαιη σεξουαλική συμπεριφορά, ενίσχυσε την ανάγκη για αλλαγή της αντίληψης ότι η σεξουαλική επιθετικότητα αποτελεί μια αναμενόμενη εμπειρία για την πλειοψηφία των γυναικών. Αυτό έχει οδηγήσει έναν αριθμό συγγραφέων στο συμπέρασμα ότι ο βιασμός υποστηρίζεται πολιτιστικά, ειδικότερα από πρότυπο των μέσων μαζικής ενημέρωσης.

Ως παράδειγμα αναφέρονται οι πορνογραφικές περιγραφές που απεικονίζουν μια αρχική άρνηση και αντίδραση της γυναίκας, η οποία δίνει τη θέση της στη σεξουαλική επιθυμία, που τελικά υπερτερεί. Μάλιστα, οι Groth και Birnbaum (1978) περιέγραψαν το φαινόμενο της πορνογραφίας ως ισοδύναμο του βιασμού.

Κοινωνικογνωστικά ερμηνευτικά μοντέλα

Η εφαρμογή των κοινωνιο-γνωσιακών θεωριών και μεθόδων στο βιασμό υπήρξε μια σημαντική θεωρητική εξέλιξη. Η κοινωνικογνωστική θεωρία αφορά στη μελέτη της κοινωνικής γνώσης (τη δομή και το περιεχόμενό της) και των νοητικών διαδικασιών (συμπεριλαμβάνοντας τη συλλογή και την παρουσίαση πληροφοριών) σε μια προσπάθεια κατανόησης της κοινωνικής συμπεριφοράς και των παραγόντων που διαμεσολαβούν. Τρία θεμελιώδη ερωτήματα ωθούν τη μελέτη της κοινωνικογνωστικής θεωρίας (α) Τι τύπου πληροφορίες είναι αποθηκευμένες και πώς είναι ταξινομημένες στη μνήμη; (β) Πώς οι αποθηκευμένες στη μνήμη κοινωνικές πληροφορίες επηρεάζουν την επακόλουθη επεξεργασία πληροφοριών, τη λήψη αποφάσεων και τη συμπεριφορά; (γ) Πώς και πότε οι αποθηκευμένες πληροφορίες μεταβάλλονται, εξαιτίας τόσο των νέων πληροφοριών όσο και των γνωστικών διαδικασιών;

Η βιβλιογραφία για τους σεξουαλικούς παραπτώματιες περιγράφει το μεροληπτικό τρόπο επεξεργασίας των πληροφοριών σε όλα σχεδόν τα στάδια της αλυσίδας της διάπραξης (Marshall & Barberee, 1990). Οι προσδοκίες ή οι πεποιθήσεις των σεξουαλικών παραπτώματιών επηρεάζουν την επεξεργασία των σχετιζόμενων με τη σεξουαλικότητα πληροφοριών (Ward et al., 1995).

Οι βιαστές, για παράδειγμα, βλέπουν τον τρόπο ντυσίματος των θυμάτων τους ως «πρόσκληση» και δυσκολεύονται να αντιληφθούν την κατάσταση από την πλευρά των θυμάτων τους. Παρόμοια, κατά τη διάρκεια της διάπραξης, ο βιαστής αντιλαμβάνεται την παθητικότητα ή τη φοβισμένη συγκαταβατικότητα των γυναικών ως επιθυμία και απόλαυση του βιασμού. Όσο περισσότερο η συμπεριφορά του θύματος δείχνει συγκεχυμένη. Τόσο πιο εύκολο είναι για το βιαστή να την ερμηνεύσει λανθασμένα.

Οι Malamuth & Brown (1994) όρισαν τους εξής δυσλειτουργικούς μηχανισμούς που αφορούν στις πεποιθήσεις των σεξουαλικά επιθετικών ανδρών: (α) Υπεραντίληψη της εχθρικότητας/προκλητικότητας, δηλαδή οι επιθετικοί άνδρες αντιμετωπίζουν πρόβλημα στη διάκριση ανάμεσα στη φιλικότητα και την προκλητικότητα και ανάμεσα στη διεκδικητικότητα και την εχθρικότητα. (β) Τύφλωση απέναντι στην άρνηση, δηλαδή οι σεξουαλικά επιθετικοί άνδρες είναι ανίκανοι να αντιληφθούν τα αρνητικά γυναικεία μηνύματα. (γ) Καχύποπτη στάση, δηλαδή οι σεξουαλικά επιθετικοί άνδρες θεωρούν αναξιόπιστη τη γυναικεία συμπεριφορά σχετικά με τη σεξουαλικότητα και τις σχέσεις της. Τα αποτελέσματα έδωσαν ιδιαίτερη βαρύτητα στο μοντέλο της καχυποψίας, καθώς και στο γεγονός ότι οι βιαστές τείνουν να επεξεργάζονται τη γυναικεία σεξουαλική επικοινωνία με διαστρεβλωμένο τρόπο.

Τέτοια μεροληπτική επεξεργασία πληροφοριών δημιουργεί μεγαλύτερα επίπεδα καχυποψίας και εχθρικότητας απέναντι στις γυναίκες και τελικά προάγει τη σεξουαλική βία. Έχει φανεί επίσης ότι οι άνδρες με υψηλά επίπεδα σεξουαλικής επιθετικότητας αντιλαμβάνονται ως ιδιαίτερα συνδεδεμένη τη σεξουαλικότητα με την κοινωνική κυριαρχικότητα, σε σχέση με τους άνδρες με χαμηλότερη σεξουαλική επιθετικότητα (Pryor & Stoller, 1994). Αυτός ο ισχυρός δεσμός σεξουαλικότητας και κυριαρχικότητας επηρεάζει την επεξεργασία των κοινωνικών πληροφοριών και δημιουργεί συγκεχυμένη συσχέτιση ανάμεσα στις έννοιες της κυριαρχίας και της σεξουαλικότητας. Άλλα ευρήματα έδειξαν ότι στους άνδρες με υψηλά επίπεδα σεξουαλικής επιθετικότητας επικρατεί η πεποίθηση ότι οι γυναίκες αποδέχονται ή ακόμα και διασκεδάζουν την ανδρική κυριαρχικότητα, ακόμα και όταν αυτή εκδηλώνεται με σωματική βία ή εξαναγκασμό. Μια τέτοια δομή πεποιθήσεων μπορεί επίσης να επηρεάσει την επεξεργασία των κοινωνικών πληροφοριών ώστε να δημιουργηθεί ένα τέτοιο υπόβαθρο μνήμης, το οποίο να υποστηρίζει όλες αυτές τις

απόψεις. Έτσι, ευρισκόμενος κάποιος άνδρας σε θέση κοινωνικής ισχύος, για παράδειγμα προϊστάμενος, μπορεί εύκολα να έχει απόψεις επίτευξης σεξουαλικής σχέσης. Η σεξουαλική παρενόχληση φαίνεται να είναι το αποτέλεσμα συνδυασμού προσωπικών (υψηλά επίπεδα σεξουαλικής επιθετικότητας) και περιστασιακών (κοινωνικά πρότυπα) παραγόντων (Pryor et al., 1993).

Κοινωνιο-βιολογικά ερμηνευτικά μοντέλα

Στην κοινωνιο-βιολογική θεωρία του Ellis (1991), οι βιολογικές μεταβλητές έχουν εξελικτική σημασία. Σύμφωνα με αυτήν, σε αντίθεση με τις γυναίκες, οι άνδρες τείνουν να μεγιστοποιήσουν την αναπαραγωγική τους ικανότητα συνουσιαζόμενοι με πολλούς σεξουαλικούς συντρόφους. Η θέση αυτή συνδυάστηκε με απόψεις φεμινιστικών και κοινωνικών θεωριών και παρουσιάστηκε με τη μορφή τεσσάρων προτάσεων. Πρώτον, υπάρχουν δύο αρκετά άγνωστες κινητήριες δυνάμεις, το σεξ και η επιθυμία για έλεγχο και κυριαρχία, οι οποίες επηρεάζουν τη σεξουαλική συμπεριφορά, περιλαμβανομένου και του βιασμού. Η αντίληψη ότι η κινητήρια δύναμη για κυριαρχία και έλεγχο συνιστά μέρος της σεξουαλικής συμπεριφοράς πηγάζει από την ιδέα περί κυριαρχίας του Maslow (1940), η οποία στηρίζεται βασικά σε έρευνες με ζώα και υποστηρίζει ότι συμπεριφορές όπως η άμυνα για την υπεράσπιση του εδάφους υποδηλώνουν ανάγκη για έλεγχο και κυριαρχικότητα-κτητικότητα. Τα αρσενικά βιώνουν αυτή την κινητήρια δύναμη πιο έντονα από τα θηλυκά, αλλά, όπως σημειώνει ο Ellis (1991), τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες γίνονται συχνά κτητικοί σε θέματα που αφορούν έλεγχο της σεξουαλικής συμπεριφοράς.

Η θεωρία του Ellis (1991) προτείνει επίσης ξεκάθαρα μια σχετικά αμιγώς σεξουαλική παρακίνηση για το βιασμό, γεγονός που έρχεται σε αντίθεση με τις φεμινιστικές απόψεις και τις θέσεις περί κοινωνικής μάθησης (Marshall & Barberee, 1990). Ο Ellis (1991) πρότεινε ότι οι μη σεξουαλικές διαστάσεις της συμπεριφοράς των βιαστών, όπως η επιθετική και κυριαρχική συμπεριφορά, θα πρέπει μάλλον να κατανοούνται ως τακτική παρά ως στόχος. Επιπρόσθετα, ο Ellis (1991) απέδωσε κεντρικό ρόλο στην τεστοστερόνη. Αν και βρέθηκαν αυξημένα επίπεδα τεστοστερόνης σε πολύ βίαιους σεξουαλικούς παραπτώματιες, αυτό πιθανόν να είναι ένα πλασματικό εύρημα. Υποστηρίζεται ότι εάν υφίσταται κάποια συσχέτιση, αυτή είναι περισσότερο

πιθανό να συνυπάρχει με την επιθετικότητα γενικά, παρά ειδικά με τη σεξουαλική επιθετικότητα. Παρόμοια, υποστηρίζεται ότι είναι μάλλον απίθανο μία και μόνο ουσία να συνδέεται με τη σεξουαλική επιθετικότητα.

Συμφωνα με τη θεωρία του υποστηρίζεται επίσης ότι η φυσική επιλογή ευνοεί τους άνδρες με ισχυρή σεξουαλική ορμή και μεγαλύτερη ανοχή ή προτίμηση στην αναγκαστική συνουσία. Μελέτες βρήκαν ότι οι άνδρες, σε σχέση με τις γυναίκες, που αντανάζονται περισσότερο και επιθυμούν πιο συχνά σεξουαλική επαφή, είναι πιο πιθανό να ξεκινήσουν αυτοί τη σεξουαλική επαφή, έχουν περισσότερα σεξουαλικά όνειρα και φαντασιώσεις και είναι λιγότερο πιθανό να αναφέρουν μη σεξουαλικούς λόγους για σεξουαλική επαφή. Παράλληλα ο Ellis (1991) υποστήριξε ότι, αφού οι άνδρες έχουν μεγαλύτερη σεξουαλική ορμή, σε σχέση με τις γυναίκες, η σεξουαλική πράξη αποτελεί γι' αυτούς ισχυρότερο κίνητρο ενίσχυσης της συμπεριφοράς. Εάν αυτό είναι αληθές, υπάρχουν δύο επιπτώσεις: (α) Η άμεση και πραγματική εμπειρία επιδρά στη συμπεριφορά εντονότερα από τη νοητική ή φαντασιωσική. Αυτή η θέση είναι σημαντικά όμοια με τη θέση κοινωνικής μάθησης του Bandura (1986). (β) Η χαμηλότερη ένταση σεξουαλικής ορμής των γυναικών, σε συνδυασμό με την εξελικτική και κοινωνική τους θέση, επιτρέπει την ανάπτυξη ενός φαινομένου, σύμφωνα με το οποίο αποτελεί γυναικείο θέμα το αν θα περιορίσουν την πρόσβαση στη σεξουαλική πράξη ώστε να μεγιστοποιήσουν το δέσιμο της σχέσης. Το γεγονός αυτό δημιουργεί ασάφεια στη διαδικασία της ερωτικής σχέσης και η ασάφεια αυτή προκαλεί αύξηση της εξαναγκαστικής σεξουαλικής συμπεριφοράς από τον άνδρα.

Σύμφωνα πάλι με τον Ellis (1991), η συμπεριφορά αυτή μπορεί μεταγενέστερα να γενικευτεί και σε άλλες σχέσεις. Συμπληρωματικά στην άποψη αυτή φαίνεται να είναι τα ευρήματα ότι κάποιες γυναίκες φαντασιώνουν το εξαναγκαστικό σεξ (Ellis, 1989; Gold, 1991). Από περιστατικά βιασμού που διαπράχθηκαν κατά τη διάρκεια της πρώτης γνωριμίας ή ραντεβού (date rape) φάνηκε ότι τα θύματα τετελεσμένου βιασμού είναι περισσότερο πιθανό να παραμείνουν στη σχέση με τους δράστες τους, σε σύγκριση με τα θύματα απόπειρας βιασμού.

Τέλος, η θεωρία του Ellis (1991) προτείνει ότι η μεγαλύτερη έκθεση των ανδρών στα ανδρογόνα, ειδικότερα στην τεστοστερόνη, επηρεάζει όχι μόνο την ένταση της σεξουαλικής ορμής αλλά και την ευαισθησία απέναντι στην απειλή της τιμωρίας και

την ικανότητα αντίληψης του πόνου των άλλων (empathy). Τα στοιχεία που παρουσιάζει όμως είναι ευάλωτα και βασίζονται κυρίως στο ότι η τεστοστερόνη παίζει σημαντικό ρόλο στη σεξουαλική δραστηριότητα και συμπεριφορά. Άλλες έρευνες επίσης δίνουν έμφαση στην ευαισθησία του ατόμου στα ερεθίσματα του περιβάλλοντος, υποστηρίζοντας ότι η έκθεση σε ανδρογόνες ορμόνες κατά τη διάρκεια της εμβρυικής φάσης προκαλεί απευαισθητοποίηση του ατόμου για την υπόλοιπη ζωή του (Sar & Stumpf 1977; Stumpf et al 1983; Teyler et al 1980).

2.8 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

2.8.1 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΓΙΑ ΑΣΚΗΣΗ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΒΙΑΣ

Οι θεωρίες της σεξουαλικής επιθετικότητας υποδεικνύουν συχνά το ρόλο των παραγόντων εκείνων που αίρουν την αναστολή διάπραξης του βιασμού (Finkelhor, 1984). Η ταυτοποίηση των παραγόντων αυτών κατά τη διαδικασία εκτίμησης μπορεί να αναδείξει την ψυχολογική ευαλωτότητα του παραπτώματιά και να υποδείξει τα στοιχεία εκείνα που απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή κατά τη θεραπεία.

Διαπροσωπικοί παράγοντες έχουν βρεθεί να παίζουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη σεξουαλικής επιθετικότητας. παράγοντες, όπως αρνητικές και απομακρυσμένες σχέσεις με γονείς, ασταθής ή αμελής φροντίδα, γονεϊκή απώλεια λόγω θανάτου, χωρισμού ή διαζυγίου και υψηλή συχνότητα σωματικής ή σεξουαλικής κακοποίησης κατά την παιδική ηλικία (Fergusson et al., 1997; Furman, 1994; Taylor & Browne, 1997). Σε αρκετές ομάδες σεξουαλικών παραπτωμάτων έχουν βρεθεί αυξημένα ποσοστά σωματικής και σεξουαλικής κακοποίησης κατά την παιδική ηλικία. Άλλες έδειξαν αυξημένα επίπεδα κακοποίησης από τους γονείς με συνωδά, άλλοτε λιγότερο και άλλοτε περισσότερο, αυξημένα επίπεδα ελέγχου, σε άτομα με κατάθλιψη, παραβατικότητα, χρήση ουσιών, και διαταραχή προσαρμογής (Γιωτάκος 2004).

Επιπλέον, τα άτομα με *ιστορικό διαταραγμένης προσκόλλησης ή πρόσδεσης* (attachment) με τα άτομα που τους έχουν αναθρέψει, είναι περισσότερο πιθανό να

παρουσιάσουν δυσλειτουργικές σχέσεις και σε άλλους τομείς (Hazan & Shaver, 1994). Πρόσφατες έρευνες, με τη χρήση της θεωρίας της προσκόλλησης (attachment theory), βρήκαν ότι οι περισσότεροι σεξουαλικοί παραπρωματίες έχουν προσκολλήσεις που υποδεικνύουν ανασφάλεια (Ward et al., 1996). Τα άτομα που έχουν φοβικές προσκολλήσεις επιθυμούν κοινωνικές επαφές και σχέσεις, αλλά, νιώθοντας συνεχώς φόβο απόρριψης, προτιμούν να κρατούν τους γύρω τους σε κάποια απόσταση. Τα προσκολλημένα ανασφαλώς άτομα, που αποτελούν την τυπική μορφή των βιαστών, αντιμετωπίζουν επιφυλακτικά τις στενές σχέσεις, επιλέγοντας καταστάσεις που απαιτούν ελάχιστα επίπεδα συναισθηματικής και διαπροσωπικής εμπλοκής. Τέλος, οι σεξουαλικοί παραπρωματίες με τη συγκεκριμένη αυτή μορφή προσκόλλησης βιώνουν αίσθημα αναξιοτήτας, το οποίο, σε συνδυασμό με τη θετική εκτίμηση προς άλλα άτομα, οδηγεί στη συνεχή αναζήτηση απόδειξης από άλλους. Η μορφή αυτή είναι απίθανο να οδηγήσει σε σχέσεις που ικανοποιούν, αφήνοντας έτσι και τα δύο μέλη της σχέσης δυστυχισμένα και με υψηλά επίπεδα μοναξιάς. Τα άτομα αυτά είναι σεξουαλικά προδιατεθειμένα να τείνουν να ικανοποιούν τις ισχυρές ανάγκες για ασφάλεια και συναισθηματισμό μέσα από τη σεξουαλική εμπλοκή.

Το επίπεδο κοινωνικών δεξιοτήτων αποτελεί επίσης ένα σημαντικό παράγοντα στην ανάπτυξη παρεκκλίνουσας σεξουαλικής συμπεριφοράς (Ward et al., 1997). Παλαιότερες αλλά και πρόσφατες έρευνες έδειξαν ότι οι βιαστές παρουσιάζουν αρκετά κοινά στοιχεία στον τομέα των κοινωνικών δεξιοτήτων. Συγκεκριμένα, βρέθηκε ότι υπολείπονται σε κοινωνικού τύπου δεξιότητες και στην αντίληψη των συνεπειών μιας ενέργειας (Lipton et al., 1987), παρουσιάζουν υψηλά επίπεδα άγχους, σε συνθήκες εργαστηρίου, όταν τους ζητείται να παίξουν ανταγωνιστικό ρόλο (Overholser & Beck, 1986), παρουσιάζουν ιδιαίτερα προβλήματα όταν σχετίζονται με γυναίκες (Clark & Lewis, 1977) και δείχνουν έλλειψη αγωνιστικής διάθεσης σε ετεροσεξουαλικές καταστάσεις (Stermac & Quinsey, 1986). Οι βιαστές τείνουν επίσης να παρουσιάζουν χαμηλό επίπεδο συναισθηματικής εμπλοκής με τους συναδέλφους τους (Blaske et al 1989) και απουσία φιλικών επαφών κατά τη νεαρή ηλικία (Tingle et al., 1986). Αρκετοί ερευνητές παρατήρησαν ότι οι σεξουαλικοί παραπρωματίες είναι κοινωνικά απομονωμένοι, με λίγες στενές ερωτικές σχέσεις, ενώ εκείνοι, που έχουν πολλές σχέσεις, τις περιγράφουν ως επιφανειακές. Έχει βρεθεί ότι κοινό στοιχείο της σεξουαλικής συμπεριφοράς των σεξουαλικών παραπρωματιών αποτελεί η αποτυχία σύναψης στενής ερωτικής σχέσης, με αποτέλεσμα να βιώνουν

μοναξιά. Οι σεξουαλικοί παραπτωματίες παρουσιάζουν σημαντικά μεγαλύτερες δυσκολίες στην ανάπτυξη στενής ερωτικής σχέσης, καθώς και σημαντικά υψηλότερα επίπεδα αίσθησης μοναξιάς, συγκρινόμενοι ξεχωριστά με μη σεξουαλικούς παραπτωματίες καθώς και με γενικό πληθυσμό (Γιωτάκος 2004).

Οι *ψυχικές διαταραχές* βρέθηκαν σε διάφορες ομάδες ατόμων να αυξάνουν την εμφάνιση σεξουαλικής επιθετικότητας. Γενικά, τα ποσοστά ψυχιατρικής νοσηρότητας που έχουν βρεθεί στους σεξουαλικούς παραπτωματίες θεωρούνται υψηλότερα από το μέσο όρο του συνολικού πληθυσμού των φυλακών (Γιωτάκος 2004). Μελέτες έδειξαν επίσης ότι οι βιαστές παρουσιάζουν υψηλά ποσοστά μη σεξουαλικής εγκληματικής δραστηριότητας, ενώ το γεγονός αυτό φαίνεται να ισχύει και για τους έφηβους βιαστές (Γιωτάκος 2004).

Έχει επιπλέον υποστηριχθεί στο παρελθόν ότι *ο θυμός* σχετίζεται με τη σεξουαλική κακοποίηση (Brownmiller, 1975), αλλά πρόσφατες έρευνες διαπίστωσαν μικρή διαφορά επιπέδων θυμού ανάμεσα σε βιαστές και φυσιολογικούς μάρτυρες (Seidman & Rieder, 1994). Βρέθηκε ωστόσο ότι οι βιαστές παρουσιάζουν υψηλότερα επίπεδα θυμού σε σχέση με τους παιδόφιλους (Hudson & Ward, 1997).

Η χρήση αλκοόλ φαίνεται να προηγείται πολύ συχνά ενός βιασμού. Η κατανάλωση αλκοόλ τόσο από το δράστη όσο και από το θύμα αυξάνει σημαντικά την πιθανότητα να συμβεί βιασμός. Τουλάχιστον οι μισοί από τους κρατούμενους για βιασμό βρέθηκαν σε μελέτη να έχουν καταναλώσει υπερβολική ποσότητα αλκοόλ λίγο πριν από το βιασμό (Seto & Barbaree, 1995), ενώ σε άλλη μελέτη η χρήση αλκοόλ βρέθηκε να σχετίζεται με σεξουαλική επιθετικότητα (Abbey 1991). Η χρήση αλκοόλ φαίνεται να σχετίζεται περισσότερο με περιστασιακές παρά με σχεδιασμένες σεξουαλικές επιθέσεις, καθώς και με αυξημένη χρήση βίας. Η χρήση αλκοόλ είναι διαδεδομένη και συγχρόνως έχει σχέση και με άλλες μορφές παραπτωματικής συμπεριφοράς.

Επίσης έχει καταδειχθεί ότι οι βιαστές τείνουν να *εγκαταλείπουν το σχολείο* από νωρίς αν και η μορφωτική τους εξέλιξη μπορεί να ποικίλλει αρκετά και να έχουν ασταθές εργασιακό ιστορικό σε ανειδίκευτες εργασίες (Bard et al., 1987). Αντίθετα, η

ύπαρξη σταθερού εργασιακού ιστορικού τείνει να προστατεύει από την ανάπτυξη σεξουαλικά εγκληματικής συμπεριφοράς (Bartol, 1991).

2.8.2 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΓΙΑ ΥΠΟΔΟΧΗ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΒΙΑΣ

Η άποψη ότι το θύμα ευθύνεται για το βιασμό του είναι ευρέως διαδεδομένη, τόσο στη συνείδηση του μέσου πολίτη, όσο και μεταξύ των επίσημων φορέων κοινωνικού ελέγχου του εγκλήματος. Η άποψη αυτή μάλιστα τείνει να γίνει η κυρίαρχη. Σ' αυτό συνέβαλλε και η θεωρητική κάλυψη που της προσέφερε ο χώρος της θυματολογίας εισάγοντας τον όρο του «παροτρυντικού θύματος». Η έννοια του «παροτρυντικού θύματος», που αποτελεί έννοια κλειδί στη θυματολογία, διεύρυνε την εγκληματολογική προοπτική και κατέστησε περισσότερο σφαιρική τη μελέτη του εγκλήματος. Η ιδέα αυτή εκφράστηκε για πρώτη φορά από τον Wolfgang το 1958 (Marshall, 1994) στην περίπτωση των θυμάτων ανθρωποκτονίας και στη συνέχεια μεταφέρθηκε από τον Amir το 1971 (Porter, 2006) στα θύματα σεξουαλικής βίας. Σύμφωνα με αυτήν την άποψη, τα θύματα σεξουαλικής βίας έχουν ποσοστά ευθύνης για τη θυματοποίησή τους. Η έννοια αυτή είχε ως αποτέλεσμα τη μεταφορά του στίγματος από το δράστη στο θύμα και την ταυτόχρονη δικαιολόγηση του φαινομένου της σεξουαλικής βίας, μέσω της ενοχοποίησης του θύματος (Τσιγκρής, 2000).

Αρκετές από τις δημοσιευμένες έρευνες με αντικείμενο τη σεξουαλική κακοποίηση στις φυλακές, εξετάζουν ποικίλα προσωπικά και άλλα χαρακτηριστικά των τροφίμων, αναζητώντας παράγοντες κινδύνου για υποδοχή σεξουαλικής βίας. Άτομα υψηλού κινδύνου για θυματοποίηση είναι τα διανοητικά καθυστερημένα άτομα και τα πολύ εύπιστα και επιπόλαια που δεν παίρνουν μέτρα προφύλαξης και μάλιστα όταν κάνουν χρήση αλκοόλ και ναρκωτικών ή συναναστρέφονται με άτομα που κάνουν χρήση τέτοιων ουσιών (Καραμπέλης, 2003).

Σε έρευνα του Dumont (2003) σχετικά με τον βιασμό στις Αμερικανικές Φυλακές προκύπτουν ορισμένα κατηγορίες ανδρών φυλακισμένων που είναι ιδιαίτερα τρωτοί στην υποδοχή σεξουαλικής βίας. Οι κατηγορίες αυτές είναι οι εξής:

- οι ηλικιακά νέοι φυλακισμένοι
- οι μικρόσωμοι, οι αδύνατοι
- εκείνοι που πάσχουν από διανοητική ασθένεια
- εκείνοι που είναι «σκληροί»
- εκείνοι που δεν ανήκουν σε κάποια συμμορία
- οι ομοφυλόφιλοι, οι ανοικτά θηλυπρεπείς, εκείνοι που έχουν κάνει εγχείρηση αλλαγής φύλου
- εκείνοι που έχουν παραβιάσει τον κώδικα σιωπής
- εκείνοι που αντιπαθούνται από το προσωπικό
- εκείνοι που ανήκουν σε άλλη φυλή ή οι αλλοδαποί

Ανάμεσα στους παράγοντες που έχουν βρεθεί να αυξάνουν τον κίνδυνο υποδοχής βίας είναι και οι παιδικές εμπειρίες κακοποίησης. Σε μελέτη του Πανεπιστημίου του Τέξας στο Χιούστον, διαπιστώθηκε ότι από τους 100 τροφίμους που συμμετείχαν σε αυτή, το 59% δήλωσε ότι είχε βιώσει κάποια μορφή σεξουαλικού εξαναγκασμού κατά την παιδική ηλικία. Ειδικότερα τα αποτελέσματα που παρουσιάστηκαν κατέδειξαν ότι το πρώτο επεισόδιο σεξουαλικής κακοποίησης στην παιδική ηλικία άρχιζε σε μια μέση ηλικία 9,6 ετών και τελείωνε σε μια ηλικία 13 ετών (Johnson et al., 2006).

2.9 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΑ

Η σεξουαλική κακοποίηση αποτελεί αναμφισβήτητα μια από τις πιο τραγικές και ταπεινωτικές εμπειρίες που μπορεί να βιώσει ένας άνθρωπος και μία πράξη με καθαρά αντικοινωνικό χαρακτήρα η οποία στιγματίζεται από κάθε πολιτισμένη ανθρώπινη κοινωνία. Με όποια μορφή και αν εμφανίζεται, η σεξουαλική βία έχει σοβαρές συνέπειες, τόσο στη σωματική όσο και στην ψυχική υγεία των θυμάτων. Τα αποτελέσματα της σεξουαλικής βίας είναι σοβαρά και μπορεί να έχουν μεγάλη διάρκεια (Παπαδομαρκάκη, 2006).

2.9.1 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗ ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΥΓΕΙΑ

Τα άτομα που έχουν βιαστεί πολύ συχνά, παρουσιάζουν τραύματα στα γεννητικά τους όργανα. Όσα άτομα, εκτός από σεξουαλική, υφίστανται και σωματική κακοποίηση, μπορεί να παρουσιάζουν και «μαυρισμένα» μάτια, πληγές από μαχαίρι, «ανοιγμένες» μύτες, σπασμένα κόκαλα και απώλεια της όρασης ή της ακοής . Μερικά άτομα βιάζονται από με τόση ορμή, ώστε υφίστανται ανεπανόρθωτες βλάβες στα γεννητικά τους όργανα (Walker, 1997). Η Lees (2000) υποστηρίζει ότι υπάρχει υψηλή συσχέτιση μεταξύ βιασμού και φόνου. Τα άτομα που βιάζουν και χτυπούν είναι εξαιρετικά επικίνδυνα και έχουν περισσότερες πιθανότητες να τραυματίσουν σοβαρά τα θύματά τους και να προβούν ακόμα και στο έγκλημα.

Υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι τα θύματα της σεξουαλικής κακοποίησης βρίσκονται επίσης σε κίνδυνο λοίμωξης με νοσήματα που μεταδίδονται με τη σεξουαλική πράξη, όπως μόλυνση με τον ιό του έρπητα, ιό ηπατίτιδας Β (HBV), ιό ηπατίτιδας C (HCV) ή τον ιό ανοσοανεπάρκειας του ανθρώπου (HIV). Αν και στα θύματα φαίνεται να προϋπάρχουν αυξημένα ποσοστά σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων, υπάρχουν ισχυρές ενδείξεις ότι τέτοια νοσήματα μεταδίδονται με τη διάπραξη του βιασμού (Russel, 1984).

Άλλες σωματικές επιπτώσεις είναι (Smart, 1995):

Γαστροεντερικές: Αυτές περιλαμβάνουν πόνους στο στομάχι, προβλήματα του εντέρου, ανορεξία ή βουλιμία.

Νευρολογικές: Μπορούν να παρουσιαστούν προβλήματα ύπνου ή αϋπνίας, πονοκέφαλοι, ληθαργική κατάσταση, εφιάλτες, φοβίες.

Δερματικές: Διάφορες δερματικές παθήσεις, όπως εξανθήματα, ακμή και τριχόπτωση.

Ψυχοσωματικές-απορρύθμιση: Σε αυτές συγκαταλέγονται η σεξουαλική δυσλειτουργία και η κατάθλιψη σε βαθμό που να είναι απαραίτητη η χορήγηση φαρμάκων.

2.9.2 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ

Οι βραχυπρόθεσμες ψυχολογικές συνέπειες στο άτομο, που έχει υποστεί βιασμό είναι: άγχος, σοκ, θυμός, φόβος, μετατραυματικό στρες, άρνηση του συμβάντος, κατάθλιψη και αυτοκτονικός ιδεασμός, ενοχή, αίσθημα εξευτελισμού, έλλειψη κινήτρων και αδυναμία εύρεσης εναλλακτικών λύσεων, αίσθημα του «μαθημένου αβοήθητου» και ψυχοσωματικά συμπτώματα (ναυτίες, εμετοί, πονοκέφαλοι, εξάντληση) (Bergen, 1996, Finkelhor & ΥΠο, 1980).

Οι μακροπρόθεσμες συνέπειες είναι συνήθως: διαταραχές του ύπνου, διαταραχές της πρόσληψης τροφής (ιδίως ανορεξία), διαταραχές σχετιζόμενες με ουσίες, προβλήματα στη δημιουργία σχέσεων, αρνητική αυτοεικόνα και τραυματισμένη αίσθηση εαυτού, σεξουαλικά προβλήματα (σεξουαλική δυσλειτουργία, έλλειψη ενδιαφέροντος για το σεξ, μειωμένη διέγερση κατά τη διάρκειά του), αναδρομές στο παρελθόν, φόβος ότι ο βιασμός θα επαναληφθεί και στο μέλλον, αδυναμία να εμπιστευθεί τους άλλους, μοναξιά (Russel, 1990).

Πολλοί άνδρες έχουν βιώσει πρόσθετο τραύμα από την αποκάλυψη της σεξουαλικής τους κακοποίησης, αντιμετωπίζοντας απόρριψη και γελοιοποίηση. Συχνά επίσης παθαίνουν σύγχυση σχετικά με τον σεξουαλικό τους προσανατολισμό, επειδή μπορεί να διεγέρθηκαν ή να εκσπερμάτωσαν κατά τη διάρκεια του βιασμού, ως αποτέλεσμα μιας ακούσιας φυσικής αντίδρασης και έτσι πιστεύουν ότι δεν βιάστηκαν ή ότι έδωσαν άδεια γι' αυτό, ή ότι μπορεί να τους θεωρήσουν ομοφυλόφιλους. Αυτή είναι μια από τις αιτίες που δεν καταγγέλουν το βιασμό (Σαρέλη 2007).

Μερικοί άνδρες θύματα σεξουαλικής κακοποίησης θεωρούν ότι μέρος του ανδρισμού τους εξαλείφθηκε και ότι κατά κάποιο τρόπο είναι λιγότερο άνδρες. Επίσης, νιώθουν παρόμοια συναισθήματα με αυτά των γυναικών, όπως ντροπή, αυτοκατηγορία και ενοχή, αίσθημα απομόνωσης, χαμηλή αυτοεκτίμηση, κατάθλιψη, θυμό, ανησυχία, αρνητική εικόνα του εαυτού, φόβο, σεξουαλική δυσλειτουργία. Μπορεί, επίσης, να

εκδηλώσουν αυτοκαταστροφικές τάσεις, όπως κατάχρηση ναρκωτικών ή επιθυμία αυτοκτονίας, τα οποία αποτελούν στοιχεία του μετατραυματικού συνδρόμου που σχετίζεται με μια εμπειρία βιασμού (Σαρέλη 2007).

Μία εξίσου πολλή σημαντική ψυχική διαταραχή είναι η αδυναμία πρόσληψης τροφής από άτομα που έχουν υποστεί σεξουαλική κακοποίηση. Η ακριβής φύση της σχέσης μεταξύ σεξουαλικής κακοποίησης και της ανάπτυξης και συντήρησης διαταραχών πρόσληψης τροφής δεν έχει κατανοηθεί πλήρως (Waller, 1991).

Ασθενείς με πρώιμο σεξουαλικό τραύμα, συχνά βιώνουν αμνησία για σημαντικές πλευρές της πρώιμης παιδικής ηλικίας, υποφέρουν από δυσκολίες στη ρύθμιση του συναισθήματος, αποσυνδεδετικά συμπτώματα, χρόνια ντροπή και αυτομομφή, και έχουν έντονες ή καθόλου σεξουαλικές σχέσεις (Van der Kolk et al., 1993).

Ισχυρότερη σύνδεση φαίνεται να υπάρχει με την ψυχογενή βουλιμία (Connors & Morse, 1993), καθώς μελέτες κατέδειξαν ότι θύματα σεξουαλικής κακοποίησης ήταν πιο πιθανό να παρουσιάζουν βουλιμική συμπεριφορά από ό,τι η μη κακοποιημένη ομάδα ελέγχου. Βουλιμικά επεισόδια, καθαρτική συμπεριφορά και απίσχνανση μπορεί να αποτελούν προσπάθεια επεξεργασίας εσωτερικών καταστάσεων και συγκρούσεων, να διευκολύνουν την αποφυγή του άγχους και τη δραπέτευση από παράγοντες όπως η επαναβίωση του τραύματος και ο φόβος επανάληψης μετά την κακοποίηση (Rorty et al., 1994). Μελέτες όμως έχουν δείξει υψηλά ποσοστά συννοσηρότητας των ατόμων με συνύπαρξη σεξουαλικής κακοποίησης και διαταραχής πρόσληψης τροφής, και κυρίως με διαταραχές της διάθεσης, αποσυνδεδετικές διαταραχές και οριακή διαταραχή προσωπικότητας (Σταθοπούλου, 2006).

Η Μετατραυματική Διαταραχή του Στρες (ΜΔΣ) είναι αρκετά συχνή σε άτομα με ιστορικό σεξουαλικής κακοποίησης (44%-48%), ενώ τα συμπτώματα της διαταραχής εμφανίζονται περίπου στο 85% αυτών των ατόμων (Maclean & Gunion, 2003). Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που συνδέονται με σεξουαλική κακοποίηση, όπως είναι ο χαμηλός κοινωνικός ανταγωνισμός, η φτωχή σχέση με τη μητέρα, η σοβαρού βαθμού κακοποίηση, και συμπτώματα μετατραυματικής διαταραχής στρες αυξάνουν ιδιαίτερα τον κίνδυνο για ανάπτυξη διαταραχής πρόσληψης τροφής.

Αποσυνδετικά συμπτώματα κατά ή αμέσως μετά το τραύμα έχουν συνδεθεί με υψηλό κίνδυνο για ΜΔΣ (Saxe et al., 2005). Μολονότι η αποσύνδεση παρέχει προσωρινά προστατευτική διαφυγή από υπερβολικά δυσάρεστα συναισθήματα, οδηγεί αργότερα σε μια υποκειμενική αίσθηση νέκρωσης, απομάκρυνσης από τους άλλους και αποδιοργάνωσης του εαυτού (Van der Kolk et al., 1991). Η αντιμετώπιση με αποφευκτικούς μηχανισμούς/καταπίεση έχει επίσης συνδεθεί με αυξημένο κίνδυνο εμφάνισης ΜΔΣ και διαταραχής πρόσληψης τροφής. Ιδιαίτερα συχνή σε περιπτώσεις χρόνιας κακοποίησης είναι, επίσης, η συννοσηρότητα ΜΔΣ και κατάθλιψης (Herzog & Keller, 1992).

Η ισχυρή σχέση μεταξύ διαταραχών διατροφής και σεξουαλικής κακοποίησης αποκτά εξαιρετικό ενδιαφέρον ιδωμένο υπό το πρίσμα της γνωστής σχέσης μεταξύ ψυχογενούς ανορεξίας και κατάθλιψης και εκείνης μεταξύ σεξουαλικής κακοποίησης και κατάθλιψης. Ενδεχομένως να υπάρχει μια ακόμα πιο ισχυρή σχέση με τη σεξουαλική κακοποίηση όταν η κατάθλιψη και η ψυχογενής ανορεξία συνυπάρχουν.

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

1. ΣΚΟΠΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Σκοπός της έρευνάς μας ήταν η μελέτη της σεξουαλικής βίας μεταξύ των τροφίμων στα Ελληνικά καταστήματα κράτησης και των στρατηγικών που αναπτύσσουν για την αντιμετώπισή της.

Ειδικότερα, οι επιμέρους στόχοι περιελάμβαναν:

1. Την εκτίμηση της συχνότητας εμφάνισης της σεξουαλικής βίας μεταξύ των τροφίμων
2. Την αναζήτηση παραγόντων κινδύνου και προστατευτικών παραγόντων για την εμφάνιση σεξουαλικής βίας μεταξύ των τροφίμων
3. Την αναγνώριση των στρατηγικών αντιμετώπισης της σεξουαλικής βίας από τους τροφίμους
4. Τη σύγκριση ανάμεσα στα κλειστά και τα δικαστικά καταστήματα κράτησης ως προς τη συχνότητα εμφάνισης της σεξουαλικής βίας καθώς και ως προς τις στρατηγικές αντιμετώπισής της από τους τροφίμους.

2. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Τα ερευνητικά ερωτήματα που διατυπώθηκαν είναι τα εξής:

1. Ποιο είναι το μέγεθος της υποδοχής και της άσκησης σεξουαλικής βίας μεταξύ των τροφίμων;
2. Σχετίζονται οι παιδικές εμπειρίες ενδοοικογενειακής βίας των τροφίμων με την υποδοχή και την άσκηση σεξουαλικής βίας;
3. Σχετίζεται το επίπεδο αυτοεκτίμησης των τροφίμων με την υποδοχή και την άσκηση σεξουαλικής βίας;
4. Σχετίζεται ο βαθμός θρησκευτικότητας των τροφίμων με την υποδοχή και την άσκηση σεξουαλικής βίας;
5. Σχετίζονται δημογραφικά και κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά των τροφίμων όπως η ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο και το επάγγελμα καθώς και

χαρακτηριστικά της κράτησης όπως ο χρόνος κράτησης με την υποδοχή και την άσκηση σεξουαλικής βίας;

6. Ποιες είναι οι στρατηγικές που χρησιμοποιούν οι τρόφιμοι για την αντιμετώπιση της σεξουαλικής βίας;
7. Υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στα κλειστά και τα δικαστικά καταστήματα κράτησης ως προς τη συχνότητα εμφάνισης της σεξουαλικής βίας;
8. Υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στα κλειστά και τα δικαστικά καταστήματα κράτησης ως προς τις στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής βίας που αναπτύσσονται από τους τροφίμους;

3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

3.1 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Από το σύνολο των 13 Δικαστικών καταστημάτων κράτησης που υπάρχουν στην Ελλάδα επιλέχθηκε το κατάστημα Κορυδαλλού καθώς φιλοξενεί το μεγαλύτερο αριθμό τροφίμων (~2000), αριθμός που αντιστοιχεί περίπου στο 1/2 όλων των τροφίμων στις δικαστικές φυλακές της Ελλάδας (~4500).

Επιπλέον, από τα 7 συνολικά κλειστά καταστήματα κράτησης που υπάρχουν στην Ελλάδα, για λόγους εγγύτητας και προσβασιμότητας επιλέχθηκε το κλειστό κατάστημα Αλικαρνασσού, το οποίο φιλοξενεί περίπου το 1/8 όλων των τροφίμων στις κλειστές φυλακές της Ελλάδας (~1832).

Για την πραγματοποίηση της έρευνας ζητήθηκε σχετική άδεια από τα Συμβούλια των δύο σωφρονιστικών καταστημάτων (βλ. Παράρτημα – Δικαιολογητικά). Έπειτα από την απόρριψη του αιτήματος μας από το Συμβούλιο του σωφρονιστικού καταστήματος της Αλικαρνασσού, η έρευνα διεξήχθη αποκλειστικά στο σωφρονιστικό κατάστημα του Κορυδαλλού (βλ. Παράρτημα – έγγραφο απόρριψης) .

3.2 ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑ

Κριτήριο αποκλεισμού από τη μελέτη αποτέλεσε η εθνικότητα. Επομένως, επιλέξιμοι για συμμετοχή στην μελέτη ήταν όλοι οι Έλληνες τρόφιμοι του σφραγιστικού καταστήματος Κορυδαλλού (~860). Από αυτούς, συμπληρωμένα ερωτηματολόγια επέστρεψαν 50 τρόφιμοι από τις πτέρυγες C, D και F¹ (Ρυθμός απάντησης ~6%).

3.3 ΣΥΛΛΟΓΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Η συλλογή των πληροφοριών πραγματοποιήθηκε κατά το χρονικό διάστημα Φεβρουάριος – Μάιος 2008. Σημαντική για τη συλλογή των στοιχείων υπήρξε η συνδρομή των κοινωνικών λειτουργών του ιδρύματος και των βοηθών τροφίμων-γραφέων, οι οποίοι τοποθετούνται σε κάθε πτέρυγα έπειτα από εισήγηση του Συμβουλίου Εργασίας με κριτήριο το θετικό προφίλ τους. Οι βοηθοί τρόφιμοι-γραφείς ενημερώθηκαν από τους κοινωνικούς λειτουργούς για το σκοπό, τους στόχους και τη διαδικασία διεξαγωγής της έρευνας και ανέλαβαν με τη σειρά τους να ενημερώσουν τους τρόφιμους της πτέρυγάς τους, να διανεμούν και να συλλέξουν τα συμπληρωμένα ερωτηματολόγια μετά το τέλος της διαδικασίας.

Το ερωτηματολόγιο περιελάμβανε έντυπο ενημέρωσης, το οποίο πληροφορούσε τους συμμετέχοντες για τη μελέτη και διαβεβαίωνε για την ύπαρξη εμπιστευτικότητας αλλά και για τη δυνατότητα μη συμμετοχής (βλ. Παράρτημα – έντυπο ενημέρωσης

1

- A. Τρόφιμοι που καταδικάστηκαν για οικονομικούς λόγους και για εκβιασμό
- B. Τοξικομανείς και τρόφιμοι υπό φαρμακευτική παρακολούθηση
- C. Τρόφιμοι που καταδικάστηκαν για εγκλήματα βίας, ληστείες, ανθρωποκτονίες (επιπλέον πολλοί αλλοδαποί όπως Άραβες, Κούρδοι, Ιρακινοί)
- D. Αλλοδαποί όπως Αλβανοί, Τούρκοι, Ρωσόφωνοι, Πόντιοι και ελάχιστοι Έλληνες που δεν γίνονται δεκτοί από τις άλλες πτέρυγες
- E. Τρόφιμοι που εργάζονται στο συνεργείο της φυλακής ή είναι υπό μεταγωγή
- F. Αλλοδαποί που περιμένουν την απέλασή τους και επώνυμοι (V.I.P.). Η πτέρυγα αυτή δημιουργήθηκε για την τρομοκρατική οργάνωση «17 Νοέμβρη», αλλά τελικά δεν φιλοξενήθηκε.

συμμετέχοντος). Η ταυτότητα των συμμετεχόντων παρέμενε άγνωστη στο επιστημονικό προσωπικό του ιδρύματος εφόσον η διαδικασία περιελάμβανε την παράδοση των ερωτηματολογίων σε σφραγισμένο φάκελο, από τους συμμετέχοντες στους τρόφιμους-γραφείς και από εκείνους στους κοινωνικούς λειτουργούς και στη συνέχεια στις συγγραφείς της παρούσας εργασίας.

Με την ολοκλήρωση της έρευνας, οι συγγραφείς της παρούσας εργασίας πραγματοποίησαν ανεπίσημη προσωπική συνέντευξη με έναν τρόφιμο-γραφέα προκειμένου να συλλέξουν πληροφορίες για τη διαδικασία και τις συνθήκες πραγματοποίησης της έρευνας.

3.4 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ

Για την υλοποίηση της έρευνας χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο, το οποίο αποτελούνταν από 7 μέρη (βλ. Παράρτημα – ερωτηματολόγιο έρευνας).

A Μέρος. Κοινωνιολογικό προφίλ

Το πρώτο μέρος του ερωτηματολογίου περιλάμβανε ερωτήματα που αφορούσαν στα δημογραφικά και κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά των τροφίμων ως εξής:

1. Ηλικία
2. Τόπος διαμονής
3. Οικογενειακή κατάσταση
4. Ύπαρξη ή όχι παιδιών και ο αριθμός
5. Μορφωτικό επίπεδο
6. Επάγγελμα πριν τον εγκλεισμό
7. Σεξουαλική προτίμηση

B Μέρος. Χαρακτηριστικά της κράτησης

Το δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου εξέταζε:

1. Το είδος του ποινικού αδικήματος (πταίσμα, αδίκημα, κακούργημα) όπως ληστεία, φόνος, παιδεραστία κ.α.
2. Το χρόνο καταδίκης σύμφωνα με την επιβληθείσα ποινή.
3. Το χρόνο παραμονής στο σωφρονιστικό κατάστημα
4. Το ποινικό ιστορικό (προηγούμενες καταδίκες για το ίδιο ή άλλο ποινικό αδίκημα)

Γ Μέρος. Η υποδοχή και άσκηση σεξουαλικής βίας

Η αξιολόγηση της σεξουαλικής βίας πραγματοποιήθηκε μέσα από δύο ερωτήσεις, τις οποίες συναντάμε, στην ίδια ή και παρόμοια μορφή στη διεθνή βιβλιογραφία (Hensley et al., 2005; Struckman-Johnson & Struckman-Johnson, 2006). Η πρώτη ερώτηση διερευνούσε αν ο ερωτώμενος έχει δεχθεί σεξουαλική παρενόχληση από άλλο τρόφιμο (π.χ. άγγιγμα με σεξουαλικό τρόπο) και η δεύτερη αν ο ερωτώμενος έχει εξαναγκαστεί σε σεξουαλική επαφή με άλλο κρατούμενο παρά τη θέλησή του. Οι ίδιες ερωτήσεις, κατάλληλα διαμορφωμένες, χρησιμοποιήθηκαν για την εκτίμηση της άσκησης της σεξουαλικής βίας από τον ερωτώμενο προς άλλο τρόφιμο του συγκεκριμένου καταστήματος. Οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να απαντήσουν καταφατικά ή αρνητικά. Επιπρόσθετα, το τρίτο μέρος του ερωτηματολογίου περιελάμβανε ερωτήσεις σχετικά με την συχνότητα εμφάνισης περιστατικών σεξουαλικής κακοποίησης τόσο κατά τη διάρκεια της τωρινής τους φυλάκισης όσο και κατά τη διάρκεια πιθανής προηγούμενης φυλάκισης. Οι συγκεκριμένες ερωτήσεις ήταν 5 σε αριθμό, οι δύο από αυτές εξέταζαν τον αριθμό των σεξουαλικών επεισοδίων και προσδιόριζαν χρονικά την διάπραξη αυτών, σε σχέση με το διάστημα φυλάκισης του ερωτώμενου. Οι συμμετέχοντες απαντούσαν συμπληρώνοντας αριθμούς στα κενά. Οι επόμενες 2 ερωτήσεις εστίαζαν στο αν οι ερωτώμενοι υπήρξαν μάρτυρες περιστατικών σεξουαλικής κακοποίησης, κατά την διάρκεια της τωρινής τους φυλάκισης ή υπήρξαν οι ίδιοι θύματα, κατά την διάρκεια προηγούμενης φυλάκισης. Οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να απαντήσουν καταφατικά ή αρνητικά. Επιπρόσθετα στην

περίπτωση της ύπαρξης σεξουαλικού επεισοδίου σε προηγούμενη φυλάκιση, ζητούνταν από τους συμμετέχοντες να συμπληρώσουν τον αριθμό των περιστατικών.

Δ Μέρος. Στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής βίας

Στο τέταρτο μέρος του ερωτηματολογίου προκειμένου να διερευνηθούν οι στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής βίας, χρησιμοποιήθηκαν συγκεκριμένες ερωτήσεις, από την κλίμακα που χρησιμοποιήθηκε σε έρευνα των Καμηλιέρη και Παπανικολάου (2003), οι οποίες προσαρμόστηκαν στις ανάγκες και στους σκοπούς της παρούσας μελέτης. Η τελική κλίμακα περιελάμβανε 11 ερωτήσεις όπως: αποφασιστική αντίκρουση, βίαιη αντίδραση, προσπάθεια αποφυγής κάποιων χώρων, αποκάλυψη σε μέλος της οικογένειας, ανοχή της κατάστασης, κ.α. Οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να απαντήσουν καταφατικά ή αρνητικά σε κάθε μια προτεινόμενη στρατηγική.

Ε Μέρος. Παιδικές Εμπειρίες Ενδοοικογενειακής Βίας

Το πέμπτο μέρος του ερωτηματολογίου εξέταζε τις εμπειρίες ενδοοικογενειακής βίας των κρατουμένων κατά την παιδική τους ηλικία, οι οποίες μετρήθηκαν με την “Κλίμακα Τακτικών Σύγκρουσης” (Conflict Tactics Scale) (Straus, 1979). Η συγκεκριμένη κλίμακα προσαρμόστηκε στις ανάγκες και τους σκοπούς της παρούσας μελέτης. Ειδικότερα, χρησιμοποιήθηκαν δεκαέξι ερωτήσεις οι οποίες εκτιμούσαν την λεκτική – ψυχολογική επιθετικότητα (π.χ. φωνές, προσβολές κ.α.), την φυσική βία (π.χ. επιθέσεις, σπρωξίματα, χτυπήματα κ.α.), και τη σεξουαλική βία (π.χ. εξαναγκασμός σε συνουσία, κ.α.). Οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να απαντήσουν με ποια συχνότητα υπέστησαν οι ίδιοι ή υπήρξαν μάρτυρες αυτών των περιστατικών (πατέρα προς μητέρα ή μητέρα προς πατέρα), κατά την παιδική τους ηλικία (<16 ετών). Οι δυνατές απαντήσεις κυμάνθηκαν από 0-3 (όπου 0=ποτέ, 1=σπάνια, 2=μερικές φορές, 3=συχνά).

ΣΤ Μέρος. Επίπεδο αυτοεκτίμησης

Η αυτοεκτίμηση των συμμετεχόντων μετρήθηκε μέσω της κλίμακας αυτοεκτίμησης του Rosenberg (1965), η οποία είναι μεταφρασμένη στην ελληνική γλώσσα και χρησιμοποιείται ευρέως από τους επαγγελματίες ψυχικής υγείας (Γιαννουλέας, 2003). Η κλίμακα αποτελείται από δέκα ερωτήσεις – δηλώσεις, οι πέντε από τις οποίες εκφράζουν θετικό περιεχόμενο. Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να υποδείξουν τον βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας τους σε καθεμιά από τις δέκα δηλώσεις με μια κλίμακα τεσσάρων (4) σημείων: 1. (Διαφωνώ απόλυτα), 2. (Διαφωνώ), 3. (Συμφωνώ), 4. (Συμφωνώ απόλυτα). Μελέτες στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες που έχουν χρησιμοποιήσει την κλίμακα του Rosenberg αναφέρουν έναν συντελεστή αξιοπιστίας που αγγίζει και σε πολλές περιπτώσεις υπερβαίνει κατά πολύ το 0.70 (Koumi & Tsiantis, 2001; Papadakaki et al., 2007).

Ζ Μέρος. Επίπεδο θρησκευτικότητας

Στο έβδομο μέρος του ερωτηματολογίου χρησιμοποιήθηκε η 10 βαθμιαία κλίμακα που διαμορφώθηκε από τους Chliaoutakis et al. (2002). Για την κατασκευή της κλίμακας πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις με συμμετοχή ειδικών από το χώρο της θρησκείας και της υγείας. Η τελική κλίμακα που διαμορφώθηκε αποτελούνταν από 10 ερωτήσεις. Οι απαντήσεις βασίζονταν σε μια 5βάθμια κλίμακα τύπου Likert (1932) που κυμαίνεται από 0 έως 4 (όπου 0=ποτέ, 1=σπάνια, 2=μερικές φορές, 3=συχνά, 4=πολύ συχνά). Το δυνατό αθροιστικό σκορ από την κλίμακα κυμαίνεται μεταξύ 0-40 με το μεγαλύτερο σκορ να δηλώνει μεγαλύτερη θρησκευτικότητα.

4. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

4.1 Κοινωνιολογικό προφίλ.

Αναλυτικά το κοινωνιολογικό προφίλ των συμμετεχόντων εμφανίζεται στον **Πίνακα 1**. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι η ηλικία του δείγματος κυμαίνεται μεταξύ 22 και 65 έτη, με μέσο όρο 33,04 έτη (Τ.Α. 8,953).

Η τοποθεσία διαμονής είναι «άλλη πόλη εκτός Κρήτης» για το 91% (n=46).

Όσον αφορά στην οικογενειακή τους κατάσταση, το 56% είναι ελεύθεροι (n=28), και το 20% έγγαμοι (n=10).

Το 24% (n=12) των ερωτηθέντων έχουν παιδιά. Ο αριθμός των παιδιών κυμαίνεται από 1 έως 5, με μέσο όρο 2,75 (Τ.Α. 1,485).

Σύμφωνα με το δηλωθέν μορφωτικό επίπεδο, το 60% (n=30) είναι απόφοιτοι λυκείου, το 16% απόφοιτοι γυμνασίου και το 10% απόφοιτοι ΤΕΙ / Πανεπιστημίου.

Όσον αφορά στην κύρια ή τελευταία απασχόλησή τους πριν από τον εγκλεισμό τους, οι περισσότεροι ερωτηθέντες δήλωσαν ότι είναι μισθωτοί (44%) με αμέσως επόμενους τους αυτοαπασχολούμενους (26%).

Αναφορικά με τις σεξουαλικές τους προτιμήσεις, το 76% (n=38) δήλωσαν ετεροφυλόφιλοι και το 16% αμφιφυλόφιλοι (n= 8).

Πίνακας 1
Κατανομή συμμετεχόντων με βάση το κοινωνιολογικό προφίλ τους

	Μ.Ο	Τ.Α
Ηλικία	33,04	8,953
	n	%
Τόπος διαμονής		
Ηράκλειο	1	2,2
Άλλη πόλη της Κρήτης	3	6,5
Άλλη πόλη εκτός Κρήτης	46	91,3
Οικογενειακή κατάσταση		
Έγγαμοι	10	20,00
Άγαμοι	28	56,00
Διαζευγμένοι	5	10,00
Σε διάσταση	6	12,00
Χήροι	1	2,0
Μορφωτικό επίπεδο		
Αναλόφαβτοι	2	4,0
Απόφοιτοι δημοτικού	4	8,0
Απόφοιτοι γυμνασίου	8	16,00
Απόφοιτοι λυκείου	30	60,00
Απόφοιτοι ΤΕΙ / Πανεπιστημίου	5	10,00
Μεταπτυχιακές σπουδές	1	2,0
Επάγγελμα		
Μισθωτοί	22	44,00
Αυτοαπασχολούμενοι	13	26,00
Άνεργοι	9	18,00
Άλλο	6	12,00

4.2 Χαρακτηριστικά της κράτησης

Αναλυτικά τα χαρακτηριστικά της κράτησης εμφανίζονται στον **Πίνακα 2**. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι στο ερώτημα σχετικά με το χρόνο κράτησης που έχει επιβληθεί, το 44% (n= 22) απάντησε «Πρόσκαιρη κάθειρξη (5-20 έτη)» και το 35% απάντησε «Φυλάκιση (10 ημέρες-5 έτη)».

Το 42% των συμμετεχόντων είχε εγκλεισθεί για αδικήματα που αφορούσαν ναρκωτικά (N=21).

Το χρονικό διάστημα που είχαν διανύσει, μέχρι τη στιγμή της έρευνας, στο κατάστημα κράτησης, ήταν κατά μέσο όρο 16,98 μήνες και 11,9 μέρες και κυμαινόταν από 1 μήνα έως 10,41 έτη.

Τέλος, το 60% των συμμετεχόντων απάντησε ότι δεν είχε καταδικαστεί στο παρελθόν για το ίδιο ή άλλο αδίκημα και το 26% ότι είχε καταδικαστεί για το ίδιο αδίκημα. Ο αριθμός των καταδικών που δηλώθηκαν κατά το παρελθόν ήταν από 1 έως 3, με μέσο όρο τις 1,7 καταδίκες (T.A. 0,865).

Πίνακας 2
Κατανομή συμμετεχόντων με βάση τα χαρακτηριστικά κράτησης

N=50	n	%
Χρόνος επιβληθείσας κράτησης		
Ισόβια κάθειρξη	4	7,0
Πρόσκαιρη κάθειρξη	22	44,2
Φυλάκιση	17	34,9
Κράτηση	6	11,6
Υπόδικος	1	2,3
Είδος ποινικού αδικήματος		
Ληστεία	9	18,00
Κλοπή	3	6,00
Ανθρωποκτονία	6	12,00
Οφειλές χρεών	2	4,00
Ναρκωτικά	21	42,00
Ασέλγεια / βιασμός	1	2,00
Μαστροπεία	1	2,00
Παιδεραστία	2	4,00
Πορνογραφία	2	4,00
Εγκληματική οργάνωση	1	2,00
Απόπειρα εμπρησμού	1	2,00
Ποινικό ιστορικό		
Δεν έχω καταδικαστεί στο παρελθόν	30	60,00
Έχω καταδικαστεί στο παρελθόν για το ίδιο αδίκημα	13	26,00
Έχω καταδικαστεί στο παρελθόν για άλλο αδίκημα	7	14,00

4.3 Η υποδοχή και άσκηση σεξουαλικής βίας

Μεταξύ 19% και 24% των συμμετεχόντων ανέφερε ότι είχε προσεγγιστεί σεξουαλικά ή είχε αναγκαστεί να έρθει σε σεξουαλική επαφή με άλλο συγκρατούμενο. Επίσης από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων προκύπτει ότι σε ποσοστό 18,4% - 20% είχαν προσεγγίσει σεξουαλικά ή είχαν αναγκάσει σε σεξουαλική επαφή άλλο συγκρατούμενό τους. Αναλυτικά τα αποτελέσματα εμφανίζονται στον **Πίνακα 3**.

Πίνακας 3

Κατανομή συμμετεχόντων με βάση την υποδοχή και άσκηση σεξουαλικής βίας

	n	%
<i>Προσπάθησε ποτέ κάποιος συγκρατούμενός σας να σας φιλήσει ή να αγγίξει το σώμα σας με σεξουαλικό τρόπο;</i>	12	24,0
<i>Προσπαθήσατε εσείς ποτέ να φιλήσετε ή να αγγίξετε το σώμα κάποιου συγκρατούμενού σας με σεξουαλικό τρόπο;</i>	10	20,0
<i>Σας ανάγκασε ποτέ συγκρατούμενός σας να έρθετε σε σεξουαλική επαφή μαζί του χωρίς τη θέλησή σας;</i>	8	16,0
<i>Αναγκάσατε εσείς ποτέ κάποιον συγκρατούμενό σας να έρθει σε σεξουαλική επαφή μαζί σας χωρίς τη θέλησή του;</i>	9	18,4

Για όσους είχαν δεχθεί ή ασκήσει σεξουαλική βία, αυτό έγινε σε χρονικό διάστημα από 1 μήνα έως 2,5 έτη από την εισαγωγή τους στο κατάστημα κράτησης, με μέσο όρο τις 100,16 ημέρες και από 1 έως 20 φορές, με μέσο όρο τις 5,06 φορές.

Στο ερώτημα αν έχουν δει κάποιον συγκρατούμενό τους να επιτίθεται σεξουαλικά σε άλλον συγκρατούμενο κατά τη διάρκεια της τωρινής τους φυλάκισης, 42% των συμμετεχόντων (n=20) απάντησε θετικά.

Στο ερώτημα αν σε προηγούμενη φυλάκιση τους επιτέθηκε κάποιος συγκρατούμενός τους σεξουαλικά, 40% των συμμετεχόντων απάντησε θετικά. Αυτό τους είχε συμβεί από 1 έως 15 φορές, με μέσο όρο τις 4,43 φορές (Τ.Α. 4,894).

4.4 Στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής βίας

Στο ερώτημα σχετικά με αυτά που πιστεύουν ότι πρέπει να κάνει ένας τρόφιμος όταν του επιτίθεται σεξουαλικά ένας άλλος τρόφιμος, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων απάντησε ότι δεν πρέπει να το αναφέρει σε φύλακα (83%). Άλλες πολύ κοινές απαντήσεις ήταν ότι δεν πρέπει να το αναφέρει σε φορείς και υπηρεσίες όπως ιατρός, κοινωνικός λειτουργός κ.α. (80%), ούτε στον προϊστάμενο της φυλακής (79%), ούτε και να το αποκαλύψει σε κάποιο μέλος της οικογένειάς του (77%). Αναλυτικά οι απαντήσεις εμφανίζονται στον **Πίνακα 4**.

Πίνακας 4
Κατανομή συμμετεχόντων με βάση τις στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής βίας

	<i>n</i>	%
<i>Να πάρει εκδίκηση</i>	20	42,6
<i>Να αντιδράσει βίαια</i>	27	56,3
<i>Να το αποκαλύψει σε άλλους τροφίμους</i>	14	29,8
<i>Να το αποκαλύψει σε κάποιο μέλος της οικογένειάς του</i>	11	23,4
<i>Να το αποκαλύψει σε κάποιο φιλικό πρόσωπο</i>	11	23,4
<i>Να το αναφέρει στον προϊστάμενο της φυλακής</i>	10	21,3
<i>Να το αναφέρει σε φύλακα</i>	8	17,0
<i>Να το αναφέρει σε φορείς και υπηρεσίες (όπως ιατρός, κοινωνικός λειτουργός κ.α.)</i>	10	20,4
<i>Να κάνει αίτηση με σκοπό να αλλάξει κελί</i>	27	57,4
<i>Να μην κάνει τίποτα</i>	4	8,5
<i>Άλλο</i>	9	18,8

4.5 Παιδικές Εμπειρίες Ενδοοικογενειακής Βίας

Στο ερώτημα αν είχαν κάποιου είδους σεξουαλική επαφή μέχρι τα 16 έτη με κάποιον τουλάχιστον κατά έξι χρόνια μεγαλύτερο σε ηλικία, 35% των συμμετεχόντων (n=17) είχαν επιδοθεί σε αγκαλιές/φιλιά με σεξουαλικό τρόπο και 37.5% (n=18) σε χάιδεμα άλλων σημείων του σώματος εκτός των γεννητικών οργάνων, ενώ 12.5% (n=6) είχαν ολοκληρωμένη πρωκτική επαφή. Αναλυτικά οι απαντήσεις εμφανίζονται στον **Πίνακα 5**.

Πίνακας 5

Κατανομή συμμετεχόντων με βάση τις εμπειρίες σεξουαλικής παρενόχλησης ή βίας κατά την παιδική ηλικία

<i>N=50</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Αγκαλιές /φιλιά με τρόπο σεξουαλικό</i>	17	35,4
<i>Επίδειξη γεννητικών οργάνων</i>	7	14,6
<i>Χάιδεμα άλλων σημείων του σώματος (όχι γεννητικών οργάνων)</i>	18	37,5
<i>Άγγιγμα γεννητικών οργάνων με τα χέρια</i>	12	25,5
<i>Προσπάθεια για πρωκτική επαφή</i>	7	14,6
<i>Ολοκληρωμένη πρωκτική επαφή</i>	6	12,5

Στο ερώτημα σχετικά με τη συχνότητα που έβλεπαν τον πατέρα τους να ασκεί συγκεκριμένες πράξεις βίας στη μητέρα τους (ή το αντίστροφο) ή στους ίδιους και στα αδέρφια τους, μέχρι την ηλικία των 16 ετών, 22.4% των συμμετεχόντων (n=11) ανέφερε ότι ο πατέρας τους χαστούκιζε συχνά έως πολύ συχνά τη μητέρα ή τους ίδιους και τα αδέρφια τους και επιπλέον 20% (n=10) ανέφεραν ότι ο πατέρας τους συχνά έως πολύ συχνά έσπρωχνε ή άρπαζε άγρια τη μητέρα ή τους ίδιους και τα αδέρφια τους. Αναλυτικά οι απαντήσεις εμφανίζονται στον **Πίνακα 6**.

Πίνακας 6

Κατανομή συμμετεχόντων με βάση τη μαρτυρία ή την προσωπική εμπειρία ενδοοικογενειακής βίας κατά την παιδική ηλικία

N=50	ΠΟΤΕ		ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ		ΣΥΧΝΑ		ΠΟΛΥ ΣΥΧΝΑ	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Πρόσβαλε και έβρισε τη μητέρα ή εσάς και τα αδέρφια σας	22	44	19	38	7	14	2	4
Κατσούφιασε και αρνήθηκε να μιλήσει για κάτι	14	28	27	54	7	14	2	4
Έφυγε εκρηκτικά από το δωμάτιο ή από το σπίτι	16	33,3	25	52,1	5	10,4	2	4,2
Έκανε ή είπε κάτι με σκοπό να ενοχλήσει τη μητέρα ή εσάς και τα αδέρφια σας	22	44	18	36	7	14	3	6
Απειλήσε να χτυπήσει ή να πετάξει κάτι στη μητέρα ή εσάς και τα αδέρφια σας	23	46	17	34	7	14	3	6
Πέταξε ή έσπασε ή χτύπησε ή κλώτσησε κάτι	19	38,8	21	42,9	5	10,2	4	8,2
Πέταξε κάτι στη μητέρα ή σε σας και τα αδέρφια σας	25	50	17	34	6	12	2	4
Έσπρωξε ή άρπαξε άγρια τη μητέρα ή εσάς και τα αδέρφια σας	30	60	10	20	7	14	3	6
Χαστούκισε τη μητέρα ή εσάς και τα αδέρφια σας	23	46,9	15	30,6	8	16,3	3	6,1
Κλώτσησε, χτύπησε ή γρονθοκόπησε τη μητέρα ή εσάς και τα αδέρφια σας	33	66	8	16	5	10	4	8
Χτύπησε ή προσπάθησε να χτυπήσει με κάτι τη μητέρα ή εσάς και τα αδέρφια σας	29	58	12	24	7	14	2	4
Ξυλοκόπησε τη μητέρα ή εσάς και τα αδέρφια σας	32	65,3	9	18,4	6	12,2	2	4,1
Προσπάθησε να πνίξει τη μητέρα ή εσάς και τα αδέρφια σας	41	83,7	7	14,3	1	2	0	0
Απειλήσε με μαχαίρι ή όπλο τη μητέρα ή εσάς και τα αδέρφια σας	46	92	4	8	0	0	0	0

Χρησιμοποίησε μαχαίρι ή πυροβόλησε εναντίον της μητέρας σας ή εναντίον εσάς και των αδερφών σας	46	92	3	6	1	2	0	0
Εξανάγκασε τη μητέρα ή εσάς και τα αδέρφια σας σε σεξουαλικές πράξεις παρά τη θέλησή σας	43	86	5	10	1	2	1	2

4.6 Επίπεδο θρησκευτικότητας

Στο ερώτημα σχετικά ποια συχνότητα πραγματοποιούν συγκεκριμένες θρησκευτικές πρακτικές, 94% (n=47) των συμμετεχόντων δήλωσε ότι σπάνια ή ποτέ δεν εξομολογείται και ποσοστό κοντά στο 70% ανέφερε ότι σπάνια ή ποτέ δε νηστεύει ή λαμβάνει τη θεία κοινωνία ή διαβάζει βιβλία θρησκευτικού περιεχομένου. Αναλυτικά οι απαντήσεις εμφανίζονται στον **Πίνακα 7**

Πίνακας 7

Κατανομή συμμετεχόντων με βάση τις απαντήσεις στην κλίμακα θρησκευτικότητας των Chliaoutakis et al. (2002)

	ΠΟΤΕ		ΣΠΑΝΙΑ		ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ		ΣΥΧΝΑ		ΠΟΛΥ ΣΥΧΝΑ	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Υμνείτε το θεό	10	20	14	28	4	8	11	22	11	22
Κάνετε το σταυρό σας	9	18	6	12	12	24	10	20	13	26
Ζητάτε τη βοήθεια του θεού	9	18	9	18	9	18	9	18	14	28
Διαβάζετε βιβλία θρησκευτικού περιεχομένου	20	40	14	28	8	16	6	12	2	4
Συμμετέχετε σε συζητήσεις θρησκευτικού περιεχομένου	16	32,7	17	34,7	8	16,3	5	10,2	3	6,1
Πηγαίνετε στην εκκλησία	11	22,4	13	26,5	17	34,7	5	10,2	3	6,1
Νηστεύετε	21	42	16	32	8	16	3	6	2	4
Εξομολογείστε	36	72	11	22	2	4	0	0	1	2
Λαμβάνετε τη θεία κοινωνία	14	28,6	20	40,8	9	18,4	2	4,1	4	8,2

4.7 Επίπεδο αυτοεκτίμησης

Αναλυτικά οι απαντήσεις στην κλίμακα της αυτοεκτίμησης εμφανίζονται στον **Πίνακα 8**. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι 62% των συμμετεχόντων συμφώνησαν ή συμφώνησαν απόλυτα ότι σε γενικές γραμμές είναι ευχαριστημένοι με τον εαυτό τους, 88% συμφώνησαν ή συμφώνησαν απόλυτα ότι αισθάνονται πως έχουν αρκετές δυνατότητες, και 88% συμφώνησαν ή συμφώνησαν απόλυτα ότι είναι ικανοί να κάνουν πράγματα όπως και οι άλλοι άνθρωποι.

Από την άλλη πλευρά, 62% διαφώνησαν ή διαφώνησαν απόλυτα ότι μερικές φορές αισθάνονται ότι δεν είναι καλοί για τίποτα, 58% διαφώνησαν ή διαφώνησαν απόλυτα ότι αισθάνονται άχρηστοι μερικές φορές, και 74% διαφώνησαν ή διαφώνησαν απόλυτα ότι σε γενικές γραμμές, τείνουν να πιστεύουν ότι είναι αποτυχημένοι.

Πίνακας 8

Κατανομή συμμετεχόντων με βάση τις απαντήσεις στην κλίμακα αυτοεκτίμησης του Rosenberg (1965)

	ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ		ΔΙΑΦΩΝΩ		ΣΥΜΦΩΝΩ		ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	
	N	%	N	%	N	%	N	%
<i>Σε γενικές γραμμές είμαι ευχαριστημένος από τον εαυτό μου</i>	9	18	10	20	23	46	8	16
<i>Μερικές φορές αισθάνομαι ότι δεν είμαι καλός σε τίποτα</i>	12	24	19	38	11	22	8	16
<i>Αισθάνομαι ότι έχω αρκετές δυνατότητες</i>	3	6	3	6	18	36	26	52
<i>Είμαι ικανός να κάνω πράγματα όπως και οι άλλοι άνθρωποι</i>	2	4	4	8	13	26	31	62
<i>Νιώθω ότι δεν έχω κάνει πολλά πράγματα για να είμαι περήφανος</i>	12	24	11	22	15	30	12	24
<i>Αισθάνομαι άχρηστος μερικές φορές</i>	15	31,3	13	27,1	17	35,4	3	6,3
<i>Αισθάνομαι ότι είμαι αξιόλογο άτομο τουλάχιστον όσο και οι άλλοι</i>	3	6,1	6	12,2	22	44,9	18	36,7
<i>Θα ήθελα να έχω μεγαλύτερο σεβασμό για τον εαυτό μου</i>	7	15,9	4	9,1	23	52,3	10	22,7

Σε γενικές γραμμές τείνω να πιστεύω ότι είμαι αποτυχημένος	19	40,4	16	34	8	17	4	8,5
Έχω θετική στάση απέναντι στον εαυτό μου	3	6,4	8	17	16	34	20	42,6

5. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΣΥΝΘΕΤΩΝ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ

5.1 Σεξουαλική προτίμηση & Υποδοχή/Άσκηση Σεξουαλικής Βίας

Το 25% των συμμετεχόντων που δήλωσαν ομοφυλόφιλοι και 33,3% των αμφιφυλόφιλων ανέφεραν ότι είχαν επιχειρήσει να τους φιλήσουν ή να τους ακουμπήσουν άλλοι συγκρατούμενοί τους. Αναλυτικά τα αποτελέσματα αυτής της ενότητας εμφανίζονται στον **Πίνακα 9**.

Πίνακας 9

Υποδοχή/άσκηση σεξουαλικής βίας με βάση της σεξουαλικής προτίμησης των συμμετεχόντων

	Φιλιά ή αγγίγματα		Σεξουαλική επαφή	
	Υποδοχή	Άσκηση	Υποδοχή	Άσκηση
Σεξουαλική προτίμηση	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Ομοφυλόφιλοι	12 (25%)	15 (30%)	19(37,5%)	17(33,3%)
Ετεροφυλόφιλοι	21 (41,7%)	10 (20%)	19(37,5%)	11(22,3%)
Αμφιφυλόφιλοι	17 (33,3%)	25 (50%)	12 (25%)	22 (44,4%)

5.2 Εμπειρία σεξουαλικής παρενόχλησης και βίας κατά την παιδική ηλικία & Υποδοχή/Άσκηση Σεξουαλικής Βίας

Αναλυτικά τα αποτελέσματα αυτής της ενότητας εμφανίζονται στον **Πίνακα 10**. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι το 44% όσων είχαν δεχθεί χείδεμα άλλων σημείων του σώματος κατά την παιδική ηλικία (n=8) είχαν προσεγγιστεί από συγκρατούμενο με σκοπό να τους φιλήσει ή να τους αγγίξει σεξουαλικά και 39% είχαν οι ίδιοι προσεγγίσει κάποιον συγκρατούμενό τους με τέτοιο σκοπό (n=7). Επιπλέον, 39% είχαν αναγκαστεί σε ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή από συγκρατούμενό τους

(n=7), και 28% είχαν οι ίδιοι αναγκάσει συγκρατούμενό τους σε σεξουαλική επαφή (n=5).

Το 57% όσων είχαν δεχθεί απόπειρα πρωκτικής επαφής ως ανήλικοι, είχαν προσεγγιστεί από συγκρατούμενο με σκοπό να τους φιλήσει ή να τους αγγίξει σεξουαλικά (n=4) και 29% είχαν οι ίδιοι προσπαθήσει να φιλήσουν ή να αγγίξουν συγκρατούμενο σεξουαλικά (n=2). Επιπλέον, 29% είχαν αναγκαστεί σε σεξουαλική επαφή από συγκρατούμενο (n=2) και 43% είχαν οι ίδιοι αναγκάσει συγκρατούμενο σε σεξουαλική επαφή (n=3).

Το 67% των συμμετεχόντων που είχαν ολοκληρωμένη πρωκτική επαφή με ενήλικο άτομο όταν ήταν ανήλικοι (n=4) είχαν προσεγγιστεί από συγκρατούμενο με σκοπό το φιλή ή το άγγιγμα με σεξουαλικό τρόπο και 33% είχαν προσπαθήσει οι ίδιοι να κάνουν κάτι ανάλογο (n=2). Επιπλέον, 50% αυτών είχαν αναγκαστεί σε σεξουαλική επαφή (n=3) και 33% είχαν αναγκάσει εκείνοι συγκρατούμενό τους σε σεξουαλική επαφή (n=2).

Πίνακας 10

Υποδοχή/άσκηση σεξουαλικής βίας με βάση την εμπειρία σεξουαλικής παρενόχλησης και βίας κατά την παιδική ηλικία

	Φιλιά ή αγγίγματα		Σεξουαλική επαφή	
	Υποδοχή	Άσκηση	Υποδοχή	Άσκηση
<i>Είδος παρενόχλησης</i>	<i>n (%)</i>	<i>n (%)</i>	<i>n (%)</i>	<i>n (%)</i>
<i>Χάιδεμα</i>	7 (41%)	6 (35%)	6 (35%)	5 (29%)
<i>Άγγιγμα γεννητικών οργάνων με τα χέρια</i>	4 (33%)	3 (25%)	4 (33%)	3 (25%)
<i>Αγκαλιές / φιλιά με σεξουαλικό τρόπο</i>	8 (44%)	7 (39%)	7 (39%)	5 (28%)
<i>Επίδειξη γεννητικών οργάνων</i>	2 (29%)	10 (21%)	1 (14%)	2 (29%)
<i>Προσπάθεια για πρωκτική επαφή</i>	4 (57%)	2 (29%)	2 (29%)	3 (43%)
<i>Ολοκληρωμένη πρωκτική επαφή</i>	4 (67%)	2 (33%)	3 (50%)	2 (33%)

5.3 Μαρτυρία ή εμπειρία ενδοοικογενειακής βίας κατά την παιδική ηλικία & Υποδοχή /Άσκηση Σεξουαλικής Βίας

Τα επιμέρους ερωτήματα αυτής της κλίμακας (Straus) προστέθηκαν και διαιρέθηκαν με το σύνολό τους προκειμένου να γίνουν μια μεταβλητή όπου κάποιοι είχαν δεχτεί βία και κάποιοι όχι, και κάποιοι είχαν ασκήσει βία και κάποιοι όχι, ανεξάρτητα από το είδος της βίας που δείχνει το κάθε ερώτημα. Με βάση αυτή τη νέα μεταβλητή συγκρίθηκε η μαρτυρία ή εμπειρία ενδοοικογενειακής βίας κατά την παιδική ηλικία με την υποδοχή /άσκηση σεξουαλικής βίας. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 11. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι το 85,7% όσων είχαν βιώσει μερικές φορές περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας κατά την παιδική ηλικία (n=6), είχαν δεχτεί σεξουαλική κακοποίηση και παράλληλα το 37,5 αυτών, είχε ασκήσει σεξουαλική βία (n=3).

Πίνακας 11

Μαρτυρία ή εμπειρία ενδοοικογενειακής βίας κατά την παιδική ηλικία & Υποδοχή /Άσκηση Σεξουαλικής Βίας

		Φιλιά ή αγγίγματα		Σεξουαλική επαφή	
		Υποδοχή	Άσκηση	Υποδοχή	Άσκηση
		n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
M.O. Ενδοοικογενειακής βίας κατά την παιδική ηλικία	ΠΟΤΕ	2 (20%)	2 (20%)	1 (14,3%)	3 (37,5%)
	ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ	7 (70%)	7 (70%)	6 (85,7%)	3 (37,5%)
	ΣΥΧΝΑ	1 (10%)	1 (10%)	0 (0%)	2 (25%)
	ΠΟΛΥ ΣΥΧΝΑ	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)

5.4 Αυτοεκτίμηση & Υποδοχή/Άσκηση Σεξουαλικής Βίας

Τα επιμέρους ερωτήματα αυτής της κλίμακας προστέθηκαν και διαιρέθηκαν δια του συνόλου τους, όπου προέκυψε ένα ενιαίο αποτέλεσμα. Τα μεγάλα σκορ δείχνουν μεγάλη αυτοεκτίμηση, ενώ μικρά σκορ δείχνουν μικρή αυτοεκτίμηση. Με βάση αυτό το σκορ συγκρίθηκαν η αυτοεκτίμηση και η υποδοχή/άσκηση βίας. Τα ερωτήματα «Νοιώθω ότι δεν έχω κάνει πολλά πράγματα για να είναι υπερήφανος», «Αισθάνομαι άχρηστος μερικές φορές», και «Σε γενικές γραμμές τείνω να πιστεύω ότι είμαι αποτυχημένος» κωδικοποιήθηκαν αντίστροφα, μιας και η διατύπωσή τους ήταν αρνητική. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 12. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι το 77,8% εκείνων που έχουν θετική στάση απέναντι στον εαυτό τους (n=7) έχουν ασκήσει σεξουαλική βία σε βάρος άλλου συγκρατούμενού τους και το 64,6% εκείνων που έχουν δεχτεί σεξουαλική κακοποίηση έχουν επίσης θετική στάση απέναντι στον εαυτό τους (n=7). Από την άλλη μεριά, εκείνοι που έχουν αρνητική στάση απέναντι στον εαυτό τους άσκησαν σεξουαλική βία σε ποσοστό 22,2% και αντίστοιχα δέχτηκαν σεξουαλική κακοποίηση σε ποσοστό 36,4%.

Πίνακας 12

Αυτοεκτίμηση & Υποδοχή/Άσκηση Σεξουαλικής Βίας

Στάσεις για τον εαυτό των ερωτηθέντων	Φιλιά ή αγήγματα		Σεξουαλική επαφή	
	Υποδοχή	Άσκηση	Υποδοχή	Άσκηση
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Θετική στάση απέναντι στον εαυτό	7 (64,6%)	7 (77,8%)	5 (62,5%)	6 (75%)
Αρνητική στάση απέναντι στον εαυτό	4 (36,4%)	2 (22,2%)	3 (37,5%)	2 (25%)

5.5 Θρησκευτικότητα & Υποδοχή/Άσκηση Σεξουαλικής Βίας

Τα επιμέρους ερωτήματα αυτής της κλίμακας προστέθηκαν και διαιρέθηκαν δια του συνόλου τους, όπου προέκυψε ένα ενιαίο αποτέλεσμα. Τα μεγάλα σκορ δείχνουν

μεγάλη θρησκευτικότητα, ενώ μικρά σκορ δείχνουν μικρή θρησκευτικότητα. Με βάση αυτό το σκορ συγκρίθηκαν η θρησκευτικότητα και η υποδοχή/άσκηση βίας. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 13. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι το σύνολο των ερωτηθέντων με χαμηλή θρησκευτικότητα σε ποσοστό 100% έχουν προσεγγίσει σεξουαλικά συγκρατούμενο τους (n=10) και το 88% έχουν αναγκάσει σε σεξουαλική επαφή άλλο συγκρατούμενό τους. Από την άλλη μεριά, το 75% των ερωτηθέντων με χαμηλή θρησκευτικότητα (n=6) έχουν αναγκαστεί να έρθουν σε σεξουαλική επαφή ενώ το 83% έχουν προσεγγιστεί σεξουαλικά (n=10). Αξιοσημείωτο είναι ότι σημειώνεται το ποσοστό 0% υψηλής θρησκευτικότητας και σε εκείνους που έχουν δεχτεί σεξουαλική βία και σε εκείνους που έχουν ασκήσει.

Πίνακας 13
Θρησκευτικότητα & Υποδοχή/Άσκηση Σεξουαλικής Βίας

Θρησκευτικότητα ερωτηθέντων	Φιλιά ή αγγίγματα		Σεξουαλική επαφή	
	Υποδοχή	Άσκηση	Υποδοχή	Άσκηση
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Υψηλή θρησκευτικότητα	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
Μέση θρησκευτικότητα	2 (17%)	0 (0%)	2 (25%)	1 (11,2%)
Χαμηλή θρησκευτικότητα	10 (83%)	10 (100%)	6 (75%)	8 (88,8%)

5.6 Στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής βίας & Υποδοχή/Άσκηση Σεξουαλικής Βίας

Αναλυτικά τα αποτελέσματα αυτής της ενότητας εμφανίζονται στον Πίνακα 1. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι το 67% των τροφίμων που πιστεύουν ότι όταν ένας τρόφιμος δεχθεί σεξουαλική επίθεση ,πρέπει να πάρει εκδίκηση και να αντιδράσει βίαια ,έχουν εξαναγκαστεί σε σεξουαλική επαφή με συγκρατούμενό τους (n=6) ενώ το 56% εκείνων, έχουν αναγκάσει συγκρατούμενό τους να έρθει σε σεξουαλική επαφή (n=5). Το 11% εκείνων που πιστεύουν ότι πρέπει να το αναφέρουν σε φύλακα, έχουν αναγκάσει συγκρατούμενό τους να έρθει σε σεξουαλική επαφή (n=1) ενώ, το 25% έχουν εξαναγκαστεί σε σεξουαλική επαφή με συγκρατούμενό τους (n=2).

Επιπλέον 67% εκείνων που πιστεύουν ότι όταν ένας τρόφιμος δεχθεί σεξουαλική επίθεση πρέπει να κάνει αίτηση για αλλαγή κελιού, έχουν προσεγγιστεί σεξουαλικά (n=8) ενώ το 56% έχουν προσεγγίσει σεξουαλικά συγκατατούμενό τους (n=5).

Πίνακας 14

Υποδοχή/άσκηση σεξουαλικής βίας με βάση τις στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής βίας

	Φιλιά ή αγγίγματα		Σεξουαλική επαφή	
	Υποδοχή n (%)	Άσκηση n (%)	Υποδοχή n (%)	Άσκηση n (%)
Στρατηγικές	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Εκδίκηση	5 (56%)	5 (63%)	6 (67%)	5 (56%)
Βίαιη αντίδραση	5 (56%)	5 (63%)	6 (67%)	5 (56%)
Αποκάλυψη σε άλλους τροφίμους	4 (33%)	3 (33%)	3 (38%)	5 (56%)
Αποκάλυψη σε μέλος της οικογένειας	3 (25%)	3 (33%)	1 (13%)	2 (22%)
Αποκάλυψη σε φιλικό πρόσωπο	4 (33%)	5 (56%)	3 (38%)	4 (44%)
Αναφορά σε προϊστάμενο	3 (25%)	3 (33%)	2 (25%)	2 (22%)
Αναφορά σε φύλακα	1 (8%)	1 (11%)	2 (25%)	1 (11%)
Αναφορά σε φορείς και υπηρεσίες	1 (8%)	3 (33%)	2 (25%)	2 (22%)
Αίτηση για αλλαγή κελιού	8 (67%)	5 (56%)	5 (63%)	5 (56%)
Καμία κίνηση	1 (8%)	1 (11%)	1 (13%)	0 (0%)

6. ΣΥΖΗΤΗΣΗ / ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα μελέτη αποτελεί μία προσπάθεια διερεύνησης της σεξουαλικής βίας μεταξύ των τροφίμων σε Ελληνικά καταστήματα κράτησης και των στρατηγικών που αναπτύσσουν για την αντιμετώπισή της. Σύμφωνα λοιπόν με τα κυριότερα αποτελέσματα ένα σημαντικό ποσοστό των συμμετεχόντων, που κυμαινόταν μεταξύ

16% και 24% είχε προσεγγιστεί σεξουαλικά ή αναγκάστηκε σε ολοκληρωμένη σεξουαλική επαφή, ποσοστό που συμφωνεί με το ποσοστό που έχει βρεθεί σε αντίστοιχες έρευνες στις φυλακές της κεντροδυτικής Αμερικής, όπου διαπιστώθηκε ότι το 22% - 25% των τροφίμων ήταν θύματα αποπειραθείσας σεξουαλικής επίθεσης (Dumond, 2003).

Όσον αφορά στο 18,4% - 20% των συμμετεχόντων που προσέγγισαν σεξουαλικά ή ανάγκασαν σε σεξουαλική επαφή άλλο συγκρατούμενό τους, είναι σχεδόν το μισό από το ποσοστό που προέκυψε από έρευνα του Πανεπιστημίου του Τέξας, όπου το 48% των τροφίμων υπήρξαν δράστες σεξουαλικής επίθεσης σε βάρος άλλων τροφίμων (Johnson et al., 2006).

Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να σημειωθεί ότι το ποσοστό των ατόμων που δέχθηκαν σεξουαλική βία από συγκρατούμενό τους, ή που άσκησαν σεξουαλική βία εναντίον των συγκρατούμενών τους ήταν κάθε άλλο παρά αμελητέο. Εντούτοις τα πραγματικά ποσοστά των θυμάτων και των θυτών σεξουαλικής κακοποίησης στα υπό μελέτη σωφρονιστικά ιδρύματα ενδέχεται να είναι ακόμα μεγαλύτερα, αφού είναι πιθανό ότι κάποιοι ερωτηθέντες τρόφιμοι δεν ένοιωθαν άνετα να αποκαλύψουν τόσο τραυματικές, όσο και τόσο προσωπικές, εμπειρίες.

Όσον αφορά την ενδοοικογενειακή βία κατά την παιδική ηλικία σε σχέση με την υποδοχή και άσκηση σεξουαλικής βίας, από την ανάλυση των αποτελεσμάτων προκύπτει ότι το 85,7% όσων είχαν βιώσει περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, είχαν δεχτεί σεξουαλική κακοποίηση και παράλληλα το 37,5 αυτών, είχε ασκήσει σεξουαλική βία. Τα αυξημένα αυτά ποσοστά τόσο στην υποδοχή όσο και στην άσκηση σεξουαλικής βίας, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η ενδοοικογενειακή βία κατά την παιδική ηλικία επηρεάζει σημαντικά την εκδήλωση σεξουαλικής επιθετικότητας αλλά και την δεκτικότητα σε αυτή. Σε αντίστοιχα συμπεράσματα κατέληξε και η έρευνα του Γιωτάκου (2002), σύμφωνα με τον οποίο, έχουν βρεθεί αυξημένα ποσοστά σωματικής και σεξουαλικής κακοποίησης κατά την παιδική ηλικία σε αρκετές ομάδες σεξουαλικών παραπτωματιών.

Η αυτοεκτίμηση ως δείκτης εκδήλωσης ή αποδοχής σεξουαλικής βίας φαίνεται, από την ανάλυση των αποτελεσμάτων, να μην σχετίζεται σημαντικά με υποδοχή / άσκηση

σεξουαλικής κακοποίησης. Συγκεκριμένα το 77,8% εκείνων που έχουν θετική στάση απέναντι στον εαυτό τους έχουν ασκήσει σεξουαλική βία σε βάρος άλλου συγκρατούμενού τους και το 64,6% εκείνων που έχουν δεχτεί σεξουαλική κακοποίηση έχουν επίσης θετική στάση απέναντι στον εαυτό τους. Τα ποσοστά αυτά καταδεικνύουν την μη ύπαρξη κάποιας σχετικότητας μεταξύ της αυτοεκτίμησης με την εκδήλωση ή αποδοχή σεξουαλικής επιθετικής συμπεριφοράς. Τα αποτελέσματα αυτά βέβαια δεν συνάδουν με ό,τι υποστηρίζουν οι Cohen et al., (1971), σύμφωνα με τους οποίους, ποικίλα αισθήματα φόβου και ανεπάρκειας τόσο σεξουαλικά όσο και διαπροσωπικά, αλληλεπιδρούν με την επιθετικότητα και κατευθύνονται στο θύμα, με αποτέλεσμα τη σεξουαλική κακοποίηση.

Επίσης τα αποτελέσματα του Πίνακα 13 συσχετίζουν τη θρησκευτικότητα με την υποδοχή ή άσκηση σεξουαλικής βίας. Για τη μέτρηση της θρησκευτικότητας χρησιμοποιήθηκε η 10 βάθμια κλίμακα που διαμορφώθηκε από τους Chliaoutakis et al. (2002). Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, αποδεικνύεται ότι όσο χαμηλότερη ήταν η θρησκευτικότητα τους τόσο μεγαλύτερος ήταν ο βαθμός υποδοχής/άσκησης σεξουαλικής κακοποίησης. Αξιοσημείωτο είναι ότι διαπιστώθηκε ότι κανένας τρόφιμος με υψηλή θρησκευτικότητα δεν είχε υποστεί ή δεχτεί σεξουαλική βία (0%). Αν και δεν κατέστη δυνατόν να βρεθούν έρευνες σχετικές με την επίδραση της θρησκευτικότητας στην εκδήλωση ή αποδοχής σεξουαλικής βίας, ώστε να επιβεβαιώσουν τα αποτελέσματα της δικής μας έρευνας, αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει έναυσμα για τις μετέπειτα έρευνες.

Επιπλέον, το 29% των συμμετεχόντων που είχαν δεχθεί απόπειρα προκτικής επαφής ως ανήλικοι, είχαν αναγκαστεί σε σεξουαλική επαφή από συγκρατούμενο. Σε παρόμοια αποτελέσματα έχει καταλήξει και η έρευνα στη φυλακή της Τρίπολης όπου μελετήθηκαν τρόφιμοι με την κατηγορία της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιού. Το 22% των συγκεκριμένων τροφίμων ανέφερε σεξουαλική κακοποίηση στη διάρκεια της παιδικής του ηλικίας. (Γιωτάκος, 2002). Παρόμοια αποτελέσματα βρέθηκαν και σε μελέτη του Πανεπιστημίου του Τέξας στο Χιούστον, όπου διαπιστώθηκε ότι από τους 100 τροφίμους που συμμετείχαν σε αυτή, το 59% δήλωσε ότι είχε βιώσει κάποια μορφή σεξουαλικού εξαναγκασμού κατά την παιδική ηλικία (Johnson et al., 2006).

Ως προς τις στρατηγικές αντιμετώπισης της σεξουαλικής βίας βρέθηκε ότι αυτοί που δέχονται σεξουαλική βία όσο και αυτοί που την ασκούν επιλέγουν στο μεγαλύτερο ποσοστό, σαν τρόπο αντίδρασης την εκδίκηση.

Από τα αποτελέσματα φαίνεται επίσης ότι σημαντικό ποσοστό των συμμετεχόντων που είχαν δεχθεί απόπειρα σεξουαλικής κακοποίησης ήταν ομοφυλόφιλοι και αμφιφυλόφιλοι. Το συγκεκριμένο αποτέλεσμα ήταν αναμενόμενο καθώς οι ομοφυλόφιλοι ή οι ανοικτά θηλυπρεπείς έχουν βρεθεί να είναι ιδιαίτερα τρωτοί στην υποδοχή σεξουαλικής βίας (Dumond, 2003).

Τα αποτελέσματα της έρευνας επιβεβαίωσαν σε μεγάλο βαθμό τις περισσότερες υποθέσεις εργασίας που είχαμε θέσει για την παρούσα έρευνα, ενώ δεν κατέστη δυνατό να απαντήσουμε τα ερευνητικά ερωτήματα που αφορούσαν στις διαφορές ανάμεσα στα κλειστά και τα δικαστικά καταστήματα κράτησης λόγω απόρριψης του αιτήματος μας από το Συμβούλιο του σωφρονιστικού καταστήματος Αλικαρνασσού.

6.1 Αδυναμίες & δυνατά σημεία της μελέτης

Βασική αδυναμία της μελέτης είναι το μικρό μέγεθος του δείγματος γεγονός που συντελεί στην αδυναμία γενίκευσης των αποτελεσμάτων στο γενικό πληθυσμό των τροφίμων. Όπως επισημάνθηκε από το επιστημονικό προσωπικό, οι τρόφιμοι έχουν την ίδια αρνητική στάση και σε άλλες έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί εφόσον οι περισσότεροι αδρανοποιούνται στο περιβάλλον της φυλακής, από κάθε δραστηριότητα στην οποία τους προτείνεται να συμμετέχουν.

Σημαντική επίσης αδυναμία εντοπίζεται στη μέθοδο συλλογής των πληροφοριών. Η διερεύνηση ευαίσθητων προσωπικών πληροφοριών δεν είναι εύκολη και σε περιπτώσεις αυτοαναφοράς δεν μπορεί να διασφαλισθεί η ειλικρινής απόκριση των συμμετεχόντων.

Τέλος, η απόρριψη του αιτήματος από το κατάστημα Αλικαρνασσού, στέρησε τη δυνατότητα σύγκρισης των αποτελεσμάτων μεταξύ των διαφορετικών καταστημάτων κράτησης, όπως είχε οριστεί εξ αρχής στους στόχους της παρούσας μελέτης

Παρόλα αυτά, η παρούσα εργασία αποτελεί την πρώτη προσπάθεια εκτίμησης του φαινομένου της σεξουαλικής κακοποίησης σε Ελληνικό κατάστημα κράτησης. Τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την παρούσα εργασία συμβάλουν σε μια πρώτη αποτίμηση του φαινομένου στην Ελλάδα καθώς και παραγόντων που το ενισχύουν.

7. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Το φαινόμενο του σεξουαλικού εξαναγκασμού στους τροφίμους των φυλακών είναι ένα πραγματικό γεγονός που συμβαίνει με μεγάλη συχνότητα. Για να αντιμετωπιστεί ένα κοινωνικό θέμα, όπως αυτό, θα πρέπει αρχικά να λάβουμε υπόψη όλους τους παράγοντες κινδύνου που επιδρούν σε αυτή την πράξη. Σαφέστατα, είναι προτιμότερο να προλάβουμε μια κατάσταση, από ότι να αντιμετωπίσουμε τις συνέπειες αυτής. Αυτό σημαίνει πως θα ήταν εύλογο να πραγματοποιηθούν παρεμβάσεις σε πρωτογενές στάδιο, δηλαδή να προάγουμε παιδαγωγικά μέτρα και υγιείς τρόπους συμπεριφοράς μέσα από την οικογένεια και το σχολείο με σκοπό την αποφυγή καταστάσεων βίας και σκληρής κακομεταχείρισης. Παρεμβάσεις όπως εκστρατείες πληροφόρησης, ενημέρωσης και εκπαίδευσης με σκοπό την αλλαγή αρνητικών παραδοσιακών προτύπων και την εκμάθηση εποικοδομητικών τρόπων συμπεριφοράς, θα μπορούσαν να συμβάλουν σημαντικά στην πρωτογενή πρόληψη. Μέσω κατάλληλου προσωπικού θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν προγράμματα διαμεσολάβησης στα σχολεία που να προάγουν το διάλογο και να λειτουργούν ανασταλτικά στη χρήση βίας. Επιπλέον θα μπορούσε να επιτευχθεί η ανάπτυξη προληπτικών και υποστηρικτικών μέτρων για την ομαλή ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των νέων.

Όσον αφορά στις συνθήκες σωφρονισμού θα ήταν χρήσιμο να δημιουργηθούν εναλλακτικές μορφές σωφρονισμού όπως ξενώνες, ειδικές θεραπευτικές μονάδες για χρήστες ουσιών και για άτομα που πάσχουν από κάποια ψυχική διαταραχή καθώς και να αντιμετωπισθεί το πρόβλημα του συνωστισμού που ευνοεί την εκδήλωση σεξουαλικής βίας. Επιπλέον με καλύτερη χρηματοδότηση θα μπορούσαν να αναπτυχθούν ψυχαγωγικές δραστηριότητες και προγράμματα με στόχο την υγιή και

δημιουργική αξιοποίηση του χρόνου κράτησης.

Τέλος, η καλύτερη συνεργασία επίσημων θεσμών και φορέων θα συντελούσε δραστικά για την αντιμετώπιση του φαινομένου.

Σε γενικές γραμμές απαιτείται σύνθετη ολοκληρωμένη σχεδιασμένη κοινωνική πολιτική που να προάγει μέτρα πρόληψης και αντιμετώπισης, όπως σε κάθε ευαίσθητο κοινωνικό ζήτημα. Προτείνουμε λοιπόν, εναλλακτικές εξωποινικές μορφές αντιμετώπισης, μακροχρόνιο σχεδιασμό και εφαρμογή αντεγκληματικών πολιτικών πρόληψης.

Επιγραμματικά οι προτεινόμενες παρεμβάσεις πρόληψης και αντιμετώπισης του φαινομένου της σεξουαλικής βίας στις φυλακές και βελτίωσης του σωφρονιστικού συστήματος είναι οι εξής:

- Ενίσχυση σχέσεων κρατουμένων με το οικογενειακό περιβάλλον
- Συνεργασία κυβερνητικών και μη κυβερνητικών φορέων θα μπορούσε να βοηθήσει στο σχεδιασμό για την πρόληψη και αντιμετώπιση της σεξουαλικής κακοποίησης στις φυλακές
- Ενημέρωση του κοινού και επιμόρφωση των εμπλεκόμενων επαγγελματιών
- Δωρεάν παροχή νομικής στήριξης κρατουμένων
- Συνεργασία με ΜΚΟ για την ψυχολογική στήριξη στις φυλακές - ενίσχυση θεσμού ψυχολόγου της φυλακής για διαρκή ψυχολογική στήριξη/παρακολούθηση κρατουμένων
- Ενίσχυση ή/και δημιουργία περισσότερων θεραπευτικών προγραμμάτων με στόχο την πρόληψη της υποτροπής μετά την αποφυλάκιση.
- Εξειδικευμένη παροχή υπηρεσιών επιμόρφωσης του προσωπικού τόσο σε θέματα φύλαξης όσο και συμπεριφοράς.
- Ενίσχυση της κοινωνικής υπηρεσίας με επιπλέον ειδικό επιστημονικό προσωπικό ώστε να βελτιωθεί η επικοινωνία των τροφίμων με το οικείο περιβάλλον τους.
- Επέκταση σχετικών προγραμμάτων για την εύρεση εργασίας μετά την αποφυλάκισή τους μέσω συνεργασίας των αρμόδιων φορέων.
- Ευκολότερη πρόσβαση στις φυλακές ερευνητών/ερευνητριών και ειδικών επιστημόνων -Προώθηση και ενίσχυση ερευνητικών δραστηριοτήτων στις φυλακές για την διεξαγωγή σημαντικών συμπερασμάτων.

- Ανάπτυξη προγραμμάτων κοινωνικής στήριξης και εκπαίδευσης των τροφίμων κατά τη διάρκεια κράτησής τους στη φυλακή εκπαίδευσης σε κοινωνικές δεξιότητες, απασχόλησης και ψυχοκοινωνικής στήριξης.

7.1 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ

Ο κοινωνικός λειτουργός που απασχολείται στον τομέα της παραβατικότητας είναι μέλος του επιστημονικού συμβουλίου της φυλακής ή του σωφρονιστικού καταστήματος. Συμμετέχει στα συμβούλια και στις επιτροπές που είναι αρμόδιες για τη λήψη αποφάσεων αναφορικά με τη διαβίωση και τη μεταχείριση των κρατουμένων. Συχνά ο κοινωνικός λειτουργός καλείται να αντιμετωπίσει και να διαχειριστεί περιστατικά σεξουαλικής κακοποίησης υιοθετώντας το ρόλο του θεραπευτή, σε συνεργασία με άλλους κλινικούς επιστήμονες.

Για την ορθή αντιμετώπιση του τραύματος της σεξουαλικής κακοποίησης, ο κοινωνικός λειτουργός θα πρέπει να επιδιώξει τα εξής (Firth et al., 1996):

- Να περιοριστούν τα σωματικά συμπτώματα της κακοποίησης
- Το θύμα να μπορεί να ανέχεται τα συναισθήματα που συνδέονται με την κακοποίηση
- Το θύμα να έχει τον έλεγχο των αναμνήσεών του και να επιλέγει να τις θέσει στο περιθώριο, εφόσον το επιθυμεί
- Να αποκατασταθεί η αυτοεκτίμηση του θεραπευόμενου
- Να αποκατασταθούν οι σημαντικές για το θεραπευόμενο σχέσεις
- Ο θεραπευόμενος να υιοθετήσει και να αποδεχτεί ένα νέο σύστημα εννοιών και πεποιθήσεων, στο οποίο να εντάσσεται και το ιστορικό της κακοποίησης

Ένας από τους κύριους στόχους του κοινωνικού λειτουργού είναι η διατήρηση της επικοινωνίας και των δεσμών του φυλακισμένου με την οικογένειά του και τα σημαντικά γι' αυτόν πρόσωπα, κατά τη διάρκεια έκτισης της ποινής του, καθώς και η αξιολόγηση των οικογενειακών αναγκών (παιδιά βρεφικής ηλικίας, έφηβοι) και η σύνδεση της οικογένειας με κατάλληλες υπηρεσίες στην κοινότητα (Καλλινικάκη, 1998).

Ο κοινωνικός λειτουργός, εκτός από την ατομική συνεργασία του με τον κάθε κρατούμενο, μπορεί να αναπτύξει προγράμματα κοινωνικής εργασίας με στόχο την κοινωνική προσαρμογή στο κλειστό πλαίσιο του καταστήματος, τη βελτίωση της ποιότητας της καθημερινής ζωής, της επικοινωνίας και της αλληλεγγύης. Στις περιπτώσεις αυτές αξιοποιείται η μέθοδος της κοινωνικής εργασίας με ομάδες, με στόχο το μοίρασμα ευθυνών, την κατανομή και οργάνωση των δραστηριοτήτων στο χώρο διαμονής και απασχόλησης των κρατουμένων, την πρόληψη ή και την άμβλωση των μεταξύ τους συγκρούσεων κλπ. Ειδικότερες παρεμβάσεις αναπτύσσονται σε περιπτώσεις έγκλειστων με χρόνια νοσήματα, αλκοολικών, χρηστών εξαρτησιογόνων ουσιών, ψυχικά ασθενών κ.α. (Καλλινικάκη, 1998).

Συγκεκριμένα ο κοινωνικός λειτουργός μπορεί να αναπτύξει τους παρακάτω ρόλους (Καλλινικάκη,1998):

- Μεσολαβητής: Ο κοινωνικός λειτουργός μεσολαβεί μεταξύ εξυπηρετούμενων και κοινωνικών υπηρεσιών. Συστήνει και καθοδηγεί άτομα, οικογένειες και κοινότητες στις υπάρχουσες υπηρεσίες προκειμένου να αξιοποιήσουν τις παροχές τους.
- Συνήγορος: Ο κοινωνικός λειτουργός συνηγορεί για την αναγνώριση και προστασία των δικαιωμάτων των εξυπηρετούμενων και για την εξασφάλιση των απαιτούμενων γι'αυτούς υπηρεσιών, όταν αυτές δεν τους είναι προσιτές.
- Εκπρόσωπος: Ο κοινωνικός λειτουργός εκπροσωπεί τους εξυπηρετούμενους ενώπιον της διοίκησης της κοινωνικής υπηρεσίας για την έγκριση της χορήγησης των παροχών που ζητούν.
- Αξιολογητής: Ο κοινωνικός λειτουργός συγκεντρώνει πληροφορίες, αξιολογεί προβλήματα, συσχετίζει αντιδράσεις με ψυχοκοινωνικές δυσκολίες και παίρνει αποφάσεις για παρέμβαση και δράση.
- Κλινικός Θεραπευτής: Όταν έχει το ρόλο αυτό ο κοινωνικός λειτουργός παρέχει ψυχοθεραπευτική βοήθεια σε άτομα, οικογένειες και ομάδες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Abbey, A., 1991, Misperceptions as an antecedent of acquaintance rape: A consequence of ambiguity in communication between men and women. Pp. 96-112 in A. Parrot and L. Bechhofer, eds., *Acquaintance Rape: The Hidden Crime* . New York:Wiley.

Bandura, A., 1986, *Social foundation of thought and action: a social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Bard, L., Carter, D., Cerce, D., Knight, R., Rosenberg, R., Schneider, B., 1987, A Descriptive Study of Rapists and Child Molesters: Developmental, Clinical and Criminal Characteristics', *Behavioural Sciences and the Law*, vol. 5, no. 2, pp 203 – 220.

Bartol, C.R., 1991, Police psychology: Then, now and beyond. *Criminal Justice and Behavior*, 23, 70-89.

Bergen, R.K., 1996, *Wife Rape. Understanding the Response of Survivors and service Providers*. USA: Sage Publications.

Blader, J.C. & Marshall, W.L., 1989, Is assessment of sexual arousal in rapists worthwhile? A critique of current methods and the development of a response compatibility approach. *Clinical Psychology Review*, 9, 569-587.

Blaske, D., Borduin, C.M., Henggeler, S.W., Mann, B.J. ,1989, Individual family and peer characteristics of adolescent sex offenders and assaultive offenders. *Developmental Psychology*, 25, 846-855.

Brownmiller, S., 1975, *Against our will-men, woman and rape*, National Criminal Justice Reference Service.

Burt, M. R., 1980, Cultural myths and supports for rape. *Journal of Personality and Social Psychology*, 38, 217-230.

- Calder, M.C., Peake, A., Rose K.**, 2001, Mothers of sexually abused children: A framework for assessment, understanding and support. Dorset: Russell House Publishing.
- Clarke, L., Lewis, D.**, 1977, Rape: the Price of Coercive Sexuality, Toronto: Canadian Women's Educational Press.
- Chliaoutakis, J. E., Drakou, I., Gnardellis, Ch., Galariotou, S., Carra, H., Chliaoutaki, M.** 2002. Greek Christian Orthodox Ecclesiastical lifestyle: could it become a pattern of health-related behavior? Preventive Medicine, 34: 428-35.
- Cohen, M., Deamant, C., Barkan, S., Richardson, J., Young, M., Holman, S.**, 1971, Domestic violence and childhood sexual abuse in HIV-infected women and women at risk for HIV. American Journal of Public Health. 90:560–565.
- Connors, M.E., Morse, W.**, 1993, Sexual abuse and eating psychopathology: a review of the evidence for a causal link. Int J Eat Disord 18, 1-11.
- Cunningham, M. D., Reidy, T. J.**, 2002, Violence risk assessment at federal capital sentencing: Individualization, generalization, relevance, and scientific standards. Criminal Justice and Behavior, 29, 512-537.
- Darke, J. L.**, 1990, Sexual aggression: Achieving power through humiliation. In W. L. Marshall, D. R. Laws, & H. E. Barbaree (Eds.), Handbook of sexual assault: Issues, theories, and treatment of the offender (pp. 55 -72). New York: Plenum.
- Degroot, J.**, 2001, AS: HIV among incarcerated women: an epidemic behind the walls. Corrections Today 63:77–81, 97.
- Dowdeswell J.** 1986. women on rape. Great Britain: Thorson's Publishing Group.
- Dumond, R.W.** 2003. Confronting America's Most Ignored Crime Problem: The Prison Rape Elimination Act of 2003. Journal of American Academy of Psychiatry and Law, 31:354-60.
- Eigenberg, HM.**, 2002, Prison staff and male rape, in Prison Sex: Practice and Policy. Edited by Hensley C. Boulder, CO: Lynne Rienner Publishers, pp 49–65.
- Ellis, B.**, 1991, Legend-trips and satanism: Adolescents' ostensive traditions as "cult" activity. In J. T. Richardson, J. Best, & D. G. Bromley (Eds.), The Satanism scare (pp. 279-296). New York: Aldine De Gruyter.
- Ellis, L.**, 1989, Theories of rape. New York: HemisphereGold (1991).
- Fergusson, D., Horwood J. Lynskey M.**, 1997, "Childhood Sexual Abuse, Adolescent Sexual behaviors and Sexual Revictimization, Child Abuse and Neglect, Vol. 21, No 8, pp 789-803.

- Finkelhor, D., Yllo, K.,** 1980, Rape in marriage: A sociological view. In D. Finkelhor et al., (eds), *The Dark Side of families – Current Family Violence Research* (pp.119-130). USA: Sage Publications
- Finkelhor, D.,**1984, *A sourcebook on sexual abuse*. Newbury Park, CA: Sage.
- Furman, E.,** 1994, Some effects of the parent's teach on the child's personality development, p.382-402. Στο Fromkiel R. (ed), *Essential papers on objects loss*, NY University Press.
- Gelles R.J.** ,1997, *Intimate Violence in Families*. Third Edition. USA:Sage Publications.
- Giotakos, O., Markianos, M., Vaidakis, N., Christodoulou, G.N.,** 2003, Sex hormones and biogenic amine turnover of sex offenders in relation to their temperament and character dimensions, *Psychiatry Research*, 127(3): 185-93.
- Goetting A.,**1983, The Elderly in Prison: Issues and Perspectives, *Journal of Research in Crime and Delinquency*, Vol. 20, No. 2, 291-309.
- Gold, S. R,** 1991, Sexual interaction skills. In W. O'Donohue & L. Krasner (Eds.) *Handbook of psychological skills training*. New York: Allyn & Bacon.
- Groth, A.N., Birnbaum, H.J.,** 1978, Adult sexual orientation and attraction to underage persons. *Archives of Sexual Behavior*, 7 (3), 175-181.
- Hall, G. C. N.,** 1989, Sexual offender recidivism revisited: A meta-analysis of recent treatment studies. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*.
- Hall, G. C. N., Hirschman, R.,** 1991, Sexual aggression against children: A conceptual perspective of etiology. *Criminal Justice and Behavior*, 19, 8-23.
- Harlow, C.,**1999, *Prior Abuse Reported by Inmates and Probationers*. Bureau of Justice Statistics Bulletin. Washington, DC: United States Department of Justice, Office of Justice Programs, NCJ 172879.
- Hensley, C., Koscheski, M., Tewksbury, R.** 2005 Examining the Characteristics of Male Sexual Assault Targets in a Southern Maximum-Security Prison, *Journal of Interpersonal Violence*, 20 (6): 667-679.
- Harrison, E.,** 2002, Testimony of Edward Harrison, President, National Commission on Correctional Health Care to the United States Senate Committee on the Judiciary on the Prison Rape Reduction Act of 2002, Washington, DC.
- Hazan, C., Shaver, P.R.,** 1994, Attachment as an Organizational Framework for Research on Close Relationships, *Psychological Inquiry*, 5, 1-22.

- Hensley, C., Koscheski, M., Tewksbury, R.,** 2005, Examining the Characteristics of Male Sexual Assault Targets in a Southern Maximum-Security Prison, *Journal of Interpersonal Violence*, 20 (6): 667-679.
- Herzog, DB., Keller, M.,** 1992, The prevalence of personality disorders. In 210 women with eating disorders, *Clin Psychiatry*, 53 : 147-152.
- Howard, J.,** 1973, *The State of Prisons in England and Wales* Patterson Smith. Available in <http://www.howardleague.org/johnhoward>, in 30-7-08.
- Hudson, SM., Ward T,** 1997, A treatment program for child molesters in New Zealand. In: *Sourcebook of treatment programs for sexual offenders*, Marshall WL, Fernandez YM, Hudson SM, Ward T (eds), Plenum Press, NY, 17-28.
- Jean A., O'Shea A.,** 2002, African Disunity: Comparing Human Rights Law and Practice of North and South African States *Human Rights Quarterly - Volume 24, Number 1*, pp. 86-125.
- Johnson, R.J., Ross, M.W., Taylor, W.C., Williams M.L., Carvajal, R.I., Peters, R.J.** 2006. Prevalence of childhood sexual abuse among incarcerated males in county jail, *Child abuse & neglect*, 30 (1): 75-86.
- Johnson, I.M., Sigler, R.T.** 1997, *Forced Sexual Intercourse in Intimate Relationships*, Brookfield, Vermont: Ashgate.
- Johnson, C.F.,** 2004, Child sexual abuse. *Lancet* 364, 462-470.
- Kellogg, N.D., Menard, S.W.,** 2003, Genital anatomy in pregnant adolescents: «Normal» does not mean «nothing happened», *Pediatrics*; 113 :e67-e69.
- Kempe, R.C., Kempe, C.H.,** 1978, *The Common Secret: Sexual Abuse of Children Adolescents*, *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*.
- Knight, R. A., Prentky, R. A.,**1987, The developmental antecedents and adult adaptations of rapist subtypes. *Criminal Justice and Behavior*, 14 (4): 403 - 426.
- Koss, E., Weiffenbach, J.M., Haxby, J.V., Friedland, R.P.,** 1988, Olfactory detection and identification performance are dissociated in early Alzheimer's disease. *Neurology*, 38, 1228–1232 Groth & Birnbaum.
- Koulierakis, G., Gnardellis, C., Agrafiotis, D., Power, K.G.,** 2000, HIV risk behaviour correlates among injecting drug users in Greek prisons, *Addiction*, 95(8): 1207–1216.
- Koumi, I. & Tsiantis, J.** 2001. Smoking Trends in adolescence: Report on a Greek school-based peer-led intervention aimed at prevention. *Health Promotion International*. 16: 65-72.

- Laynon, J.**, 1991, The nutritional ecology of the dugong in tropical north Queensland, Phd Thesis, Monash University, Australia.
- Lees, S.**, 2000, Marital Rape and Marital Murder, In J. Hanmer , Home Truths about Domestic Violence. Feminist influences on policy and practice. A reader (pp57-68). London : Routledge.
- Likert, R.**, 1932, A Technique for the Measurement of Attitudes, New York, Achives of Psychology.
- Lipton, D.N., McDonel, E.C., McFall, R.M.**, 1987, Heterosexual perception in rapists. Journal of Consulting and Clinical Psychology, Volume 55, Pages 17-21. Stettrac & Quinse.
- Malamuth NM**, 1984, Debriefing effectiveness following exposure to pornographic rape depictions. The Journal of Sex Research 20:1-13.
- Malamuth, N., Brown, L.** , 1994, Sexually aggressive men's perceptions of women's communications: Testing three explanations. Journal of Personality and Social Psychology, 67, 699-712.
- Malamuth NM, Check IVP**, 1983, Sexual arousal to rape depictions: Individual differences Journal of Abnormal Psychology 92:52-67.
- Malliori, M., Sypsa, V., Psichogiou, M., Touloumi, G., Skoutelis, A., Tassopoulos, N., Hatzakis, A., Stefanis, C.** 1998. A survey of bloodborne viruses and associated risk behaviours in Greek prisons, Addiction, 93(2): 243-251.
- Marshall C.E.**, 1994, A Portrait of Crime Victims who Fight Back, Journal of Intetpersonal, 9: 45 -74.
- Marshall, W. L., Barbaree, H. E.**, 1990, Outcome of comprehensive cognitive-behavioral treatment programs. In W. L. Marshall, D. R. Laws, & H. E. Barbaree (Eds.), Handbook of sexual assault (pp. 363-385). New York: Plenum Press.
- Maruschak, LM.**, 2000, HIV in Prisons, Bureau of Justice Statistics Bulletin. Washington, DC: United States Department of Justice, Office of Justice Programs, October 2002, NCJ 196023.
- Maslow, A.H.**,1940, Dominage-quality and social behavior in infra-human primates. Journal of social Psychol., 11:313-24.
- Maclea, K., Gunion, M.**, 2003, Learning with care: the education of children looked after away from home by local authorities in Scotland, Adoption & Fostering, Vol. 27, pp. 20–31.

- Overholser, J. C., Beck, S.,**1986, Multimethod assessment of rapists, child molesters, and three control groups on behavioral and psychological measures. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 54, 682-687.
- Papadakaki, M., Tzamalouka, G., Chatzifotiou, S., Chliaoutakis, J.** 2007. Seeking for risk factors of intimate partner violence in a Greek national sample: the role of self-esteem, *Journal of Interpersonal Violence*, (In press).
- Porter L.E.,** 2006, Examining Group Rape: A Descriptive Analysis of Victim Behavior, *European Journal of Criminology*, vol. 3, pp.357 -381.
- Pryor, J. B., Stoller, L. M.,** 1994, Sexual cognition processes in men who are high in the likelihood to sexually harass, *Personality and Social Psychology Bulletin*, 20, 163 – 169.
- Pryor, J. B., La Vite, C. M., Stoller, L. M.,**1993, A social psychological analysis of sexual harassment: The person/situation interaction. *Journal of Vocational Behavior*, 42, 68-83.
- Reginald A.,**(2003), *Prison Reform Through Offender Reentry: A Partnership Between Courts and Corrections*, Ohio Department of Rehabilitation and Correction.
- Rorty, M., Yager J., Rossotto, E.,** 1994, Childhood Sexual Physical and Psychological Abuse in Bulimia Nervosa. *Am. J. Psychiatry* 151(8), 1122-1126.
- Rosenberg, M.** 1965. *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Russel, D.,** 1990, *Rape in marriage*. USA: Indiana University Press.
- Russel, D.H.,**1984, *Sexual Exploitation Rape Child, Sexual Abuse and Work Place Harassment*, Volume 155 Library of Research.
- Sar M, Stumpf WE,** 1977, Androgen concentration in motor neurons of cranial nerves and spinal cord. *Science* 197:77-80.
- Saxe, G., Miller, A., Bartholomew, D., Hall, E., Lopez, C., Kaplow, J. B., Koenen, K. C., Bosquet, M., Allee, L., Erikson, I., & Moulton, S.** (2005). Incidence of and risk factors for acute stress disorder in children with injuries. *Journal of Trauma, Injury, Infection, and Critical Care*, 59.
- Seidman, S, N., Rieder, R. O.,** 1994, A review of sexual behaviour in the United States, *Am. J. Psychiatry*, 151: 330-341.
- Seto, M. C., Barbaree, H. E.,** 1995, Sexual aggression as antisocial behavior : A developmental model, *Journal of Sexual behavior* , vol 27.

- Smart C.**, 1995, *Law, Crime and Sexuality*, Sage publ., London-Thousand Oaks-New Delhi.
- Spinellis, C.D., Themeli, O.** 1997. Suicide in Greek prisons: 1977 to 1996, *Crisis*, 18(4):152-6.
- Stermac, L. E., Quinsey, V. L.**, 1986, Social competence among rapists, *Behavioral Assessment*, 8,171 – 185.
- Straus, M.A.**, 1979. Measuring intra-family conflict and violence: The conflict Tactics Scale, *Journal of Marriage and the Family*, 41(1): 75-88.
- Struckman-Johnson, C. & Struckman-Johnson, D.** 2006. A Comparison of Sexual Coercion Experiences Reported by Men and Women in Prison, *Journal of Interpersonal Violence*, 21 (12): 1591-1615.
- Stumpf, S.A., Colarelli, S.M., Hartmann, K.**, 1983, Development of the Career Exploration Survey (CES). *Journal of Vocational Behavior*, 22, 191-226.
- Taylor- Browne J.**, 1997, Obfuscating Child Sexual abuse I: The Identification of Social Problems, *Child Abuse Review*, Vol. 6, No 1.
- Teyler, T. J., Vardaris, R. M., Lewis, D., Rawitch, A. B.**, (1980) Gonadal steroids: effect on excitability of hippocampal pyramidal cells. *Science* 209: 1017-1019.
- Tingle, D., Barnard, G.W., Robbins, L., Newman, G., Hutchinson, D.**, 1986, Childhood and adolescent characteristics of pedophiles and rapists. *International Journal of Law and Psychiatry* 9:103–116.
- Van der Kolk, B.A., Pelcovitz, D., Roth S., Mandel F.**, 1993, Disorders of extreme stress: results of the DSM IV Field Trials for PTSD. American psychiatric Association, Washington DC.
- Van der Kolk, B.A., Perry, J.C., Herman, J.L.**, 1991, Childhood origins of self-destructive behavior. *American Journal of Psychiatry* ,148,1665-1671.
- Waller, G.**, 1991, Sexual abuse as a factor in eating disorders. *Br. J. Psychiatry*, 159, 664-671.
- Walker, B.**, 1997, *Boys Understanding boys' sexual health education and its implications for attitude change*, Norwich: Care, University of East Anglia.
- Ward, T., Loudon, K., Hudson, S., Marshall, W.L.**, 1995, A descriptive model of the offence process. *Journal of Interpersonal Violence*, Volume 10, Pages 453-473.
- Ward, T., Hudson, S. M., Keenan, T.**, 1996, A self regulation model of the sexual offence process. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment* , 10 , 141-157.
- Ward, T., Hudson, S.M., Johnston, L., Marshall, W.L.**, 1997, Cognitive distortions

in sex offenders: an integrative review. *Clinical Psychology Review*, Volume 17, Pages 479-507.

Watkins, C.G., 1967, Enforcement of Conformity to Law through Contempt Proceedings, The Hein Online.

Yates, E., Barbaree, H.E., Marshall, W.L. 1984. Anger and deviant sexual arousal. *Behavior Therapy*, 15, 287-294.

Ελληνική Βιβλιογραφία

Γιαννουλέας, Μ. 2003. Ούτε Θύμα Ούτε Θύτης, εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003.

Γιωτάκος Ο., 2004, Το προφίλ του ατόμου που κακοποιεί σεξουαλικά τα παιδιά, *Τετράδια Ψυχιατρικής* 2004, 86: 102-107.

Γιωτάκος Ο., Βαϊδάκης, Ν., Μαρκιανός, Μ., Χριστοδούλου Γ.Ν., 2002, Προφίλ προσωπικότητας ατόμων με σεξουαλική παραπτωματικότητα, *Ψυχιατρική* 2002, 14:181-190.

Δασκαλάκης, Η., 1985, Η εγκληματολογία της κοινωνικής αντίδρασης, σελ. 88, εκδ. Σάκκουλα.

Εφημερίδα της κυβερνήσεως της Ελλάδας, 16/05/1989, Τ. 1 , αρ.φ.122

Εφημερίδα της κυβερνήσεως του βασιλείου της Ελλάδας, 15/03/1923, Τ.1 , αρ.φ. 56.

Καλλινικάκη, Θ., 1998, Κοινωνική Εργασία, Εισαγωγή στη Θεωρία και την Πρακτική της Κοινωνικής Εργασίας, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

Καμηλιέρη, Μ. & Παπανικολάου, Σ., 2003, Η σεξουαλική παρενόχληση των γυναικών από τους εργοδότες στο χώρο εργασίας και οι τρόποι αντίδρασης σε αυτήν, *Πτυχιακή Εργασία, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Σχολή Επαγγελματιών Υγείας & Πρόνοιας, ΤΕΙ Κρήτης.*

Καραμπέλης, Χ., 2003, Το έγκλημα του βιασμού, ανακτημένο από: <http://www.theartofcrime.gr>.

Κουράκης, Ν., 2005, Ποινική Καταστολή, σελ.119-182, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Λάγγαρη Β., 2006, Η ενδοοικογενειακή σεξουαλική κακοποίηση του παιδιού ως έκφραση της οικογενειακής δυσλειτουργίας στο Σεξουαλική κακοποίηση, *Μυστικό; Όχι πια!*, Αθήνα, εκδ. Ελληνικά Γράμματα.

- Μάνδρου Ι.**, 1997, Η Ελλάδα στην εποχή του εγκλήματος, Ανάκτηση στις 10-8-2008 από: <http://tovima.dolnet.gr/>
- Μπακαλάκη Α.**,1998, Λόγοι για το άλλο φύλο και αναπαραστάσεις της πολιτισμικής ιδιαιτερότητας στην Ελλάδα του 19ου και 20ου αιώνα, στο Γκέφου Μαδιανού Δ., Ανθρωπολογική Θεωρία και Εθνογραφία, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
- Παπαδομαρκάκη Ε.**, 2006, Το φαινόμενο του συζυγικού βιασμού στο Σεξουαλική Κακοποίηση, Μυστικό; Όχι πια!, Αθήνα, εκδ. Ελληνικά Γράμματα.
- Ριζάβα Γ.**,2005, Το αίτημα της υγιούς σεξουαλικότητας ως αίτημα αλλαγής της κοινωνίας, Δημοκράτειο Πανεπιστήμιο.
- Σαμαρτζή Μ.**, 1996, Γυναίκες στο χορό της οργής, Αθήνα, εκδ. Άδωνις.
- Σαρέλη, Α.**, 2007, Άνδρες θύματα βιασμού και σεξουαλικής κακοποίησης, ανακτημένο από: http://www.obrela.gr/articles/Et_Bibl_Prakt_Sareli.doc.
- Σταθοπούλου Α.**, 2006, Σεξουαλική κακοποίηση και διαταραχές πρόσληψης τροφής στο Σεξουαλική κακοποίηση, Μυστικό; Όχι πια!, Αθήνα, εκδ. Ελληνικά Γράμματα.
- Τσιγκρής, Α.**, 2000, Τα σεξουαλικά εγκλήματα: Εγκληματολογικές προσεγγίσεις της σεξουαλικής βίας, εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα.
- Τσίτουρα Σ.**, 2006, Σεξουαλική κακοποίηση εφήβων, στο Σεξουαλική κακοποίηση, Μυστικό; Όχι πια!, Αθήνα, εκδ. Ελληνικά Γράμματα.
- Υπουργείο Δικαιοσύνης.**,2008,Σωφρονιστικό Σύστημα Στην Ελλάδα, Ανάκτηση στις 31-7-08 από: <http://www.ministryofjustice.gr/>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Παράρτημα 1

Ερωτηματολόγιο έρευνας

ΤΕΙ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

για τη διερεύνηση της σεξουαλικής βίας μεταξύ των τροφίμων στα καταστήματα κράτησης
Κορυδαλλού και Αλικαρνασσού

Α/Α Ερωτηματολογίου 1__1__1__1

Κωδ. Συνεντευκτή 1__1__1

Κωδικός καταστήματος 1__1__1

Ηράκλειο, Δεκέμβριος 2007

Αγαπητοί συμμετέχοντες,

Το παρόν ερωτηματολόγιο διαμορφώθηκε στο πλαίσιο πτυχιακής εργασίας εκπαιδευόμενων κοινωνικών λειτουργών και εξετάζει τη βίαιη σεξουαλική συμπεριφορά μεταξύ των τροφίμων στα καταστήματα κράτησης Κορυδαλλού και Αλικαρνασσού.

Η συγκεκριμένη έρευνα στόχο έχει να εκτιμήσει τη συχνότητα εκδήλωσης βίαιης σεξουαλικής συμπεριφοράς καθώς και τους παράγοντες που ευνοούν ή προστατεύουν από την εμφάνισή της.

Τα αποτελέσματα της έρευνας αναμένεται να συμβάλουν σε μια πρώτη αποτίμηση της υφιστάμενης κατάστασης, σε μια χώρα που διαθέτει ελλιπή δεδομένα σχετικά με το συγκεκριμένο φαινόμενο.

Πριν από τη συμπλήρωσή του ερωτηματολογίου θα πρέπει να γνωρίζετε τα παρακάτω:

- A) Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου είναι προαιρετική.
- B) Οι πληροφορίες που θα δώσετε είναι εμπιστευτικές και διαθέσιμες αποκλειστικά στα πρόσωπα που υλοποιούν την έρευνα.
- Γ) Οι πληροφορίες που θα δώσετε θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για τους σκοπούς της έρευνας.

Σας προσκαλούμε λοιπόν να συμβάλετε σε αυτή την προσπάθεια με τη συμμετοχή σας στην παρούσα μελέτη.

Είμαστε στη διάθεσή σας να απαντήσουμε σε ερωτήσεις ή απορίες σας.

Με εκτίμηση,

Οι εκπαιδευόμενες κοινωνικοί λειτουργοί

Μάρθα Γούτσου

Μαρία Ιορδανίδου

Σουλτάνα Σχίζα

A. ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Ηλικία (συμπληρώστε αριθμό ετών π.χ. 48) : 1__1__1

2. Τόπος διαμονής (επιλέξτε με X μια μόνο απάντηση):

Ηράκλειο Άλλη πόλη της Κρήτης Άλλη πόλη εκτός Κρήτης

3. Οικογενειακή κατάσταση (επιλέξτε με X μια μόνο απάντηση):

Ανύπαντρος Παντρεμένος Σε διάσταση Διαζευγμένος Χήρος/α

4) Πόσα παιδιά έχετε; (συμπληρώστε αριθμό π.χ. 3) 1__1__1

5) Ποιο είναι το μορφωτικό σας επίπεδο; (επιλέξτε με X μια μόνο απάντηση)

Καθόλου εκπαίδευση Μερικές τάξεις δημοτικού

Απόφοιτος δημοτικού Απόφοιτος γυμνασίου

Απόφοιτος λυκείου Απόφοιτος ΤΕΙ/Πανεπιστημίου

Μεταπτυχιακές σπουδές

6) Ποια ήταν η κύρια/ή τελευταία απασχόλησή σας πριν τον εγκλεισμό σας; (επιλέξτε με X μια μόνο απάντηση και αναφέρετε το ακριβές επάγγελμά σας στο περιθώριο)

Μισθωτός Πιο συγκεκριμένα

I _____ I

Αυτοαπασχολούμενος Πιο συγκεκριμένα

I _____ I

Άνεργος

Άλλο Πιο συγκεκριμένα
I _____ I

7) Πώς θα περιγράφατε τις σεξουαλικές σας προτιμήσεις;

- Ομοφυλόφιλος (μου αρέσουν οι άνδρες)
Ετεροφυλόφιλος (μου αρέσουν οι γυναίκες)
Αμφιφυλόφιλος (μου αρέσουν και οι άνδρες και οι γυναίκες)

B. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

8. Πόσος χρόνος κράτησης σας έχει επιβληθεί; (επιλέξτε με X μια μόνο απάντηση)

- Ισόβια κάθειρξη
Πρόσκαιρη κάθειρξη (5-20 έτη)
Φυλάκιση (10 ημέρες-5 έτη)
Κράτηση (1 ημέρα-1 μήνας)

9. Για ποια από τα παρακάτω ποινικά αδικήματα εκτίετε την τρέχουσα ποινή; (αν χρειαστεί επιλέξτε με X περισσότερες από μια απαντήσεις)

Ληστεία	☐	Κλοπή	☐
Ανθρωποκτονία	☐	Οφειλές χρεών	☐
Ναρκοτικά	☐	Ασέλγεια/βιασμός	☐
Μαστροπεία	☐	Παιδεραστία	☐
Πορνογραφία	☐	Άλλο I _____ I	☐

10. Ποιο είναι το χρονικό διάστημα που έχετε διανύσει μέχρι τώρα στο κατάστημα κράτησης (συμπληρώστε και τα τρία κενά π.χ. 3 έτη, 6 μήνες, 15 μέρες);

-----έτη -----μήνες -----μέρες

11. Έχετε καταδικαστεί στο παρελθόν για το ίδιο ή για άλλο ποινικό αδίκημα; (επιλέξτε με X μια μόνο απάντηση)

- Δεν έχω καταδικαστεί στο παρελθόν

Έχω καταδικαστεί στο παρελθόν για το ίδιο αδίκημα

Πόσες φορές; I ___ I

Έχω καταδικαστεί στο παρελθόν για άλλο αδίκημα

Πόσες φορές; I ___ I

Γ. ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

12. Έχει συμβεί κάτι από τα παρακάτω κατά τη διάρκεια της τωρινής σας φυλάκισης; (απαντήστε με X για το καθένα χωριστά)

	Ναι	Όχι
Προσπάθησε ποτέ κάποιος συγκρατούμενός σας να σας φιλήσει ή να αγγίξει το σώμα σας με σεξουαλικό τρόπο;		
Προσπαθήσατε εσείς ποτέ να φιλήσετε ή να αγγίξετε το σώμα κάποιου συγκρατούμενού σας με σεξουαλικό τρόπο;		
Σας ανάγκασε ποτέ συγκρατούμενός σας να έρθετε σε σεξουαλική επαφή μαζί του χωρίς τη θέλησή σας;		
Αναγκάσατε εσείς ποτέ κάποιον συγκρατούμενό σας να έρθει σε σεξουαλική επαφή μαζί σας χωρίς τη θέλησή του;		

13. Μετά από πόσο χρονικό διάστημα από την εισαγωγή σας στο κατάστημα κράτησης έγιναν για πρώτη φορά τα παραπάνω; (συμπληρώστε και τα τρία κενά π.χ. 3 έτη, 6 μήνες, 15 μέρες)

-----έτη -----μήνες -----μέρες

14. Πόσες φορές έχουν συμβεί τα παραπάνω για το διάστημα της τωρινής σας φυλάκισης; (συμπληρώστε αριθμό π.χ. 3) I ___ I

15. Σας έχει τύχει να δείτε κάποιον συγκρατούμενό σας να επιτίθεται σεξουαλικά σε άλλον συγκρατούμενο κατά τη διάρκεια της τωρινής σας φυλάκισης;

Ναι Όχι

16. Σας συνέβη σε προηγούμενη φυλάκιση στο παρελθόν να σας επιτεθεί κάποιος συγκρατούμενός σας σεξουαλικά;

Ναι Όχι

Πόσες φορές σας συνέβη τότε; (συμπληρώστε αριθμό π.χ. 3) I _____ I

17. Ποια από τα παρακάτω πιστεύετε ότι πρέπει να κάνει ένας τρόφιμος όταν του επιτίθεται σεξουαλικά ένας άλλος τρόφιμος; (αν χρειαστεί επιλέξτε με X περισσότερες από μια απαντήσεις)

	Ναι	Όχι
Να πάρει εκδίκηση		
Να αντιδράσει βίαια		
Να το αποκαλύψει σε άλλους τροφίμους		
Να το αποκαλύψει σε κάποιο μέλος της οικογένειάς του		
Να το αποκαλύψει σε κάποιο φιλικό πρόσωπο		
Να το αναφέρει στον προϊστάμενο της φυλακής		
Να το αναφέρει σε φύλακα		
Να το αναφέρει σε φορείς και υπηρεσίες (όπως ιατρός, κοιν. λειτουργός κ.α.)		
Να κάνει αίτηση με σκοπό να αλλάξει κελί		
Να μην κάνει τίποτα		
Άλλο		

4. ΣΧΕΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ

18. Πολλοί άνθρωποι αναφέρουν ότι όταν ήταν παιδιά (κάτω των 16 ετών) είχαν κάποιου είδους σεξουαλική επαφή με κάποιον μεγαλύτερο σε ηλικία. Παρακάτω υπάρχει μια λίστα σεξουαλικών πράξεων που μπορεί να συνέβηκαν ανάμεσα σε σας και κάποιον κατά 5 χρόνια μεγαλύτερο, συμπεριλαμβανομένων και συγγενών (απαντήστε με X για το καθένα χωριστά).

Ναι Όχι

- Αγκαλιές / φιλιά με τρόπο σεξουαλικό
- Επίδειξη γεννητικών οργάνων
- Χαίδεμα άλλων σημείων του σώματος (όχι γεννητικών οργάνων)
- Άγγιγμα γεννητικών οργάνων με τα χέρια
- Προσπάθεια για πρωκτική επαφή
- Ολοκληρωμένη πρωκτική επαφή

19. Πόσο συχνά βλέπατε τον πατέρα σας να κάνει τα παρακάτω στη μητέρα σας (ή το αντίστροφο) ή σε σας και τα αδέρφια σας, μέχρι την ηλικία των 16 ετών; (απαντήστε με X για το καθένα χωριστά)

Ο πατέρας προς τη μητέρα ή το αντίστροφο.....	Ποτέ	Μερικές φορές	Συχνά	Πολύ συχνά
Πρόσβαλε και έβρισε τη μητέρα ή εσάς και τα αδέρφια σας				
Κατσούφιασε και αρνήθηκε να μιλήσει για κάτι				
Έφυγε εκρηκτικά από το δωμάτιο ή από το σπίτι				
Έκανε ή είπε κάτι με σκοπό να ενοχλήσει τη μητέρα ή εσάς και τα αδέρφια σας				
Απειλήσε να χτυπήσει ή να πετάξει κάτι στη μητέρα ή σε σας και τα αδέρφια σας				
Πέταξε ή έσπασε ή χτύπησε ή κλώτσησε κάτι				
Πέταξε κάτι στη μητέρα ή σε σας και τα αδέρφια σας				
Έσπρωξε ή άρπαξε άγρια τη μητέρα ή εσάς και τα αδέρφια σας				
Χαστούκισε τη μητέρα ή εσάς και τα αδέρφια σας				
Κλώτσησε, χτύπησε ή γρονθοκόπησε τη μητέρα ή εσάς και τα αδέρφια σας				
Χτύπησε ή προσπάθησε να χτυπήσει με κάτι τη μητέρα ή εσάς και τα αδέρφια σας				
Ξυλοκόπησε τη μητέρα ή εσάς και τα αδέρφια σας				
Προσπάθησε να πνίξει τη μητέρα ή εσάς και τα αδέρφια				

σας				
Απειλήσε με μαχαίρι ή όπλο τη μητέρα ή εσάς και τα αδέρφια σας				
Χρησιμοποίησε μαχαίρι ή πυροβόλησε εναντίον της μητέρας σας ή εναντίον εσάς και των αδερφών σας				
Εξανάγκασε τη μητέρα ή εσάς και τα αδέρφια σας σε σεξουαλικές πράξεις παρά τη θέλησή σας				

E. ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑ

20. Με ποια συχνότητα κάνετε καθένα από τα παρακάτω; (απαντήστε με X για το καθένα χωριστά)

	ποτέ	σπάνια	μερικές φορές	συχνά	πολύ συχνά
Υμνείτε το θεό					
Κάνετε το σταυρό σας					
Ζητάτε τη βοήθεια του θεού					
Διαβάζετε βιβλία θρησκευτικού περιεχομένου					
Συμμετέχετε σε συζητήσεις θρησκευτικού περιεχομένου					
Πηγαίνετε στην εκκλησία					
Νηστεύετε					
Εξομολογείστε					
Λαμβάνετε την θεία κοινωνία					

ΣΤ. ΑΥΤΟΕΚΤΙΜΗΣΗ

21. Τι πιστεύετε για το καθένα από τα παρακάτω; (απαντήστε με X για το καθένα χωριστά)

	διαφωνώ απόλυτα	διαφωνώ	συμφωνώ	συμφωνώ απόλυτα
Σε γενικές γραμμές είμαι ευχαριστημένος από τον εαυτό μου				
Μερικές φορές αισθάνομαι ότι δεν είμαι καλός σε τίποτα				
Αισθάνομαι ότι έχω αρκετές δυνατότητες				
Είμαι ικανός να κάνω πράγματα όπως και οι άλλοι άνθρωποι				
Νιώθω ότι δεν έχω κάνει πολλά πράγματα για να είμαι περήφανος				
Αισθάνομαι άχρηστος μερικές φορές				
Αισθάνομαι ότι είμαι ένα αξιόλογο άτομο τουλάχιστον όσο και οι άλλοι				
Θα ήθελα να έχω μεγαλύτερο σεβασμό για τον εαυτό μου				
Σε γενικές γραμμές τείνω να πιστεύω ότι είμαι αποτυχημένος				
Έχω θετική στάση απέναντι στον εαυτό μου				

Παράρτημα 2

Άδεια διεξαγωγής έρευνας: Δικαιολογητικά

ΑΙΤΗΣΗ

ΟΙ ΑΙΤΟΥΣΕΣ:

Όνοματεπώνυμο: Γούτσου Μάρθα
Πατρώνυμο: Ευστράτιος
Ημ. Γέννησης: 29/10/1983
ΑΔΤ: Φ 355058
Ιδιότητα: Σπουδάστρια Κοινωνικής Εργασίας,
Σχολή Επαγγελματιών Υγείας & Πρόνοιας
Ανώτατο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
Κρήτης
Δ/ση Κατοικίας: Ροδόπης 31, Βριλήσσια, Τ.Κ. 15235
Τηλέφωνα: 210-6132475, 6946001098

Όνοματεπώνυμο: Ιορδανίδου Μαρία
Πατρώνυμο: Αντώνιος
Ημ. Γέννησης: 2/10/1984
ΑΔΤ: Φ 318586
Ιδιότητα: Σπουδάστρια Κοινωνικής Εργασίας,
Σχολή Επαγγελματιών Υγείας & Πρόνοιας
Ανώτατο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
Κρήτης
Δ/ση Κατοικίας: Ελευθερίου Βενιζέλου 1, Αιγίνιο Πιερίας,
Τ.Κ.60300
Τηλέφωνα: 6974667411

Όνοματεπώνυμο: Σχίζα Σουλτάνα
Πατρώνυμο: Αναστάσιος
Ημ. Γέννησης: 16/05/1983
ΑΔΤ: ΑΒ 547547
Ιδιότητα: Σπουδάστρια Κοινωνικής Εργασίας,

ΠΡΟΣ:

Υπουργείο Δικαιοσύνης
Δικαστικές φυλακές
Κορυδαλλού

Υπόψιν:

Διευθυντή

Ηράκλειο, 07/01/2008

Συνημμένα έντυπα:

1. Ερωτηματολόγιο μελέτης
2. Διαβιβαστικό Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας, ΤΕΙ Κρήτης
3. Βεβαίωση επιβλέπουσας καθηγήτριας

Σχολή Επαγγελματών Υγείας & Πρόνοιας
Ανώτατο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
Κρήτης

Δ/ση Κατοικίας: Επταπυργίου 16, Ίλιον Αττικής, Τ.Κ.13121
Τηλέφωνα: 2105715980, 6972190650

Θέμα: «Αίτημα παραχώρησης αδείας για την υλοποίηση έρευνας στα καταστήματα κράτησης Κορυδαλλού και Αλικαρνασσοú»

Οι παραπάνω εκπαιδευόμενες κοινωνικοί λειτουργοί, σπουδάστριες του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Ανώτατου Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Κρήτης πρόκειται να υλοποιήσουν έρευνα με θέμα «**Υποδοχή και άσκηση σεξουαλικής βίας σε ελληνικά καταστήματα κράτησης**» στο πλαίσιο εκπόνησης της πτυχιακής τους εργασίας. Στόχος της έρευνας είναι να εκτιμήσει τη συχνότητα εκδήλωσης βίαιης σεξουαλικής συμπεριφοράς καθώς και παράγοντες που ευνοούν ή προστατεύουν από την εμφάνισή της.

Η έρευνα προβλέπεται να πραγματοποιηθεί σε δείγμα κρατουμένων προερχόμενο από δύο καταστήματα κράτησης της χώρας, το δικαστικό κατάστημα Κορυδαλλού και το κλειστό κατάστημα Αλικαρνασσοú. Θα χρησιμοποιηθεί ερωτηματολόγιο με κλειστές ερωτήσεις, για την εφαρμογή του οποίου θα ζητηθεί η συνεργασία της Κοινωνικής Υπηρεσίας των καταστημάτων κράτησης.

Τα αποτελέσματα της έρευνας αναμένεται να συμβάλουν σε μια πρώτη αποτίμηση της υφιστάμενης κατάστασης, σε μια χώρα που διαθέτει ελλιπή δεδομένα σχετικά με το συγκεκριμένο φαινόμενο.

Στο πλαίσιο υλοποίησης της έρευνας θα διασφαλιστεί αυστηρά το απόρρητο και θα υπάρξει εμπιστευτικότητα εκ μέρους των ερευνητριών. Για το λόγο αυτό, πρόσβαση στα δεδομένα θα έχουν μόνο οι σπουδάστριες που θα υλοποιήσουν τη παρούσα μελέτη και οι κοινωνικοί λειτουργοί των καταστημάτων κράτησης. Υπογραμμίζεται επίσης ότι τα δεδομένα της έρευνας θα χρησιμοποιηθούν αυστηρά για ερευνητικούς σκοπούς.

Η αναλυτική ερευνητική πρόταση υποβλήθηκε στην αρμόδια επιτροπή αξιολόγησης πτυχιακών εργασιών του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας, ΑΤΕΙ Κρήτης, καθώς και στο Συμβούλιο του Τμήματος και εγκρίθηκε με τη υπ' αριθμό 204/11-12-2007 απόφαση.

Στο πλαίσιο αυτής της προσπάθειας, θα το εκτιμούσαμε ιδιαίτερα αν εγκρίνατε την υλοποίηση της εν λόγω έρευνας, η οποία ενδέχεται να συμβάλει σημαντικά στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης στα ελληνικά καταστήματα κράτησης.

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων και ελπίζουμε στην άμεση ανταπόκρισή σας.

Με εκτίμηση
Μάρθα Γούτσου
Μαρία Ιορδανίδου
Σχίζα Σουλτάνα

ΑΤΕΙ Κρήτης
Σχολή Επαγγελματιών Υγείας & Πρόνοιας
Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας

Ταχ. Δ/ση: Εσταυρωμένος, Ηράκλειο Κρήτης
Τ.Κ. 71500 **Τ.Θ.** 1939
Τηλ. 2810 379512, 379534, 379536
Φαξ. 2810 379504

Ηράκλειο, 7-1-2007

Β Ε Β Α Ι Ω Σ Η

Η υπογραφόμενη **Παπαδακάκη Μαρία**, κοινωνική λειτουργός και εργαστηριακή συνεργάτης στο Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, ΑΤΕΙ Κρήτης,

β ε β α ι ώ ν ω

ότι οι σπουδάστριες **Γούτσου Μάρθα** του Ευστρατίου, **Ιορδανίδου Μαρία** του Αντωνίου και **Σχίζα Σουλτάνα** του Αναστασίου, θα εκπονήσουν υπό την επιστημονική επίβλεψή μου, πτυχιακή εργασία με τίτλο *«Υποδοχή και άσκηση σεξουαλικής βίας σε ελληνικά καταστήματα κράτησης»* σε δείγμα τροφίμων στα καταστήματα κράτησης Κορυδαλλού και Αλικαρνασσού, όπως ορίζεται από την υπ' αριθμό 204/11-12-2007 απόφαση του Συμβουλίου του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας.

Η επιβλέπουσα

Μαρία Παπαδακάκη
Κοινωνική λειτουργός, ΜΡΗ

Εργαστηριακή συνεργάτης, ΑΤΕΙ Κρήτης

E-mail: mpapadakaki@yahoo.gr

Παράρτημα 3

**Έγγραφο απόρριψης αιτήματος από Συμβούλιο σωφρονιστικού
καταστήματος Αλικαρνασσού**

1861
15.2.08

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
Δ/ΝΣΗ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ
ΤΜΗΜΑ Β3

Αθήνα 8.2.2008

Αρ. Πρωτ: 8907 οικ

Ταχ. Δ/ση : Μεσογείων 96
Ταχ. Κώδ. : 115 27
Πληροφ. : Κ. Θεοδωράτου
Τηλ. : 210-7767243
Fax. : 210-7767458

✓ ΠΡΟΣ:
κ. Δ/ντή της
Κ.Φ. ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΟΥ
Τ.Κ. 71601

Κοιν. Τζωφ
15-2-08

ΘΕΜΑ: Έγκριση αιτήματος για χορήγηση άδειας.
ΣΧΕΤ: Έγγραφό σας με αρ.πρωτ: 678/25.1.2008 και πρόταση του Συμβουλίου της Φυλακής με αρ.πρωτ: 9/25.1.2008.

Σε απάντηση των ως άνω σχετικών σας γνωρίζουμε ότι εγκρίνουμε την ως άνω πρότασή σας περί απορρίψεως του αιτήματος για διανομή ερωτηματολογίου σε κρατούμενους του καταστήματος.

Η Γενική Δ/ντρια

Χ. Πέτρου

Ακριβές αντίγραφο
Η Προϊσταμένη του Τμήματος

Π. Γεωργή

Παράρτημα 4

**Έγγραφο έγκρισης αιτήματος από Συμβούλιο σωφρονιστικού
καταστήματος Κορυδαλλού**

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ
ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
Δ/ΝΣΗ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ
ΤΜΗΜΑ Β3

Αθήνα 23/1/2008

Αρ. Πρωτ: 616 οικ

ΠΡΟΣ:

Ταχ. Δ/ση : Μεσογείων 96
Ταχ. Κώδ. : 115 27
Πληροφ. : Κ. Θεοδωράτου
Τηλ. : 210-7767243
Fax. : 210-7767458

κ. Δ/ντή της
Δ.Φ.ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΥ
Σολωμού 3-5
Τ.Κ. 181-10

ΘΕΜΑ: Έγκριση αιτήματος και πρότασής σας.

ΣΧΕΤ.: Έγγραφό σας με αρ.πρωτ: 1835/22.1.2008 και πρόταση του Συμβουλίου της Φυλακής με αριθμ. 26/22.1.2008.

Σε απάντηση των ανωτέρω, σας γνωρίζουμε ότι εγκρίνουμε την ως άνω πρότασή σας για διεξαγωγή έρευνας με την διανομή ερωτηματολογίου σε κρατούμενους του καταστήματός σας από τις σπουδάστριες του ΤΕΙ Κρήτης Γούτσου Μάρθα του Ευστρατίου, Ιορδανίδου Μαρία του Αντωνίου και Σχίζα Σουλτάνα του Αναστασίου.

Η Γενική Διευθύντρια

Χ. Πέτρου

Ακριβές αντίγραφο
Η Προϊσταμένη του Τμήματος

Π. Γεωργή

Παράρτημα 5

Πρακτικό Συμβουλίου Δικαστικής Φυλακής Κορυδαλλού

ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΦΥΛΑΚΗΣ
Συνεδρίαση 26^η / 22 Ιανουαρίου 2008

Το Συμβούλιο φυλακής το οποίο συγκροτήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 10 του Σωφρονιστικού Κώδικα και αποτελείται από τους:

1. Λεωνίδα Καραμπέκιο, Διευθυντή, ως Πρόεδρο
2. Δήμητρα Αλεξοπούλου, Κοινωνική Λειτουργό, ως μέλος, και
3. Ουιλιαμ Αλοσκόφη, Κοινωνιολόγο, ως μέλος

συνεδρίασε σήμερα Τρίτη, 22 Ιανουαρίου 2008 και ώρα 09:00 π.μ. στο γραφείο του Διευθυντή με θέμα τη διεξαγωγή έρευνας με ανώνυμα τυποποιημένα ερωτηματολόγια από σπουδάστριες του τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Τ.Ε.Ι. Κρήτης, στο πλαίσιο εκπόνησης της πτυχιακής τους εργασίας, με θέμα: «Υπόδοχή και άσκηση σεξουαλικής βίας σε ελληνικά καταστήματα κράτησης».

Το Συμβούλιο, αφού έλαβε υπόψη:

- (1) την αίτηση (αρ. πρωτ. 1835 / 17.1.2008) της Προϊσταμένης του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Τ.Ε.Ι. Κρήτης κας Σοφίας Κουκούλη να επιτραπεί στις σπουδάστριες του τμήματός: (1) Γούτσου Μάρθα, (2) Ιορδανίδου Μαρία, και (3) Σχίζα Σουλτάνα να πραγματοποιήσουν έρευνα, στο πλαίσιο της πτυχιακής τους εργασίας, με διανομή ερωτηματολογίου σε κρατούμενους.
- (2) Το γεγονός ότι στο συνημμένο ερωτηματολόγιο περιλαμβάνονται ερωτήσεις για εξαιρετικά ευαίσθητα προσωπικά ζητήματα των κρατουμένων, όπως π.χ. ερωτήσεις σχετικά με τον σεξουαλικό προσανατολισμό τους, τυχόν ιστορικό σεξουαλικής κακοποίησης στην παιδική ηλικία (ερώτηση 18), λεπτομέρειες της σεξουαλικής ζωής τους στη φυλακή (ερώτηση αρ.12), κ.ά.

Προτείνει ομόφωνα

Να επιτραπεί μόνο υπό συγκεκριμένους όρους στις σπουδάστριες του Τ.Ε.Ι. να πραγματοποιήσουν έρευνα με τυποποιημένο ερωτηματολόγιο για εκπαιδευτικούς λόγους:

- (α) Τα ερωτηματολόγια θα συμπληρωθούν ανώνυμα από τους ίδιους τους ενδιαφερόμενους κρατούμενους, χωρίς τη μεσολάβηση των σπουδαστριών, άλλου κρατουμένου (λ.χ. βοηθού γραφεία) ή μέλους του προσωπικού (ούτε καν της κοινωνικής λειτουργού). Τα συμπληρωμένα ερωτηματολόγια θα ρίχνονται από τους ίδιους τους κρατούμενους σε ένα κλειστό κουτί για να διασφαλιστεί η ανωνυμία.
- (β) Με το δεδομένο ότι περισσότερο από το 50% των κρατουμένων είναι αλλοδαποί, οι οποίοι κατά κανόνα δεν είναι σε θέση να κατανοήσουν το γραπτό ερωτηματολόγιο, αλλά και ότι ένα σημαντικό ποσοστό των Ελλήνων κρατουμένων είναι λειτουργικά αναλφάβητοι είναι νομίζουμε σαφές ότι η έρευνα των σπουδαστριών, εάν τελικώς εγκριθεί, μπορεί να έχει μόνο εκπαιδευτικό χαρακτήρα αφού το δείγμα των κρατουμένων που θα δεχτούν να απαντήσουν στο ερωτηματολόγιο δεν θα είναι σε καμία περίπτωση αντιπροσωπευτικό του συνολικού πληθυσμού. Το γεγονός αυτό

οι σπουδάστριες θα αναλάβουν την υποχρέωση να το αναφέρουν στην πτυχιακή τους εργασία.

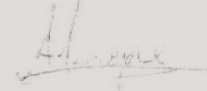
Προς πιστοποίηση των ανωτέρω συντάσσεται και υπογράφεται το παρόν.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Λεωνίδας Καραμπέτιος

Δήμητρα Αλεξοπούλου

ΤΑ ΜΕΛΗ

Ουίλιαμ Αλοσκόφης

Παράρτημα 6

Ελληνικά Καταστήματα Κράτησης

Α. ΕΙΔΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ - ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΦΥΛΑΚΕΣ

ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ

1	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΑΓΙΑΣ
2	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΚΑΣΣΑΝΔΡΑΣ
3	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΤΙΡΥΝΘΑΣ
4	ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΠΟΘΗΚΗ ΥΛΙΚΟΥ ΦΥΛΑΚΩΝ (ΚΑΥΦ)

Β. ΕΙΔΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΝΕΩΝ

ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ

1	ΕΙΔΙΚΟ ΚΑΤ/ΜΑ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΝΕΩΝ (ΕΚΚΝ) ΑΥΛΩΝΑ
2	ΕΙΔΙΚΟ ΚΑΤ/ΜΑ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΝΕΩΝ (ΕΚΚΝ) ΒΟΛΟΥ
3	ΑΣΚΑ ΚΑΣΣΑΒΕΤΕΙΑΣ

Γ. ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ

1	ΨΥΧΙΑΤΡΕΙΟ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΥ
2	ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΥ
3	ΚΕΝΤΡΟ ΑΠΕΞΑΡΤΗΣΗΣ ΤΟΞΙΚΟΜΑΝΩΝ ΚΡΑΤ/ΝΩΝ ΕΛΛΙΩΝΑ ΘΗΒΩΝ

Δ. ΚΛΕΙΣΤΕΣ ΦΥΛΑΚΕΣ	
ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ	
1	ΚΛΕΙΣΤΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
2	ΚΛΕΙΣΤΗ ΦΥΛΑΚΗ ΠΑΤΡΑΣ
3	ΚΛΕΙΣΤΗ ΦΥΛΑΚΗ ΧΑΛΚΙΔΑΣ
4	ΚΛΕΙΣΤΗ ΦΥΛΑΚΗ ΚΕΡΚΥΡΑΣ
5	ΚΛΕΙΣΤΗ ΦΥΛΑΚΗ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΟΥ
6	ΚΛΕΙΣΤΗ ΦΥΛΑΚΗ ΤΡΙΚΑΛΩΝ
7	ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΜΑΛΛΑΝΔΡΙΝΟΥ

Ε. ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΦΥΛΑΚΕΣ	
ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ	
1	ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΥ
2	ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
3	ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ
4	ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΚΟΡΙΝΘΟΥ
5	ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ
6	ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΛΑΡΙΣΑΣ
7	ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΝΑΥΠΛΙΟΥ
8	ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΝΕΑΠΟΛΗΣ
9	ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΤΡΙΠΟΛΗΣ
10	ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΧΑΝΙΩΝ
11	ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΧΙΟΥ
12	ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΚΩ
13	ΠΡΕΒΑΝΤΟΡΙΟ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΑΜΦΙΣΣΑΣ

Παράρτημα 7

Στατιστικός Πίνακας Κίνησης Κρατουμένων (1999-2002)

Στατιστικός πίνακας κίνησης κρατουμένων (1999-2002) ανα κατάσταση κράτησης

(Κατά την 1^η Ιανουαρίου εκάστου έτους)

Α. ΕΙΔΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ – ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΦΥΛΑΚΕΣ									
	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ	1-1-1999		1-1-2000		1-1-2001		1-1-2002	
		ΘΕΣΕΙΣ	ΔΥΝΑΜΗ	ΘΕΣΕΙΣ	ΔΥΝΑΜΗ	ΘΕΣΕΙΣ	ΔΥΝΑΜΗ	ΘΕΣΕΙΣ	ΔΥΝΑΜΗ
1	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΑΓΙΑΣ	146	147	146	170	146	152	146	122
2	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΚΑΣΣΑΝΔΡΑΣ	300	263	300	325	300	290	300	260
3	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΤΙΡΥΝΘΑΣ	200	235	200	238	200	182	200	270
4	ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΠΟΘΗΚΗ ΥΛΙΚΟΥ ΦΥΛΑΚΩΝ (ΚΑΥΦ)	38	43	38	41	38	41	38	44

Β. ΕΙΔΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΝΕΩΝ									
	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ	1-1-1999		1-1-2000		1-1-2001		1-1-2002	
		ΘΕΣΕΙΣ	ΔΥΝΑΜΗ	ΘΕΣΕΙΣ	ΔΥΝΑΜΗ	ΘΕΣΕΙΣ	ΔΥΝΑΜΗ	ΘΕΣΕΙΣ	ΔΥΝΑΜΗ
1	ΕΙΔΙΚΟ ΚΑΤ/ΜΑ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΝΕΩΝ (ΕΚΚΝ) ΑΥΛΩΝΑ	150	245	308	304	308	272	308	314
2	ΕΙΔΙΚΟ ΚΑΤ/ΜΑ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΝΕΩΝ (ΕΚΚΝ) ΒΟΛΟΥ	65	161	65	139	65	127	65	100
3	ΑΣΚΑ ΚΑΣΣΑΒΕΤΕΙΑΣ	250	189	250	168	250	171	250	158

Γ. ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ									
	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ	1-1-1999		1-1-2000		1-1-2001		1-1-2002	
		ΘΕΣΕΙΣ	ΔΥΝΑΜΗ	ΘΕΣΕΙΣ	ΔΥΝΑΜΗ	ΘΕΣΕΙΣ	ΔΥΝΑΜΗ	ΘΕΣΕΙΣ	ΔΥΝΑΜΗ
1	ΨΥΧΙΑΤΡΕΙΟ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΥ	160	223	160	190	160	219	160	226
2	ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΥ	-	-	60	91	60	92	60	83
3	ΚΕΝΤΡΟ ΑΠΕΞΑΡΤΗΣΗΣ ΤΟΞΙΚΟΜΑΝΩΝ ΚΡΑΤ/ΝΩΝ ΕΛΛΙΩΝΑ ΘΗΒΩΝ	-	-	-	-	-	-	-	-

Δ. ΚΛΕΙΣΤΕΣ ΦΥΛΑΚΕΣ									
	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ	1-1-1999		1-1-2000		1-1-2001		1-1-2002	
		ΘΕΣΕΙΣ	ΔΥΝΑΜΗ	ΘΕΣΕΙΣ	ΔΥΝΑΜΗ	ΘΕΣΕΙΣ	ΔΥΝΑΜΗ	ΘΕΣΕΙΣ	ΔΥΝΑΜΗ
1	ΚΛΕΙΣΤΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ	270	285	270	321	270	382	270	380
2	ΚΛΕΙΣΤΗ ΦΥΛΑΚΗ ΠΑΤΡΑΣ	343	640	343	653	343	704	343	714
3	ΚΛΕΙΣΤΗ ΦΥΛΑΚΗ ΧΑΛΚΙΔΑΣ	120	183	120	156	120	217	120	200
4	ΚΛΕΙΣΤΗ ΦΥΛΑΚΗ ΚΕΡΚΥΡΑΣ	115	137	115	145	160	166	160	163
5	ΚΛΕΙΣΤΗ ΦΥΛΑΚΗ ΑΔΙΚΑΡΝΑΣΣΟΥ	105	266	105	236	105	186	105	214
5	ΚΛΕΙΣΤΗ ΦΥΛΑΚΗ ΤΡΙΚΑΛΩΝ	125	154	125	93	125	231	125	195
7	ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΜΑΛΛΑΝΔΡΙΝΟΥ	-	-	-	-	-	-	280	180

Ε. ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΦΥΛΑΚΕΣ									
	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ	1-1-1999		1-1-2000		1-1-2001		1-1-2002	
		ΘΕΣΕΙΣ	ΔΥΝΑΜΗ	ΘΕΣΕΙΣ	ΔΥΝΑΜΗ	ΘΕΣΕΙΣ	ΔΥΝΑΜΗ	ΘΕΣΕΙΣ	ΔΥΝΑΜΗ
1	ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΥ	640	1664	640	1993	640	2170	640	2234
2	ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	80	200	80	220	80	201	80	228
3	ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ	105	146	105	155	105	174	105	179
4	ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΚΟΡΙΝΘΟΥ	35	19	35	19	60	44	60	51
5	ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	370	535	370	547	370	581	370	619
6	ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΛΑΡΙΣΑΣ	363	637	363	536	363	710	363	685
7	ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΝΑΥΠΛΙΟΥ	80	170	80	185	314	343	314	326
8	ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΝΕΑΠΟΛΗΣ	45	135	45	102	45	116	45	75
9	ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΤΡΙΠΟΛΗΣ	65	111	65	92	65	105	65	93
10	ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΧΑΝΙΩΝ	67	104	67	108	67	113	67	86
11	ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΧΙΟΥ	100	113	100	112	100	132	100	109
12	ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΦΥΛΑΚΗ ΚΩ	45	107	45	89	45	54	45	80
13	ΠΡΕΒΑΝΤΟΡΙΟ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΑΜΦΙΣΣΑΣ	100	168	100	188	100	212	100	202
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ		4502	7280	4700	7625	4825	8295	5284	8507

ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ – ΠΟΙΝΩΝ (1999-2002)

(Κατά την 1^η Ιανουαρίου εκάστου έτους)

α/α		1/1/1999	1/1/2000	1/1/2001	1/1/2002
1	Χωρητικότητα των φυλακών	4502	4700	4825	5284
2	Αριθμός των κρατουμένων	7280	7625	8295	8507
3	Αριθμός των υποδικών	2554	2217	2296	1954
4	Αριθμός των αλλοδαπών κρατουμένων	3372	3559	3783	3907
5	Αριθμός των γυναικών κρατουμένων	285	358	486	427
6	Αριθμός των ανηλίκων κρατουμένων	595	611	570	477
7	Αριθμός των παραβατών του νόμου περί ναρκωτικών	2648	2880	3187	3558
8	Κατάδικοι με ποινή θανάτου	6	6	6	2
9	Κατάδικοι με ισόβια κάθειρξη	393	446	496	552
10	Κατάδικοι με πρόσκαιρη κάθειρξη :				
	α') Από 5-10 έτη	1368	1591	1737	1689
	β') Από 10-15 έτη	775	955	1180	1313
	γ') Από 15 έτη και άνω	689	823	925	1029
11	Κατάδικοι με φυλάκιση :				
	α') Μέχρι 6 μήνες	127	217	325	396
	β') Απο 6 μήνες έως 1 έτος	297	243	327	263
	γ') Απο 1-2 έτη	284	304	286	289
	δ') Απο 2-5 έτη	713	756	734	764
12	Κρατούμενοι για χρέη	5	14	11	14

